

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

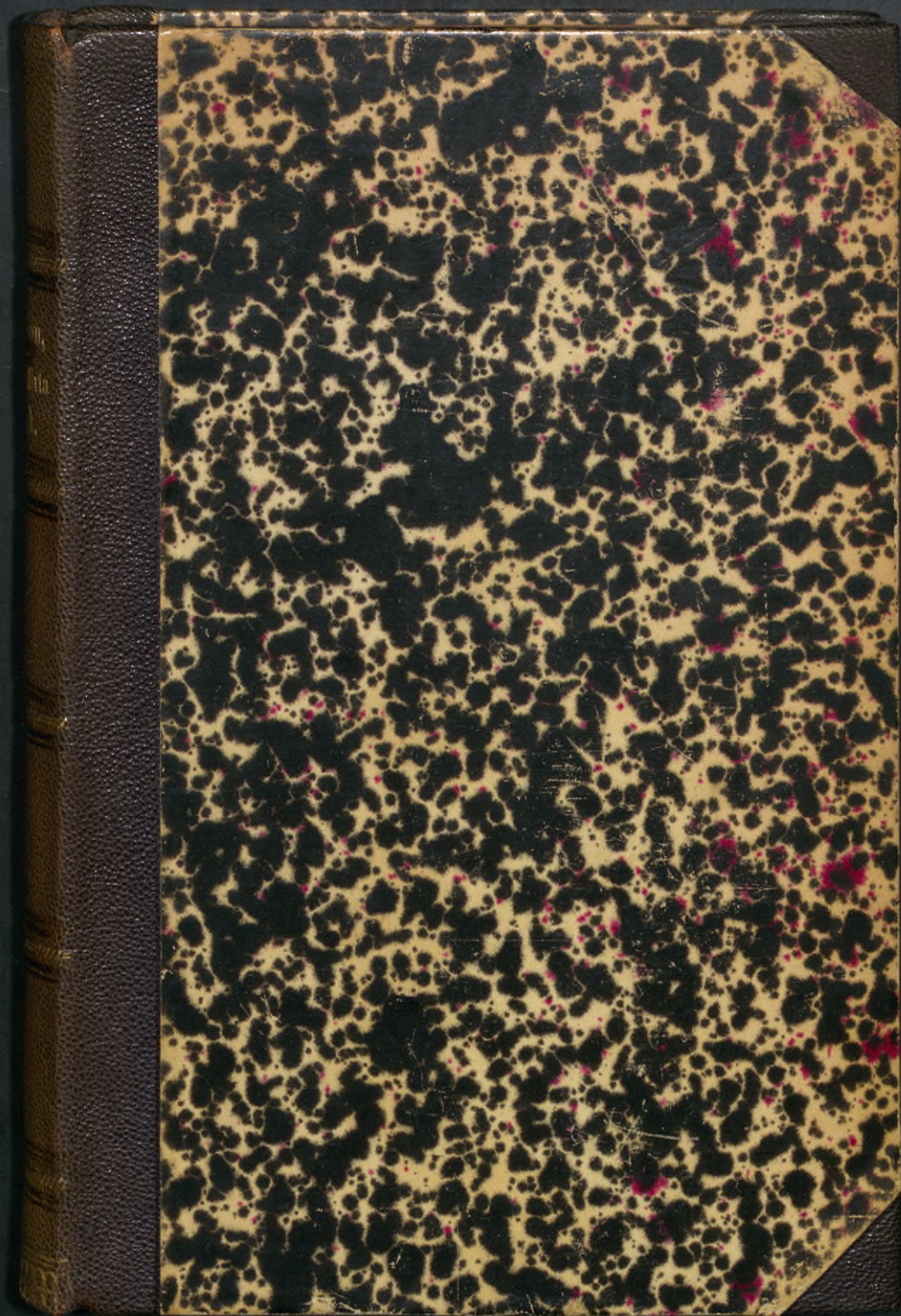
GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

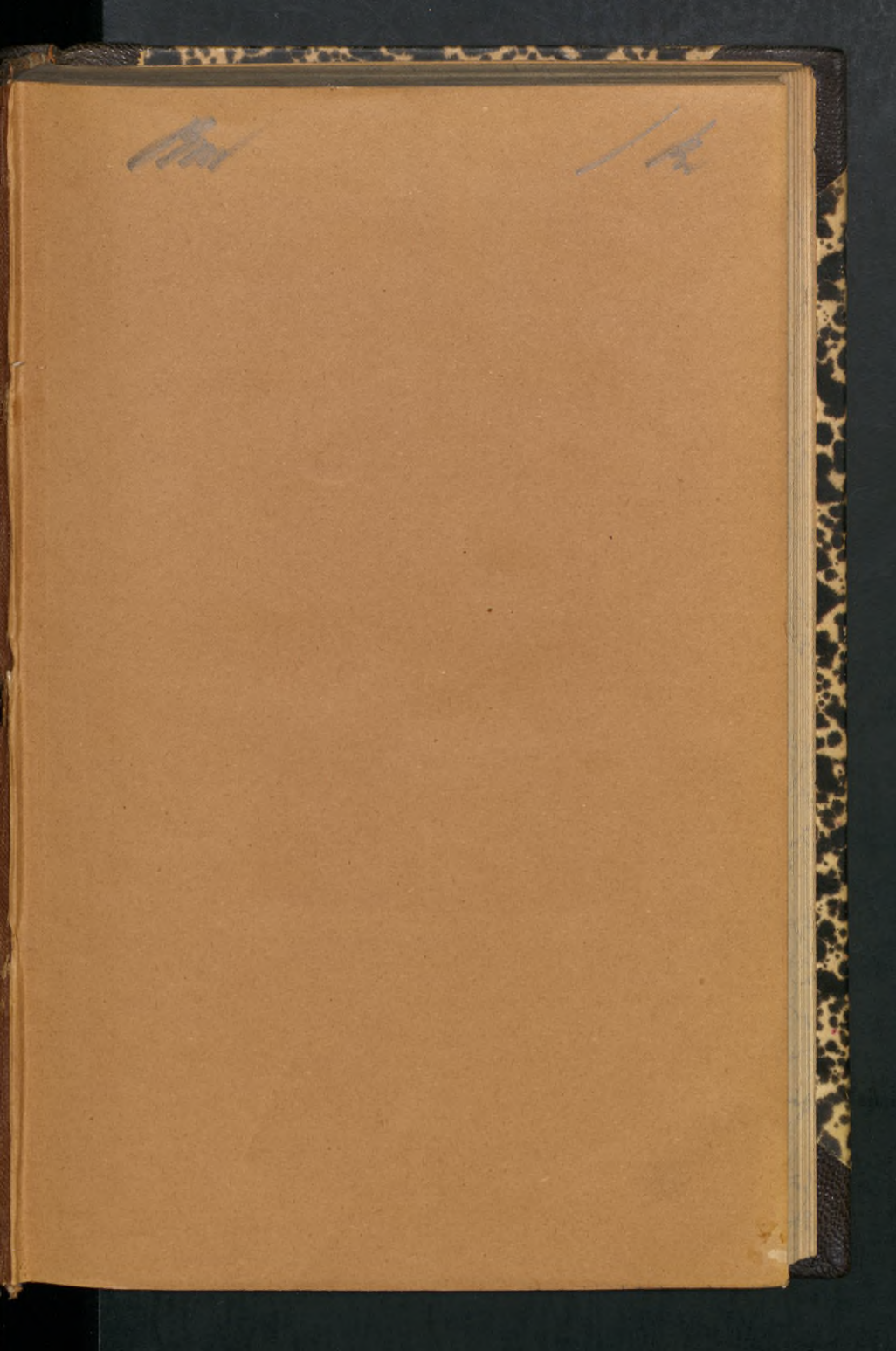

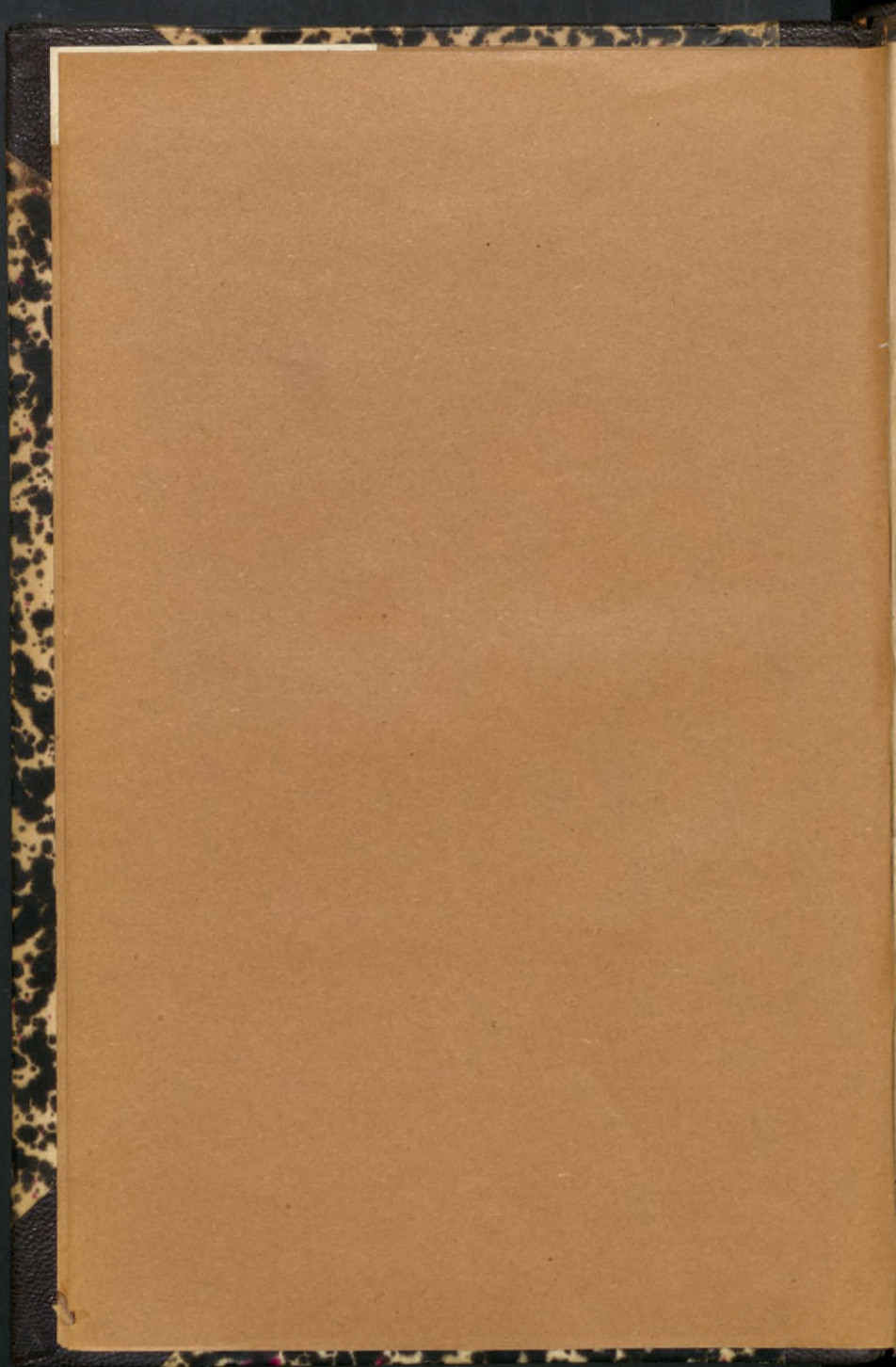
UPPSALA
UNIVERSITET

Litt.
Sv.

SVARTA OCH HVITA STRECK

SKILDNINGAR OCH HUMORESKER

AF

ARVID AXELSSON
(CABRIOLO)

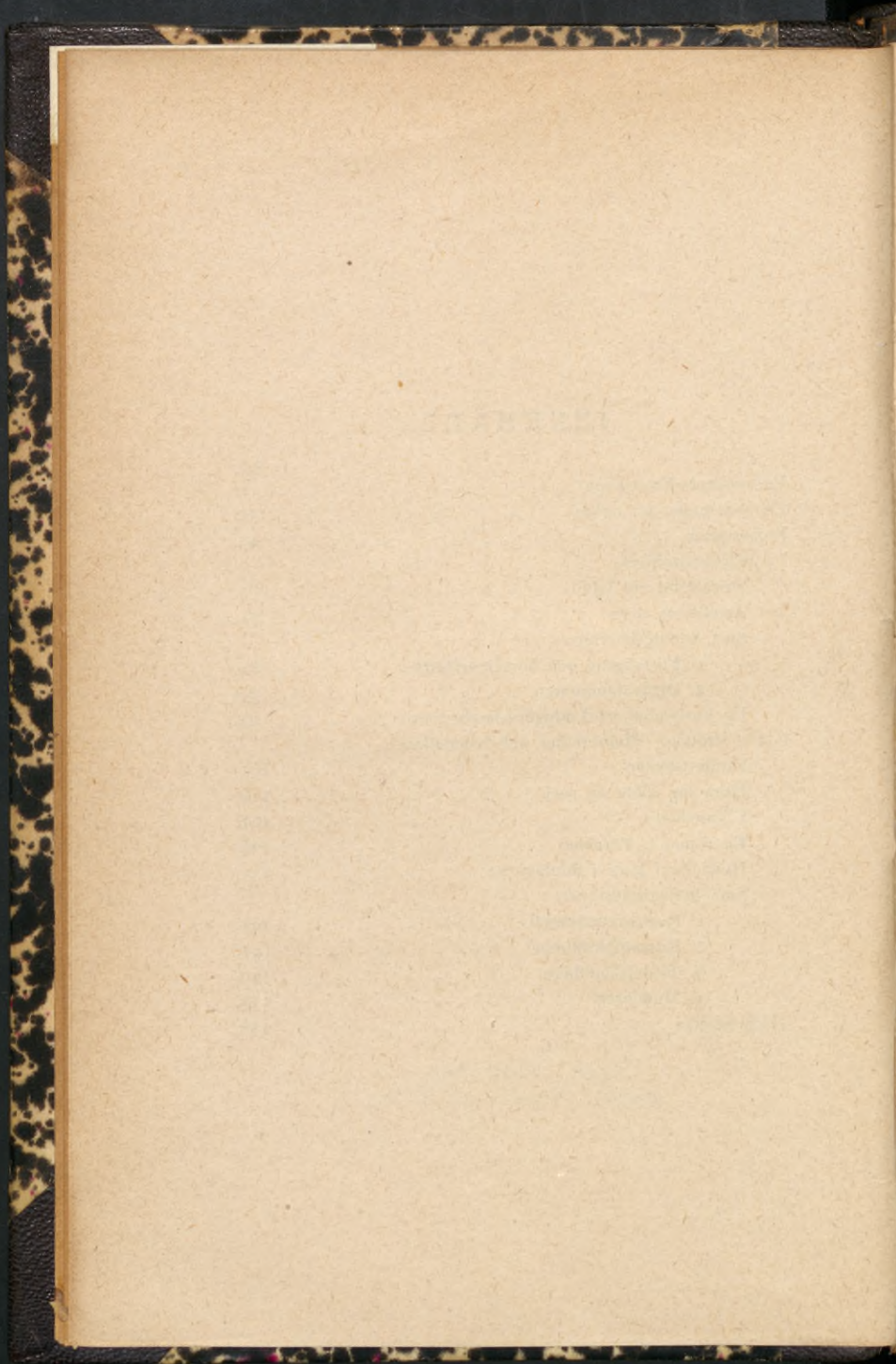

STOCKHOLM
WILHELM BILLE
DISTRIBUTION

ESKILSTUNA 1884,
ESKILSTUNA-POSTENS TRYCKERI.

INNEHÅLL.

	Sid.
En småstads-Frou-Frou	1.
Ett intermezzo på cirkus	37.
Programmet	49.
Ur Stockholmslivet:	
Stockholm vid jultid	63.
Artisternas dörr	71.
Små tidningsinteriörer:	
1. Författarne och korrekturläsarne	84.
2. Byråvaktmästaren	90.
En kostymbal på Ladugårdslandsteatern	94.
Glada ströftåg, Humoresker och bagateller:	
Konsertskyltar	105.
Huru jag sålde en rock	116.
I Vauxhall	121.
En roman i Vernamo	136.
Hvad man läser i tidningarna	141.
Små hufvudstadstyper:	
1. Rockvaktmästaren	145.
2. Romanfabrikören	147.
3. Teaterskeptikern	149.
4. Mumlaren	151.
»Frauenherz»	155.

Jag kände en tid ett gammalt original, hvars egen-
domliga vanor och lifsåskådning i hög grad väckte mitt
intresse.

En dag kom jag in till honom, under det han satt
vid sitt skrifbord och såg i en stor, med blåa permar
försedd kladd, hvars innehåll han uppmärksamt studerade.

Då jag kom fram till honom, kunde jag icke undgå
att kasta en blick på pappershäftet, som låg framför
honom. Bladen deri hade ett för en oinrigd minst sagdt
obegripligt innehåll. I marginalen funnos siffror, bredvid
dem streck, intet annat än streck.

— Hvad är det der? — sade jag förvånad och
väckte den gamle ur hans funderingar.

— Det der? Det är bara en historia, men en
historia, som aldrig kommer till efterverlden. Dertill
är den alltför trivial. Det är helt simpelt en dagbok.
Att skriva dagbok har i alla tider egentligen endast
tillhört guvernanter. Vi män göra oss icke tid dermed.
Gud vet, om guvernanterna nu för tiden ens bry sig
om sådant. Imellertid har jag börjat med det i min
ungdom, för mycket länge sedan, och så har jag fortsatt,

endast af envishet. Så här ser dagboken ut. De här svarta strecken äro Tycho-Brahe-dagar. De här hvita — de äro tecknade med krita, alldeles på romarevis — äro de glada dagarne. Ibland sätter jag mig och bläddrar i minnen. De här svarta dagarne skyndar jag förbi så fort som möjligt. Men de hvita, lyckodagarne, stannar jag vid. Dem kommer jag bättre ihog, ty de äro icke många. Och det är alltiid något märkligt minne, som är förbundet med dem.

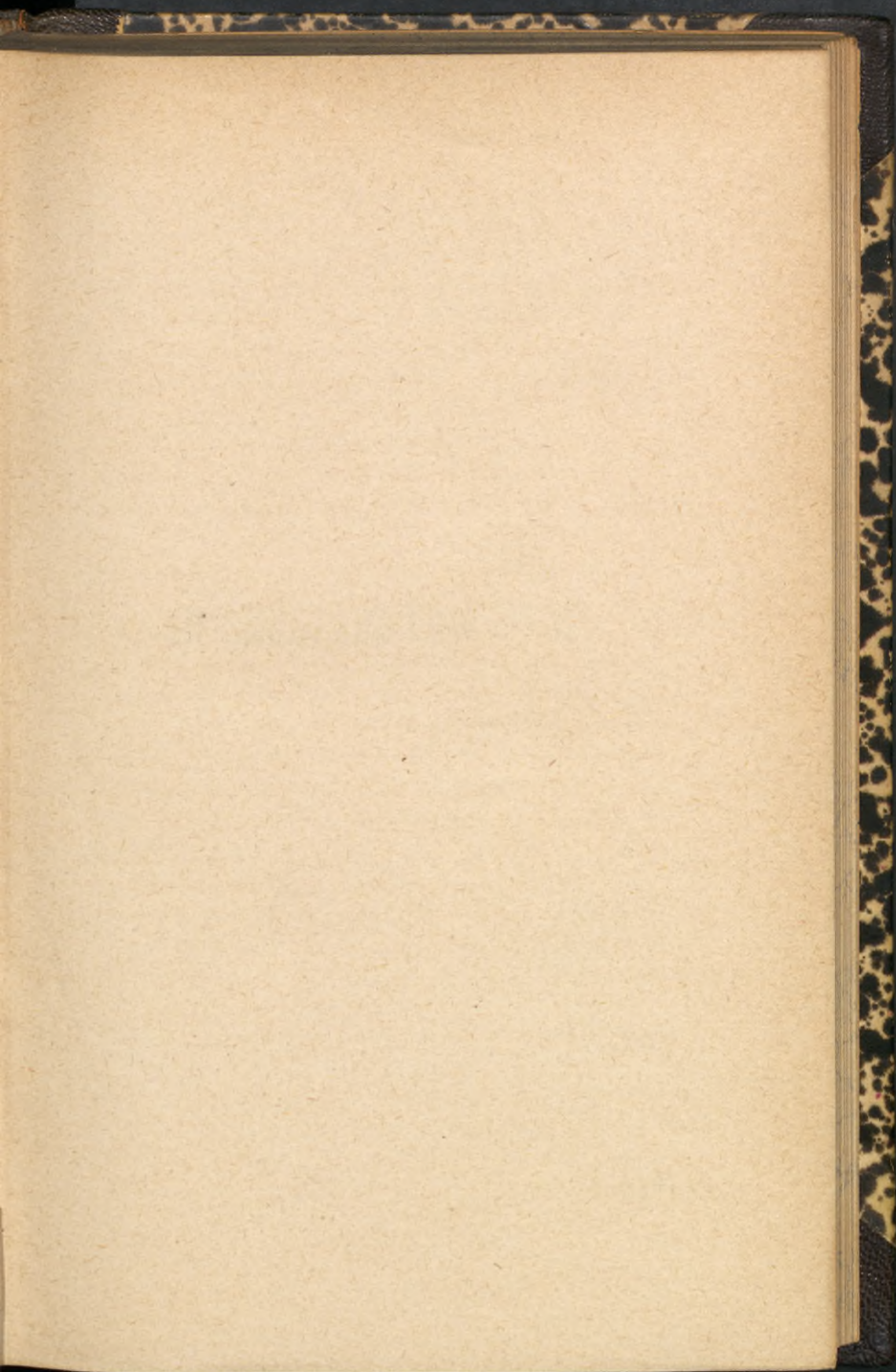
— Så många svarta, så få hvita — anmärkte jag endast, under det gubben slog igen sin bok.

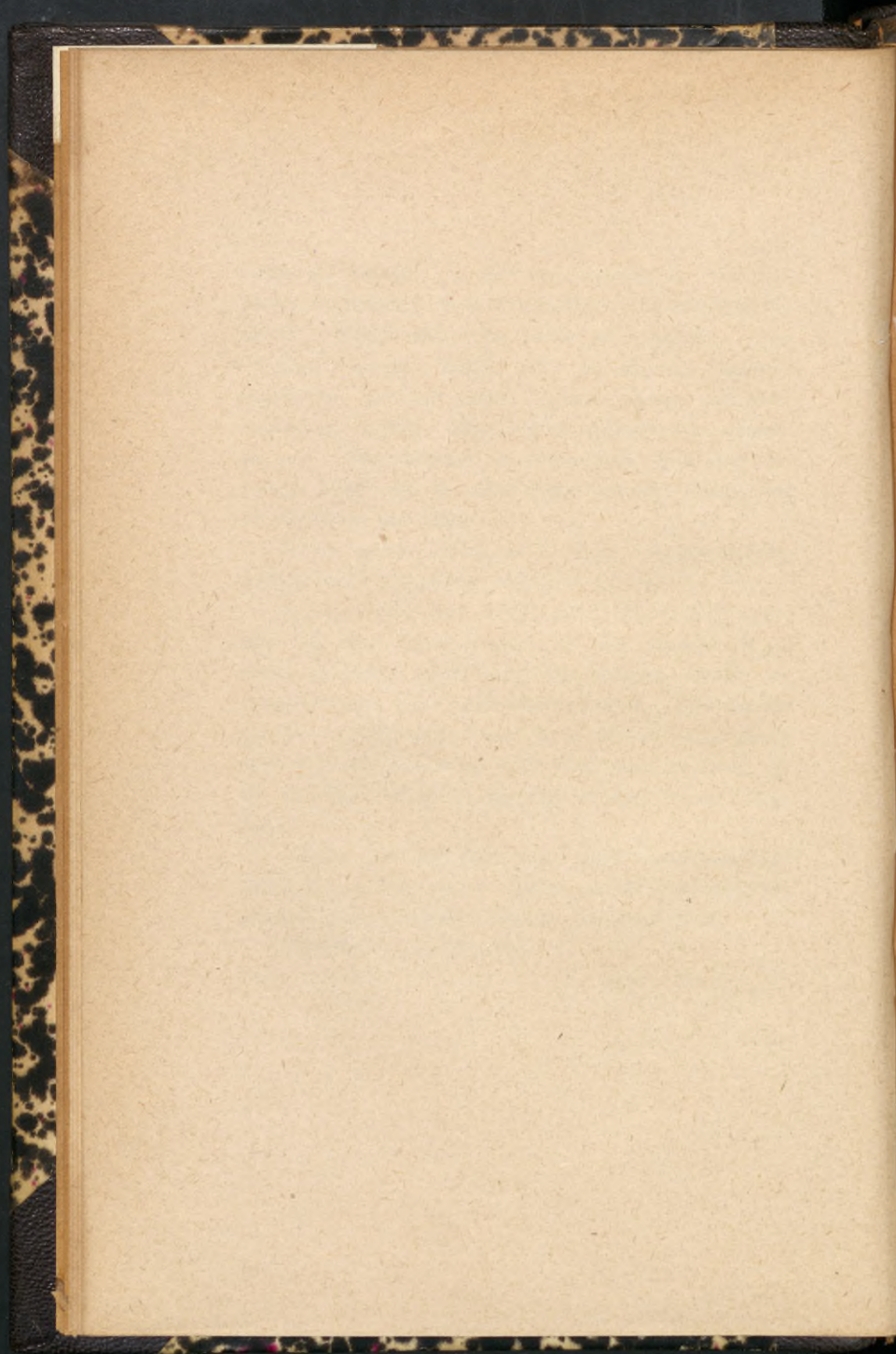
Sedan, när jag läste en bok, full af dystra skildringar, kom jag ihog denna episod. De äro frukten af de svarta dagarne, tänkte jag. Författarens humör och bokens färgton kunna icke disharmoniera. Men det der muntra kapitlet, som träder fram som en oas i öknen, som ett friskt källsprång midt bland sand och ogräs, det är resultatet af en lycklig dag, ett hvitt streck i dagboken.

Derför kan jag icke finna något annat namn att sätta på en bok, der de svarta och de hvita dagarnes minnen vexla, än detta: Svarta och hvita streck.

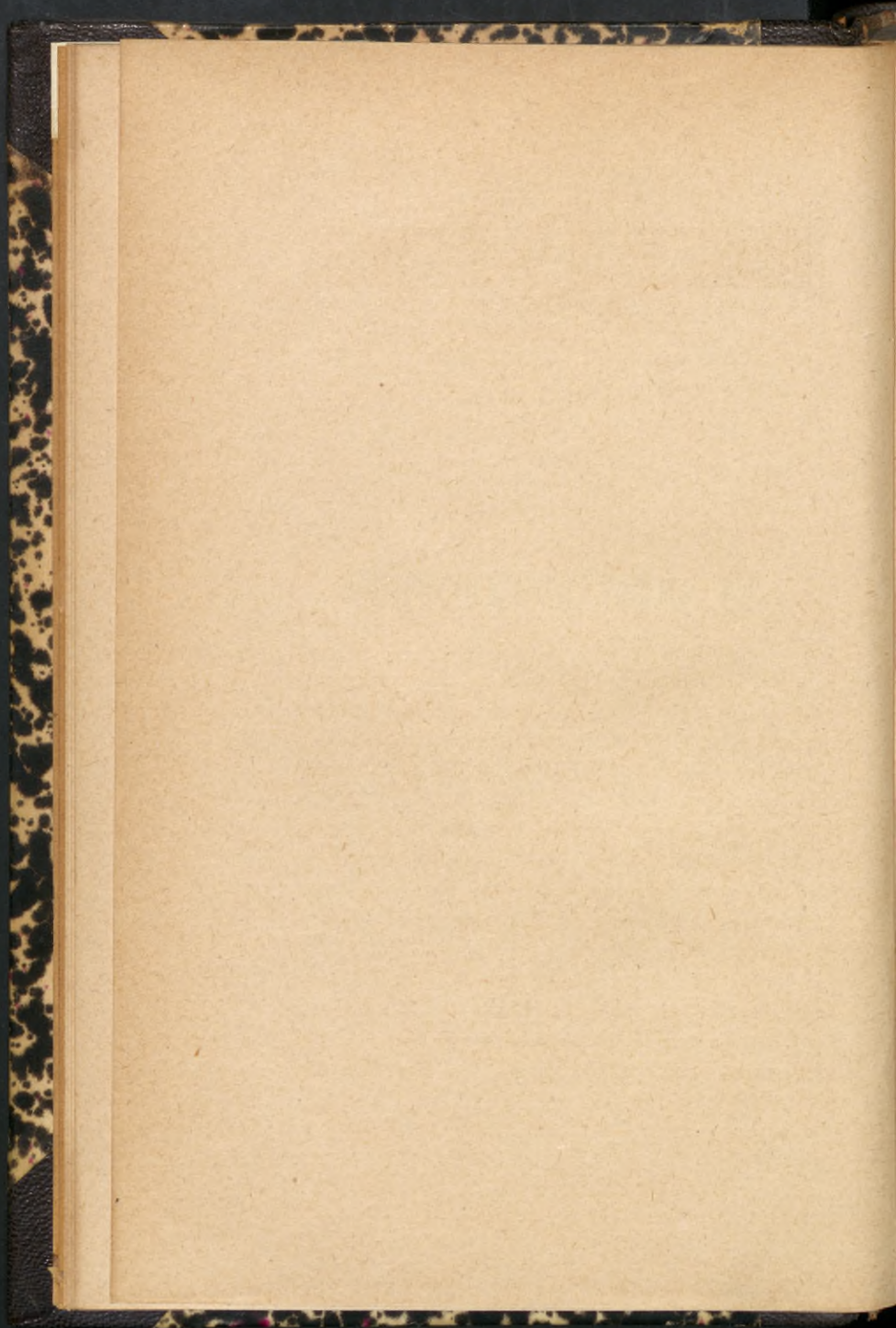
Stockholm i augusti 1884.

FÖRFATTAREN.

EN SMÅSTADS-FROU-FROU.

Representationen på teatern i småstaden Y. hade nyss slutat.

Det var marknad. Ett af de större landsortssällskapen gästade staden. Man hade spelat »Vermländingarne», och teatern hade varit proppfull. Teatergatan var uppfylld af larmande skaror, som kommo från spektaklet.

Publiken bestod mest af landtfolk och personer af den tjenande klassen. Man utbytte sina tankar om föreställningen. Omdömen haglade härs och tvärs.

— Hvad de förstå att skapa sig ändå! — sade en kvinlig varelse i schalet.

— Jag tyckte jag kände igen det der — sade hennes kamrat, en tjock bondflicka. — Jag och Petter voro här för två år sedan under marknaden, och då sågo vi en pjes, som de sjöng i och lefde likadant på slutet som här.

— Det var allt en annan ändå — invände kamraten, bättre underrättad.

Två unga flickor banade sig med snabba steg väg genom folkhopen. Den ena var spenslig med ett fint, blekt ansigte, ljust, en smula rödaktigt hår och stora bruna ögon. Den andra var mörk och storväxt.

— Andrea — sade den ljusa. — Vi få skynda oss. Vi få allt mycket bannor, när vi komma hem.

— Åh, det är inte så farligt. Jag skall tala med mamma. Du vet, att jag kan göra med henne hvad jag vill.

Deras brådskande steg förde dem till ett gulmåladt envåningshus, hvilket Andreas mor, enkefru Palme, innehade.

Andrea gläntade försigtigt på en dörr, som att döma af det perspektiv af grytor och kastruller, hvilket visade sig genom dörrspringan, ledde till köket. Hon talade några ord med en derstädes befintlig tjänsteflicka. Derpå fortsatte de båda flickorna sin väg uppför trappan till vinden och sutto snart i en liten vindskammare, hvars torftiga tapeter och möblering ett rökigt talgljus anspråklöst eklärerade.

— Gudskelof! — sade den ljusa, som vi vilja kalla Bernhardine. — Tant är borta. Vi slippa bannor i qväll.

En liten stund förgick, under hvilken Bernhardine letade upp ur sin klädningsficka affischen till aftonens föreställning. Hon satt länge och stirrade på namnen deri.

— Andrea — utbrast hon plötsligt — jag måste bli skådespelerska. Det kan icke hjälpas . . . jag *måste* det.

— Mins du — fortfor hon, under det Andrea helt förvånad betraktade hennes ansigte, som ifvern och aftonens minnen gjorde pionrödt. — Mins du, när hon kom in som vansinnig . . .

Andrea mindes det knappast, ehuru det icke var stort mer än en timme sedan hon bevittnat nämnda kraftscen. Men när Bernhardine började att deklamera ur pjesen och spela vansinnig och gestikulera — precis samma gester som mamsell Dusell på teatern — då blef hon litet mer intresserad och erinrade sig hvad det var fråga om.

Hon kom ihog, att det Bernhardine menade passerat, just då Andrea mestadels var sysselsatt att betrakta den der bonddrängen, som snarkade på bänken bakom henne och som en stund derefter, när ridån föll, vaknade upp och började applådera af alla krafter.

— Tror du inte jag skulle duga till skådespelerska — sade Bernhardine. — Vet du, när jag satt på teatern i qväll, kände jag något så besynnerligt inom mig. Jag kunde knapt sitta stilla. Jag tyckte ideligen, att jag bara ville träda upp sjelf och spela med. De äro ändå bra lyckliga, Andrea, de der, som få spela.

De unga flickorna syntes aldrig vilja gå till sängs. Så länge en bit af ljuset brann i staken, sutto de uppe och talade om framtiden. Bernhardine uppläste ur minnet allt hvad hon sett under de perioder, då något

sällskap förrat sig till den lilla staden. Andrea, som i början gäspat tappert, uppeldades till slut äfven hon.

Derpå började man bygga luftslott. Bernhardine skildrade så lifligt, som om det redan vore händt, den tid, då hon skulle få fara omkring som primadonna vid något stort sällskap; hur hon längtade efter att få framställa några riktigt hemska roller eller att få spela vansinnig eller dö i sista akten (det tyckte hon vara allra roligast) och bli inapplåderad . . . så här skulle hon niga . . . och så här skulle det stå i tidningarna. Och så skulle hon få små bref från alla håll, i hvilka man sade, hur förträfflig man fann henne, hur högt man beundrade henne, och Andrea skulle få fribiljetter samt få sitta hvarenda qväll på den bästa platsen i salongen och ropa bravo åt sin väninna.

Efter den tiden var det teatern och ingenting annat än teatern, som upptog Bernhardines tankar. Från det lilla lånbiblioteket på Storgatan vandrade hela luntor af gamla teaterpjäser till vindskammaren i fru Palmes hus. Så länge truppen stannade i staden, förgick icke en qväll, utan att Bernhardine styrde kosan till teatern. Om hon icke lyckats att skaffa sig penningar att köpa biljett och gå in och se på föreställningen, nöjde hon sig med att vandra fram och tillbaka utanför teaterhuset, glad att ändå få se de fönster, hvarifrån ljusen från scenen strömmade ut. Det gjorde henne lycklig att veta sig bredvid de väggar, innanför hvilka män spelade.

I en liten stad sådan som Y. sprides äfven den obetydligaste händelse snart. Det dröjde icke länge,

innan man i hela staden visste, att lilla Bernhardine, dottern till en aflägsen släktinge till fru Palme, som hade inackorderingar på Kyrkgatan, vurmade för teatern och bara gick och grundade på roller och läste komediböcker.

Det kom ett par år efter nyssbeskrifna händelse en ung telegrafkommissarie till staden. Han kom från stora världen. Han hade varit med i hufvudstadens kretsar, och han förde med sig en fläkt af det friska lifvet derstädes till det lilla Y.

Man skulle ha sällskapsspektakel i Y. Telegrafkommissarien var just den, som föranstaltat det. Han kom en dag till fru Palmes bostad för att bedja Bernhardine att medverka. Man kan förstå, att det var en bemärkelsedag för den unga flickan, isynnerhet som kommissarien sagt:

— Det är ingen obetydlig roll, som vi vilja anförtro åt er. Tvärtom, det är ni, som blir primadonnan.

Vet ni hvad man skulle spela? Man skulle icke spela »Valborgsmessaftonen» eller »Anna Stinas illusioner» eller något annat af de der svenska lustspelen, som man blifvit van vid att se på alla sällskapsspektakler. Nej, man skulle spela något splitternytt, en fransysk komedi, en komedi från sjelfva Paris.

Man skulle spela »Frou-Frou», ja ingenting mindre än »Frou-Frou».

»Frou-Frou» på en landsortsteater, spelad af amatörer — man kan tänka sig hvilken effekt.

Telegrafkommissarien gillade af hela sin själ den riktning smaken hos de stora städernas publik den

tiden tagit. Offenbachsoperetterna voro just då som bäst på modet. Frankrike, som nu — åtminstone inom lustspelets område — synes förlorat krediten, stod då ännu högt på den dramatiska rangskalan.

Kommissarien hade i synnerhet fattat smak för Meilhac, »den store Meilhac», som han helt patetiskt kallade författaren till »Pariserlif» och »Storhertiginnan af Gerolstein». Ja, kommissarien skulle till och med gerna hafva velat sätta upp »Storhertiginnan», men man hade då måst stryka körerna och för öfrigt hela musiken, och det fann han vara väl starkt till och med för Y.

Han åtnöjde sig med »Frou-Frou». »Frou-Frou» var en talpjes, och der fans en roll för Bernhardine. Vi måste för öfrigt erkänna, att kommissarien, som sjelf öfversatt pjesen, tillätit sig åtskilliga förändringar deri — helt säkert till mycket liten fromma för stycket, men hvilka han ansåg krävas af den känsla för det passande, som man kunde antaga besjälade Y.-boarne, hvilka ännu voro helt litet preparerade för den nya anda, som då blåste genom litteraturen.

Kommissarien, som var den sjelfskrifne direktören, utdelade rollerna. Han var så till vida en mönster-gill direktör, att han icke släppte fram pjesen, förr än hans sujetter grundligt lärt sig sina lexor. I tre månader repeterade man Meilhac och Halévys komedi. Och så kom den fram på scenen.

Man kan förstå, att spelet just icke var mycket à la parisienne. Kommissarien, som hade rykte för att vara en småstads-Don-Juan i miniatyr, ansåg sig

vara så godt som klippt och skuren för Valréas', förförelarens, roll. Men i betraktande af att Valréas duellerar med Sartorys, den redbare äkta mannen, och blir kvar på valplatsen samt icke får vara med i sista akten, öfvertog han i stället Sartorys' roll för att såmedelst för de unga damerna i Y. få framstå i ett mera chevalereskt ljus.

Både han och publiken tappade på detta ombyte af roller. Han slapp att göra en slät figur som duellant, men gjorde en desto slätare som skådespelare. Han hade emellertid den tillfredsställelsen att hafva ett försteg framför den, som spelade Valréas; denne gjorde en slät figur både som duellant och skådespelare.

Än Bernhardine då? Hon spelade Gilberte, kallad Frou-Frou. Redan en vecka efter sedan man börjat repetera, kunde hon sin roll flytande. Hvad som sedan ständigt sysselsatte henne på hennes lediga stunder var att i tankarne föreställa sig den qväll, då hon skulle få spela.

Hon tyckte sig icke det minsta rädd. Hon hade under de två sista åren ofta spelat pjeser med skolgossarne, som voro inackorderade hos fru Palme. Det hade gått så bra då, påstod man, och det skulle väl icke gå mindre bra nu.

Hon genomgick i fantasien hvarje detalj af den stora aftonen. Så skulle hon göra, när hon kom in på scenen . . . der skulle hon ha en glad uppsyn och se ut, som om hon ville taga hela världen i fämn; der skulle hon se rädd ut och der förvånad. Slutligen skulle hon bli allvarsam, så allvarsam. Hon

skulle stryka blyhvitt på kinderna och se ut, som om hon hade gråtit. Och sist skulle hon dö, åh hvad hon skulle dö charmant!

När den stora aftonen var inne, gjorde hon också en entrée, som var öfverdådigt tvärsäker. Fru Palme, som fått hedersplatsen bredvid en hel mängd riktigt fina fruar på första bänken, strålade af stolthet.

— Se — gick det en hviskning utefter hela raden fruar — hon är minsann icke rädd af sig, den ungen. Hon står på sig syperbt.

Men en stund derefter, midt i den stora scenen med Louise, kom det någonting på Bernhardine, som med ens förvandlade säkerheten till fullkomlig modlöshet. Det var en tanke, som midt i en replik, med hvilken den ej hade den minsta gemenskap, framstälde sig för henne. Här stod hon, en stackars 19-årig adept, utan underbyggnad och utan erfarenhet, och spelade en roll, som till och med skickliga skådespelerskor icke utan fruktan borde vågat åtaga sig. Hvad kände hon af detta Parislif, som en obetänksam teaterdilettant djerft öfverflyttat till en liten småstad långt upp i Norden. Icke kunde hon fatta de känslor och den natur, som de erfarne Parisförfattarne tilldelat sin hjeltinna. Ingen hade sagt henne, hur hon skulle göra. Det skulle vara en slump, om hon hittat rätt. Hon blygdes för sig sjelf, som haft den djerfheten att vilja spela denna roll. Nu var steget taget; det kunde icke återtagas.

Hon kom icke af sig; dertill hade hon sin lexa för djupt inpreglad. Men hon blef i en hast så för-

ändrad. Hon sade sina repliker på ett så besynnerligt sätt, att fruarna på första bänken icke kunde undgå att märka det.

— Hon är rädd nu, ser ni det . . . hon blef rädd till slutet — hviskade de och småskrattade.

När ridån föll, trodde Bernhardine, att hon icke skulle kunna fortsätta att spela. Allt var ju förloradt. Hon hade skämt bort alltsammans.

— Det gick ju inte så illa — sade kommissarien = Sartorys. — Det gick till och med alldeles ypperligt. Hör, man applåderar . . .

Jå, man applåderade verkligen.

— Man brukar inte applådera på sällskapsspektakler — fortfor kommissarien, — men det här är ett så ovanligt fall. Det är åt lilla Frou-Frou de applådera.

Bernhardine började tro det sjelf. Hennes mod växte. Hon hade kanske icke varit så dålig. Kommissarien hade berömt henne, och han skulle väl förstå saken.

När andra akten började, var hela hennes säkerhet återvunnen. Hon var yster och glad och kokett — precis som en bortskämd ung flicka, om icke i Paris, så åtminstone i Y. — utan att tänka på att den unga flickan i första akten är en fru i den andra. Dock, fruarna på första bänken tänkte icke heller derpå. Hon kunde ju sin roll så bra, och hon var icke rädd.

Det fans i denna andra akt en scen, som Bernhardine särskildt fäst sig vid. Det var den, der Valréas och Gilberte repetera »Indiana et Charlemagne»

i och för ett sällskapsspektakel. Bernhardine hade särskildt bemödat sig om den scenen. Der om någonsin skulle hon skörda bifall.

Rollen i den lilla vådevillen föreskrifver, att Charlemagne skall taga en kyss af Indiana. Valréas har antagit rollen bara för detta. Men Gilberte vill hoppa öfver den der lilla detaljen. Valréas vädjar till regissören. Man måste ju följa pjesen troget; man måste repetera allt, till och med kyssten. Tänk om man skulle komma af sig just på det stället! Regissören ger honom rätt. Gilberte skall kyssa Valréas.

Gilberte har från det ögonblick den tanken framställer sig för henne, att hon skall kyssa Valréas, blifvit helt upprörd. Leken har förvandlats till allvar. Skulle man kunna tro det? Bernhardine hade fullkomligt rätt uppfattat situationen. Hon darrade, hennes bröst häfde sig häftigare än förut, hennes ansigte återspeglade den aning om en okänd fara, som bemäktigar sig den unga madame de Sartorys. Ingen hade inöfvat pjesen med henne. Det kunde icke vara slumpen, som nu ledde henne. Det var icke heller någon känsla för den beskedlige och ofarlige kavaljer, som spelade Valréas. Det var instinkten och den naturliga begåfningen ensamt, som denna gång voro verk samma.

Scenen gjorde för öfrigt ingen effekt. Y.-boarne skrattade litet åt Valréas, om hvilken man fått den idén, att han innehade en komisk roll, en åsigt, som hans spel verkligen en smula berättigade till.

Hela denna akt föreföll Y.-boarne temligen ointressant. De funno sig litet bedragne i sina förväntningar.

— Det här är ju en skrattpjes — sade fruarna.

— Kommissarien hade sagt, att vi skulle få gråta.

Lyckligtvis var tredje akten af den art, att den åtminstone icke gaf någon anledning att skratta. Gilberte gråter, och det gjorde fruarna försonligt stämda mot »Frou-Frou». Från det ögonblicket voro de helt och hållet vunna för Meilhac. Framför allt var det nu Bernhardine, som helt och hållet eröfrade deras beundran. »Hon hade varit en smula matt i andra akten», så hade en förståsiggpåare under mellanakten hviskat i örat på fruarna. Men ju mera pjesen förändrades från komedi till tragedi, desto förträffligare funno de sin primadonna. Helt säkert skulle icke »den store Meilhac» varit lika belåten. Men summan var, att fruarna och männen i Y. — kanske mest de senare — voro förtjusta öfver öronen.

I slutscenen, der Gilberte dör, upprörde hon hela det gråtmilda Y. till höjdpunkten af entusiasm. Hon var ju minst lika god som mamsell Dusell och fru Carlsten — landsortstragedienners, som under en mångfald af marknader dött eller varit nära att dö på den trånga scenen i Y. Bernhardine hade troget studerat dessa stora förebilder. Hon återgaf deras gester och minspel med ett förvånande minne.

Allt nog, Bernhardines framgång var kolossal. Y. hade frambragt en stjärna, som vida omkring skulle utbreda glans öfver den lilla staden. Långt efter det

sällskapsspektaklet var öfverståndet, var hon allmänna samtalsämnet.

Man skulle helt säkert nöjt sig med att endast prata, om icke kommissarien varit. Han åstadkom, att Bernhardine äfven skulle få en praktisk nytta af sin framgång. Hon skulle få studera. Hon skulle få egna sig åt det yrke, som skulle skänka henne glans och rykte, ett rykte, af hvilket ju ett svagt återsken skulle falla på Y., den stad, som fostrat henne.

Kommissarien och ett par förmögnare handlande slog sig tillsammans för att bekosta hennes dramatiska utbildning. Hon skulle få resa till hufvudstaden och vistas der, tills hon såsom en fulländad konstnärinna kunde få träda fram på scenen.

Bernhardine afreste alltså från Y. Andrea åtföljde henne. Hon hade bedt så bevekande, att också hon skulle få resa till hufvudstaden. Hon kunde icke stanna i Y., när Bernhardine reste. Också hon ville studera till skådespelerska. Det var ju ett yrke lika bra som hvilket annat som helst. Med klokhets förstånd kunde man ju skaffa sig en god bergning derpå.

Bernhardine bad för sin väninna, och man lät henne följa med. Stackars Bernhardine skulle blifva så ensam-der borta i den stora staden! Andrea skulle stödja och uppmuntra henne.

De afreste till hufvudstaden. Vid Hofteatern derstädes fanns en elevskola, vid hvilken de sökte inträde. De hade tur; de kommo vid en tidpunkt, då en stilje hade inträdt i den teaterentusiasm, som så ofta

griper ungt folk och för dem in mellan kulisserna. De fingo båda plats vid teaterlevskolan, och stunden var alltså kommen, då Bernhardine fick med hela sin själ egna sig åt det lif, som hägrat för henne så bedårande.

Vid teaterlevskolan fans det ingen, som med merå allvar syntes egna sig åt sin uppgift än Bernhardine. Aldrig såg man henne deltaga i det minsta nöje. Hemma sysslade hon jemt med sina roller, och de qvällar hon icke hade tjenstgöring på scenen, fann man henne alltid från den undangömda plats i salongen, som man upplåtit åt eleverna, följa föreställningen med aldrig slappad uppmärksamhet.

I tre år fortgick detta lif. I början af fjerde spelåret försiggick en förändring med henne. Hon var icke längre så tyst och tålmodig som förut. Något doldt bekymmer gjorde hennes hittills så lugna och glada ansigte dystert.

— Jag vill bort härifrån — sade hon en dag till Andrea. — Jag är 22 år, och det är tid för mig att börja min bana. Här kommer jag aldrig fram. Att ständigt servera té och bära fram bref på brickor, det skall sluta med att fullkomligt förslöa mig.

Kort derefter lemnade hon elevskolan, som hon lyckats göra sig fri ifrån. Hon tillbragte några månader med att söka engagement. Hon gick från direktör till direktör, utan att, midt i spelterminen som det var, få en anställning, som anstod henne.

Slutligen en dag då Andrea kom hem, kom Bernhardine med glädjestrålade ansigte emot henne.

— Lyckönska mig, jag skall debutera snart, — sade hon. — Direktör Müller, som hittills rest omkring i landsorten, har hyrt Lilla Malmteatern. Han har engagerat mig. Om fjorton dagar skall jag få debutera.

Hon sade sant. Direktör Müller öppnade 14 dagar derefter Lilla Malmteatern. Han öppnade den med »Män af ära» och med Bernhardine Falck som Lucile.

Det var lördagskväll, en qväll, då hufvudstadsboarne icke tycka om att gå på teatern. Lilla Malmteaterns öppnande och »Män af ära» hade icke lyckats draga till sig mer än ett halft hundratal åskådare.

Man gaf dertill en premiére samma qväll på en annan teater. De store kritikerne voro pligtskyldigast der. Till Lilla Malmteatern hade de skickat sina adjutanter, och tre af dem hade infunnit sig för att skänka glans åt högtidligheten.

Man vet, hur en fåtalig publik verkar afkylande på stämningen. Äfven de spelande röna inflytande deraf. De finna det icke löna mödan att påkosta desse få, som kommit att åse dem, det vårdade spel och de ansträngningar, som de skulle bestå åt en fullsatt salon.

Men Bernhardines mod sjönk icke. Allt hvad hon ur konstnärlig synpunkt felat som Frou-Frou reparerade hon som Lucile. Denna på effekter så rika roll gaf Bernhardine tillfälle att lägga i dagen all den glöd, som hon hade så godt om.

Lucile, styckets passionerade hjeltinna, som plötsligen finner, att hennes lif är förfeladt, därför att

hon gift sig med en annan än den hon älskar, hade funnit en representant, som ej ett ögonblick tog miste om den karakter hon skulle framställa.

Åt det stumma spelet egnade hon en omsorg, som man vid denna scen aldrig förr bevittnat. Hvarje replik sade hon på ett okonstladt, naturligt sätt, som märkbart stack af mot hennes medspelares falska pathos.

Skulle man applådera? De tongifvande spektatorerne, bestående af en flock kontorister, teknologer och veterinärelever, gjorde sig just denna fråga. De hade egentligen kommit för att under ett »stilla skoj» fördrifva sin qväll, liksom de gingo på tarachimlokaler för att få gifva ironiska applåder eller att få öfva sig i det mycket omtyckta slag af skämtsamma opinionsyttringar, som består i att med ilska stampningar i takt efter musiken ledsaga en refräng eller ett uppsluppet *pas*.

Men från det ridån gått upp och Bernhardine sagt sin första replik, funno de, att här var icke platsen för några pojkkaktiga upptåg. Skulle de applådera? Nej, de hade fallit ur stämningen. De tego.

Vi skola bäst tydliggöra, huru denna representation aflopp, genom att anföra innehållet af de små notiser, som blefvo synliga i måndagens tidningar efter de uttömmande recensionerna af premiären på den andra teatern.

»Lilla Malmteatern öppnade i lördags sina portar med »Män af ära», ett stycke, som vi påminna oss hafva sett för några år sedan på Hofteatern. Den

fåtaliga publikens kallsinniga stämning visade, mer än vi genom ord kunna göra, det vanskliga för en landsortstrupp i att uppföra pjäser, förut gifna på en stor teater. Kanske, om direktör Müller beslutar sig att spela små vådeviller och operetter, som bättre lämpa sig för ofvannämnda scen, torde han hafva att påräkna större framgång.»

Så långt voro de tre kritiker, som blefvo synliga öfver Lilla Malmteaterns öppnande, öfverens. De två första, hvilka måndagens tidningar medförde, stannade härvid. Men den tredje, som fördes till torgs i en veckotidnings spalter, gick litet mera in i specialiteter.

Han talade om att föreställningen äfven företett en debut, nämligen af fröken Falck som Lucile. Hon hade visat sig ega ett fördelaktigt utseende, det var allt det beröm han kunde gifva henne, ty hennes imitation af en bekant stor skådespelerska var alltför i ögonen fallande för att publiken skulle kunna acceptera den och skänka den sitt bifall.

— Men jag har ju aldrig sett någon stor skådespelerska spela en roll i denna genre — utropade Bernhardine, då hon läste dessa rader. Hon ransakade i sitt minne, men förgäfvos. Hon frågade sina kamrater; de visste intet. Namnet på den hon skulle imiterat fick hon aldrig veta.

Imellertid hade »Män af ära» gjort fiasko. Direktören måste aflösa den med en annan pjäs ur sin repertoir. Olyckligtvis bestod denna repertoir mest af stycken, uppförda på en stor teater. »Våra bundsförvandter», som kom efter »Män af ära», lyckades

icke upphjelpa direktörens affärer. Efter fjorton dagars kamp måste han afbryta sin sejour och återvända till landsorten, »som han aldrig bort lemna», såsom den vänliga afskedshelsningen i en tidning löd.

Han erbjöd Bernhardine att få följa med, men hon afslog det, och se här orsaken.

Några dagar efter det föreställningarna af »Män af ära» upphört, fick hon besök af direktören för Lincks teater, en teater, som nyligen öppnat konkurrens med sjelfva Hofteatern, och från hvars repertoire hvarken de klassiska lustspelen af Molière eller de moderna franska komedierna och dramerna voro uteslutna.

Direktören hade sett henne såsom Lucile, och han erbjöd henne att få debutera på sin teater. En tid förut, då hon uppvaktat honom likaväl som de andra direktörerna, hade han icke haft någon plats för henne. Nu gjorde han henne ett anbud, som hon icke kunde uppfatta annat än som den största utmärkelse.

Lincks teater skulle nämligen uppsätta »Kämparne på Helgeland». Direktören hade länge sökt en Hjärdis. Det var denna roll han tillbjöd Bernhardine.

Att få spela Hjärdis i »Kämparne på Helgeland», det var ju hvad Bernhardine drömt sig, allt sedan hon första gången läste den store norske skaldens snillrika skådespel.

Det blef sålunda beslutadt, att hon skulle debutera på Lincks teater. Man var nu i februari. Man hade först att uppsätta en ny komedi af Augier och ett

dito skådespel af Sardou, hvilka man måste käppas om med Hofteatern. »Kämparne på Helgeland» torde icke blifva färdig förr än i maj.

Lyckligtvis kom våren detta år sent. Det var en vacker vår för teaterdirektörerna, d. v. s. en kall och ruskig april och en om möjligt kallare och ruskigare maj. Man gick i maj ännu lika flitigt på teatern som under strängaste vintern.

Till den 12 maj annonserade Lincks teater »Kämparne på Helgeland», med hvilken man hoppades kunna sluta säsongen. Den 10 maj inträdde Bernhardine med upprördt ansigte i Andreas rum.

Hon satte sig vid sin väninnas sida och såg henne med allvarsam min i ansigtet.

— Du har under den sista tiden — sade hon — någon gång sett mig tillsammans med den unge greve M. Han är ofta på Lincks teater, och genom direktörens fru har han blifvit presenterad för mig. Han är inte alls stolt, inte alls lik desse förnäme män, som, om de också värdigas kurtisera oss, ändå i djupet af sin själ förakta oss. Jag har varit glad, att han skulle få se min debut, och nu . . . nu skall han resa.

— Din debut är ju i öfvermorgon.

— Ja, och han reser i morgon. Det är hans far, som tvungit honom att lofva det. Han reser till utlandet. Han skall vistas der i flere år. Jag kanske aldrig mer får se honom.

— Du är mycket ledsen deröfver?

— Han har varit så god mot mig. Han intresserar sig så mycket för mig.

— Och han reser utan att ha sett din debut.

— Ser du, Andrea, hans far, gamle greve M., är rädd, att han skall ha fäst sig för mycket vid mig. Han vill ha honom bort härifrån så fort som möjligt. Derfor måste stackars Fredrik resa.

— Fredrik! Du älskar honom!

Bernhardine böjde sitt hufvud utan att svara.

— Hur skall jag göra! — utropade hon. — Hur skall jag kunna debutera, då jag skall hafva detta att tänka på! Från och med i morgon lefver jag icke längre. Jag vet icke, hur jag skall kunna släpa mig till teatern, då jag vet, att han är långt borta. Om jag hade någon, som rådde mig, som försvarade mig...

Ett ögonblicks tystnad uppstod.

— Nej, — sade Bernhardine och steg upp — jag gör, som han bad mig om. Han kommer för att hemta mitt svar i morgon. Jag reser med.

Andrea spratt till.

— Vill han gifta sig med dig? — sade hon häftigt.

— Gifta mig! Hvad frågar jag efter det! Då skulle han gå miste om hela fideikommisset, om han gifte sig med en ofrälse. Gifta mig! Ah, jag tänker endast på att få följa honom, att få vara der han är... Farväl! — sade hon brådslande — Kanske träffas vi ännu en gång. Jag går hem nu. Jag går icke ut förr än i morgon middag. Generalrepetitionen är på qvällen.

Två dagar derefter underrättades man genom tidningarna, att första uppförandet af »Kämparne på Helgeland» var på obestämd tid uppskjutet. Debutanten hade nämligen dagen förut plötsligen lemnat

staden. Mera underrättade personer tillade, att hon följt en ung grefve M., som afrest för att under några år vistas i utlandet.

Fem år förflöto, innan Bernhardine åter satte sin fot inom hufvudstadens gränser. Hon fann der mycket förändradt.

Lincks teater, som fem år förut spelade Molière och Shakspeare, hade helt och hållet förändrat färg. Dess repertoire utgjordes nu af offenbachsoperetter, hennequiniader och tyska lustspel med sång. Vid småteatrarne var dramen längesedan utdöd. Man uppförde nu der uteslutande folklustspel med kupletter och variéteföredrag. Der man förr på sin höjd talat om maskerader och studentupptåg, talade man nu oupphörligt och oföränderligen om »lilla variété». Det fans endast en teater, som ännu herbergerade de högre komedierna och skådespelen: Hofteatern.

Andrea var ännu qvar der, ja hon hade på ett förunderligt sätt stigit i graderna. Hon hade kommit till teatern utan egentlig kallelse, utan egentliga anlag. Men hon hade godt hufvud och mycken energi. Hon hade funnit, att man med en smula klokhet förenad med tur, kunde såsom skådespelerska vid landets förnämsta scen skapa sig en position. Tur hade hon haft i rikligt mått. Direktionen var henne gynsam. På mycket kort tid blef hon uppflyttad på aktrisstaten. Hon fick den ena betydande rollen efter den andra. Snart hade hon spelat sig så in i repertoiren, att hon började anses så godt som oundgänglig. Publiken, som blef van att se henne i de förnämsta

rollerna, införlifvades småningom med tanken, att Andrea Palme var landets förnämsta skådespelerska. Hon hade ett vackert ansigte, ståtlig växt och granna toiletter. Hvad kunde man mera begära? Dessutom hade hon ju skola. Det fans ingenting oöfverlagdt i hennes spel. Allting var noga öfvervägdt och öfvertänkt.

Det fans föröfrigt ingen mera respektabel person än hon. Hon hade det mest stadgade rykte. Hon umgicks i förnämna kretsar. Hon var bjuden till grefvinnan P. och grefvinnan Q., der hon deklamerade sagor af Andersen och poem af Jörgen Moe. Kritiken hade icke annat än blommor för henne. På fem år hade Andrea Palme gjort en lysande karriär.

Bernhardine kände knapt igen henne, då hon efter fem års skilsmessa inträdde i hennes våning. Hon var så elegant, så distingerad. Var detta Andrea, som så förbluffad och beundrande åhörde hennes tirader, då hon spelade tragedi för sig sjelf i den lilla vindsammaren i Y.

Andrea mottog med mycken artighet sin barndomsvän.

— Jag var hos dig redan i går — sade Bernhardine — men träffade dig ej. Jag har återvänt hit för att fortsätta min afbrutna konstnärsvana. Jag känner mig mera dragen till den nu än någonsin. Det var min mening att uppsöka direktör Linck, som var så god mot mig för fem år sedan. Men han är ju död, har man sagt mig. Hans teater eges af en annan, och den passar icke för mig. Det finnes ingen

teater mer än Hofteatern, der det nu fins några roller för mig. Jag måste sålunda gå dit för att söka engagement.

Jag uppvaktade direktören i går. Jag sade, att jag önskade debutera som Frou-Frou. Frou-Frou var, som du mins, den roll, som jag gjorde mitt första försök i. Ack, jag spelade den mycket illa då. Nu skulle jag spela den helt annorlunda. Jag såg Desclée som Gilberte några månader innan hon dog. Jag känner på mig, att jag skall kunna spela den lika bra som hon.

— Nå, hvad sade direktören?

— »Frou-Frou» gjorde fiasko hos oss», svarade han mig. »Den kommer aldrig att återupptagas.» Jag nämde några andra roller, som voro passande för mig. Han skref upp dem, sade, att han hade brådtom, och bad mig komma igen i dag. Jag kom alltså igen i dag. Han sade mig då, att ingen af de pjäser jag nämt vore i fråga att upptagas på mycket länge; det skulle möta alltför stora svårigheter.

»Men de tillhöra ju den stående repertoiren», sade jag.

Då syntes han förlägen.

»Jag vill vara uppriktig», fortfor han. »Dessa roller är publiken van att se spelade på ett sätt, som . . . Ja, jag vet från säkert håll, att den icke skulle tåla att se en ny skådespelerska i dem. Det är mig rent af omöjligt att släppa fram en debutant i dem. Men vi skola inom kort upptaga ett tyskt lustspel »Egoisterna». Der fins en roll, som bör vara passande för er.

— Nå? . . .

— Hvad skulle jag göra — sade Bernhardine suckande. — Jag måste taga rollen i »Egoisterna». Den passar mig inte alls, men det är i alla fall något till en början. Sedan skall jag kanske kunna få en bättre roll.

Andrea bad att få höra något om Bernhardines öden under de fem förflutna åren. Bernhardine berättade om teatrarne i Paris, om Comedie-Française och de njutningsrika stunder hon haft der.

— Än grefven då? — sade Andrea slutligen.

— Det är förbi. Allt är glömdt.

Vid denna tid hade »Egoisterna» i sjelfva verket redan trädt i repetition. Den skulle upp mycket snart. Bernhardine hade fått öfvertaga sin roll efter en skådespelerska, som bedt att slippa den, därför att den var tråkig. För hennes skull gjordes en veckas uppehåll i repetitionerna. När denna vecka var förbi, skulle hennes prof ega rum.

Med temlig tillförsigt begaf hon sig den förmiddag profvet skulle ega rum upp på teatern. Hon kunde rollen säkert. Den var dålig, och den passade henne ej. Hon skulle icke kunna göra något af den. Men ingen skådespelerska i världen skulle kunnat göra något af den. Hon visste det, och hon hoppades, att man skulle inse det.

Hon hade kommit tidigt. Endast få af hennes medspelande hade ännu anländt. Nästan obemärkt hade hon gått in på scenen och stod mellan ett par ulisser och såg ut i den halfmörka salongen.

Då trängde till hennes öron följande samtal, som fördes några steg derifrån, af personer, som kulisserna hindrade henne att se.

— Har du sett debutanten?

— Nej; hon lär ska ha uppträdt någonstädes för åtskilliga år sedan och befunnits rätt skaplig.

— Stackars flicka! Hon kommer aldrig fram. Andrea motarbetar henne. Kan du tänka dig . . . hon ville ha hennes roller. Det kan man förstå, att det icke skulle bära bra i lås. Andrea sade helt enkelt nej, när hofintendenten omtalade för henne debutantens begäran. Hon hotade att bryta sitt kontrakt, om det ifrågavarande subjektet tilläts att debutera i en af hennes roller. Och så gaf man henne den här eländiga rollen i »Egoisterna», en pjes, som inte kommer att gå två gånger, så ohygglig är den. För resten, om hon också finge en bra roll, skulle hon ändå aldrig få engagement. Hon lär gå i Andreas genre. Det är nog för att göra kål på henne.

Mera kunde icke Bernhardine höra, emedan de talande aflägsnade sig. Det var sålunda Andreas roller hon åstundat. Var det väl möjligt, att hon icke ville afstå en enda åt sin barndomsvän?

Snart blef det lifligt på scenen. Man beredde sig att börja. Der ute i salongen hade äfven några personer tagit plats för att åhöra repetitionen. Bland dem märkte Bernhardine Andreas höga gestalt.

Just som hon stod mellan kulisserna, väntande på sin replik, möttes hennes blickar blicken af hennes barndomsväninna. Hon förvånades öfver det förän-

drade uttrycket i detta ansigte, i hvilket hon varit van att endast finna mildhet och vänskap. I denna blick, som mötte hennes, lyste nu endast fruktan, afund, hat . . . allt utom en väninnas känslor.

Och Bernhardine påminde sig de lyckliga åren i vindskammaren i Y. Hennes tanke gick till den tid, då hon repeterade »Frou-Frou» för sällskapsspektaklet; då hvarje dag medförde nya fröjder, då alla de luft-slott och vackra framtidsdrömmar, som hennes fantasi-rika själ så lätt uppkastade, alltid hade en beundrande och deltagande åhörarinna. Hon mindes, hur lycklig hon varit att få förtro sina förhoppningar åt Andrea. Hennes små framsteg hade kommit äfven Andrea att glädjas; hennes små sorger hade alltid funnit henne beredvillig att trösta.

Hvart hade allt detta ledt? Här stodo de nu midt emot hvarandra på samma scen, den ena firad, ryktbar, den andra en darrande debutant. »Hon kommer aldrig fram» återljödo som en dödsringning de ord hon nyss hört.

Och nu föll repliken. Bernhardine måste in på scenen och spela sin otacksamma roll.

Gud skall veta, att den icke passade henne. Den hade intresserat henne obetydligt, när hon öfverläste den. Nu intresserade den henne icke alls. Förgäfves bjöd hon till allt hvad hon förmådde, hon kunde ändå icke värma upp sig och skaka af sig det obehagliga minnet af hvad som nyss passerat.

Det låg en dåsighet öfver hela repetitionen. Alla voro utledsna vid sina roller. De önskade pjesen,

en af de bedröfligaste man någonsin tvungit dem att uppträda i, för hin i våld. Det fans i deras spel ingenting, som kunde upplifva en medspelare.

Ingen observerade dem för öfrigt. Hela uppmärksamheten var riktad åt debutanten. Man glömde deras fel för att desto mera lägga märke till hennes, som dock trots allt voro obetydliga nog.

— Hon är ohygglig — sade efter slutet några kvinliga storheter.

— Hon har gry i sig — sade ett par unga förmågor. Men de voro så unga. De hade ingen auktoritet.

— Vi kunna icke hindra er att fullfölja debuten — sade direktören enskildt till Bernhardine — men . . . såsom en vän . . . skulle jag vilja afråda er . . .

Det var henne också likgiltigt. Hvad skulle hon göra på denna scen, der Andreas gestalt alltid hotfullt skulle resa sig i hennes väg!

Genom en bekant skådespelerska vid Lincks teater fick hon rekommendation till fru Lundegårds landsortssällskap. Nämda sällskap hade pretentionen att vara landsortsteaterns bästa. Bernhardine hade hört, att man der spelade endast den stora repertoiren. Hon anhöll alltså om engagement der, och det svar, som inom kort inlopp, var gysamt.

Hon afreste till den landsortsstad, der fru Lundegårds sällskap spelade. Hon fann direktrisen vara ett mycket gemytligt fruntimmer, som visade henne allt intresse.

— Jag brukar icke vilja begrafva talangerna — sade hon. — Jag har till nästa måndag satt upp

»Kämparne på Helgeland», hvilka jag sedan länge har på repertoiren. Min Hjärdis är för tillfället borta och gifter sig med en kryddkramhandlare. Fröken får taga hennes roll och har sex dar på sig att inläsa rollen.

Hjärdis! Bernhardine skulle alltså ändå få spela Hjärdis! Hon mindes den ännu sedan den tid hon inöfvade den för sin debut på Lincks teater. Välan, äfven i landsorten skulle hon kunna bryta sig en bana. Om hon en gång endast komme fram i ljustet!

Med otålighet motsåg hon den dag, då hon skulle få spela denna efterlängtrade roll. Den kom. Hon gick omkring och läste på affischerna på knutarne. Hennes hjerta svälde af förtjusning, då hon såg sitt namn vid sidan af Hjärdis!

Kl. half 7, då hon nalkades teatern, kom Sigurds framställare i samma pjes emot henne och omtalade, att spektaklet var inställt.

— 8 biljetter äro sålda. De äro* just icke mycket konstälskande i den här hålan, skall jag säga.

Följande dag annonserade man »Andersson, Pettersson och Lundström», som direktrisen hade tillhands för sådana fall som detta. Den samlade fullt hus. Bernhardine gjorde sitt inträde vid Lundegårdska sällskapet som en af gudinnorna i första tablån af nämnda pjes. Man hade ställt henne allra främst, ett stycke framför högra kulissen, därför att det var hedersplatsen (hon kom ju direkt från Hofteatern) och därför att hon hade den grannaste kostymen — en fanta-

stisk drägt af rödt kallikå med besynnerliga djurfigurer på kjolen.

Samma dag hade direktrisen rest till hufvudstaden, der hon satte in följande annons i tidningarna:

»Unga damer och herrar med fördelaktigt utseende och sångröst kunna få anställning vid bättre landsortsstrupp. Man anmäle sig . . . etc.» och så adressen på ett hotell i en gränd i staden.

Hon kom tillbaka med en hel skara välväxta unga damer och herrar. Med sångrösten var det icke mycket bevändt. Men de kunde åtminstone gnola *Boccacciomarschen* och »*Heimliche Liebe*» försvarligt.

Man vistades 14 dagar i staden, sysselsatt med repetitioner till »*Fatinitza*». Den gafs till afskedsrepresentation. Bernhardine var en af figurerna i *Fatinitzaharem*. Det var hennes debut i operetterna.

Lundegårdska sällskapet hade sett sig nödsakadt att öfvergifva Ibsen och svära operetternas fana. »Publiken vill bara ha operetter. Nåväl, den skall få operetter», sade direktrisen. Och nu for man omkring från stad till stad, bjöd på »*Fatinitza*» och »*Donna Juanita*» och »*Läderlappen*» och »*Cornevilles klockor*». Man hade fulla hus och blommor i tidningarna. Allt var till ömsesidig belåtenhet.

Bernhardines tjänstgöring bestod i att, klädd i tricoter och korta kjolar, stå främst i kören och röra läpparne så illusoriskt som möjligt, när man sjöng. Hon hade ett rätt vackert ansigte, och figuren kunde upphjelpas. Något spel behöfdes ej, endast att se glad ut. Men dermed var det som det kunde i början.

Hon hade så svårt att ge sitt ansigte samma uttryck, som situationen fordrade. Hon kunde icke som de andra »ge ögon» åt publiken. Men hon lärde sig det snart, ja, man sade, att hon slutligen öfverflyglade alla sina kamrater derutinman.

Två och ett halft år förflöto, innan hon återsåg hufvudstaden. En förmiddag, under det Andrea var på teatern, sysselsatt att inöfva en ny roll — den sista hon skulle skapa, sade man — underrättades hon om att ett fruntimmer önskade tala med henne.

Utkommen från scenen, fann hon framför sig en blek, vårdslöst klädd qvinna, hvars grå, förstörda hy föreföll nästan afskräckande i det skarpa dagsljuset från ett närbeläget fönster.

Hon ryckte till, då hon i denna gestalt igenkände Bernhardine.

— Ah, det är du — sade hon hastigt. — Kom till mig i min bostad i eftermiddag. Jag har icke tid nu att tala med dig.

Hon nämde adressen, och tryckande lätt Bernhardines hand aflägsnade hon sig hastigt.

På eftermiddagen, när Bernhardine infunnit sig i hennes våning, mottog hon henne mera vänligt.

— Jag var litet oartig i förmiddag — sade hon — men jag vill inte, att du söker mig på teatern. Jag är förlofvad och skall snart gifta mig. Jag måste hålla på mitt anseende . . . Jag har hört sägas . . . Ja, man talar verkligen mer om dig, än jag skulle önska. Det låter, som ditt rykte i landsorten, till och med såsom aktris vid ett operettsällskap, skulle vara temligen

nedsvärtadt . . . helt säkert utan skäl, jag betviflar det visst inte. Du stod till och med i sista Påskgrisen. Sådant der låter illa . . .

— Allt det der är sant. Jag lärde strax jag kom till Lundegårds sällskap inse, att der icke var min plats. Jag stannade qvar, därför att, då jag nu en gång var hänvisad till landsorten, jag lika gerna kunde vara der som annanstädes. Det var ett ansedt sällskap, och jag trodde, att jag vid de andra landsorts-sällskapen skulle blifva ännu djupare dragen ned i stoftet. Imellertid . . . har jag lemnat det för längesedan. Jag har pröfvat på äfven de andra sällskapen. Frukta inte, jag kommer inte hit för att söka anställning. Det lönar icke längre mödan. Jag kan inte mer spela tragedi . . . på scenen. Jag är utan engagement, det är sant, men här lär ingen finnas, som vill taga mig. Jag tänkte endast fråga dig, om du kan skaffa mig reda på hvar han är.

— Han? Du menar grefven.

— Ja.

— Hör på, Bernhardine — hennes röst lät besvärad — jag nämde, att jag var förlofvad. Du kan kanske inte ana med hvem. Grefve Fredrik har återkommit. Vi hafva formerat bekantskap hos grefvinnan P., eller rättare, vi hafva återupplifvat bekantskapen. Jag kände honom litet äfven på din tid. Han har fattat tycke för mig.

— Han är din fästman?

— Just så.

— Omöjligt. Fideikommisset?

— Ja, han går miste om den största egendomen. Men han försakar den för mig. Släkten M. rår om sex stora egendomar. Hans yngre bror blir fideikommissarie, men de fem andra tillfalla Fredrik.

Bernhardine stod tyst, med nedböjdt hufvud.

— Du ämnade uppsöka honom — fortfor Andrea.

— Ja.

— Men nu?

— Nu . . . reser jag.

I slutet af maj, tre månader efter nämnda samtal, var Hofteaterns salong fylld från golf till tak af en elegant publik. Det var Andreas afskedsföreställning. Hon skulle uppträda för sista gången före sitt giftermål i titelrollen af »Adrienne Lecouvreur».

Det var under första mellanakten. Andrea, som ännu icke uppträdt, alldenstund Adrienne icke är med i första akten, satt i sin klädloge, der några af Hofteaterns skådespelare och litteratörer uppvaktade henne.

— Se här — sade förste öfversättaren och räckte henne en tidning, i hvilken han med röd krita utmärkt ett ställe. — En bekant i en liten stad långt upp i norr har skickat mig den här till mina samlingar. Ni kände ju den skådespelerska, som omtalas här. Jag skall läsa upp notisen.

Förste öfversättaren makade upp sin lorgnett och började läsa.

»En herr Collberg och en viss Bernhardine Falck skulle i söndags här gifva en dramatisk soirée å Stadskällarens stora sal. Man hade annonserat några småpjäser. Publiken, till mycket ringa antal, var samlad.

Svarta och hvita streck.

Första pjesen — »Professorn njuter landtluft» — hade fortgått en stund, då den dam, som innehade Anna Lisas roll, plötsligen sjunker till golfvet, der hon blef liggande. Förhänget måste gå ned. Man förde den sjuka in i källarmästarens våning och egenade henne alla möjliga omsorger. En läkare eftersändes. Denne anlände, gaf de nödiga föreskrifterna samt sade, att orsaken till hennes sjukdom — anemie i högsta grad — var svält, ingenting annat än svält och umbäranden af alla slag. Vi hafva efterhört den sjukas tillstånd. Det är icke förbättradt. Hennes krafter äro så medtagna, hon hostar starkt, så att läkaren tror, att föga hopp finnes.»

— Svält! — sade Moritz af Sachsen i aftonens pjes, hvilken hjelte äfven bakom kulisserna uppvaktade sin Adrienne. — Hu då! Det är sålunda konstnärens lön. Låtom oss hoppas, att vi undgå den. Men det kunde jag nästan ha förutspått om den qvinnan. Jag vill minnas jag såg henne i G., der jag gaf gästroller på Stora teatern för något öfver två år sedan. Jag var en qväll på Mindre teatern, der Lundegårdska sällskapet gaf »Fatinitza». Fröken Falck spelte Nurusidah, en af paschans fruar. Jag fäste mig vid henne, därför att jag kände igen ansigtet, sedan hon var elev här. Hon var så eländigt mager och såg så jämmerlig ut der i »Fatinitza», att om man talt om för mig, att hon dött af svält redan då, skulle det icke förvånat mig.

— Bernhardine Falck — sade eftersinnande en ung lofvande skådespelerska, som inkommit, under

det uppläsningen ur tidningen fortgick. — Jag såg henne för många år sedan på Lilla Malmteatern i «Män af ära», der hon innehade Luciles roll. Jag glömmer aldrig den föreställningen. Jag tror det är den enda gången jag gråtit åt ett skådespel. Och det var verkliga tårar . . . tårar af beundran.

— Ah bah, ni var 15 år då. Vid den åldern gråter man eller skrattar åt allt. Jag var också färdig att gråta, när jag såg henne som Nursidah. Men det var för hon såg så eländig ut.

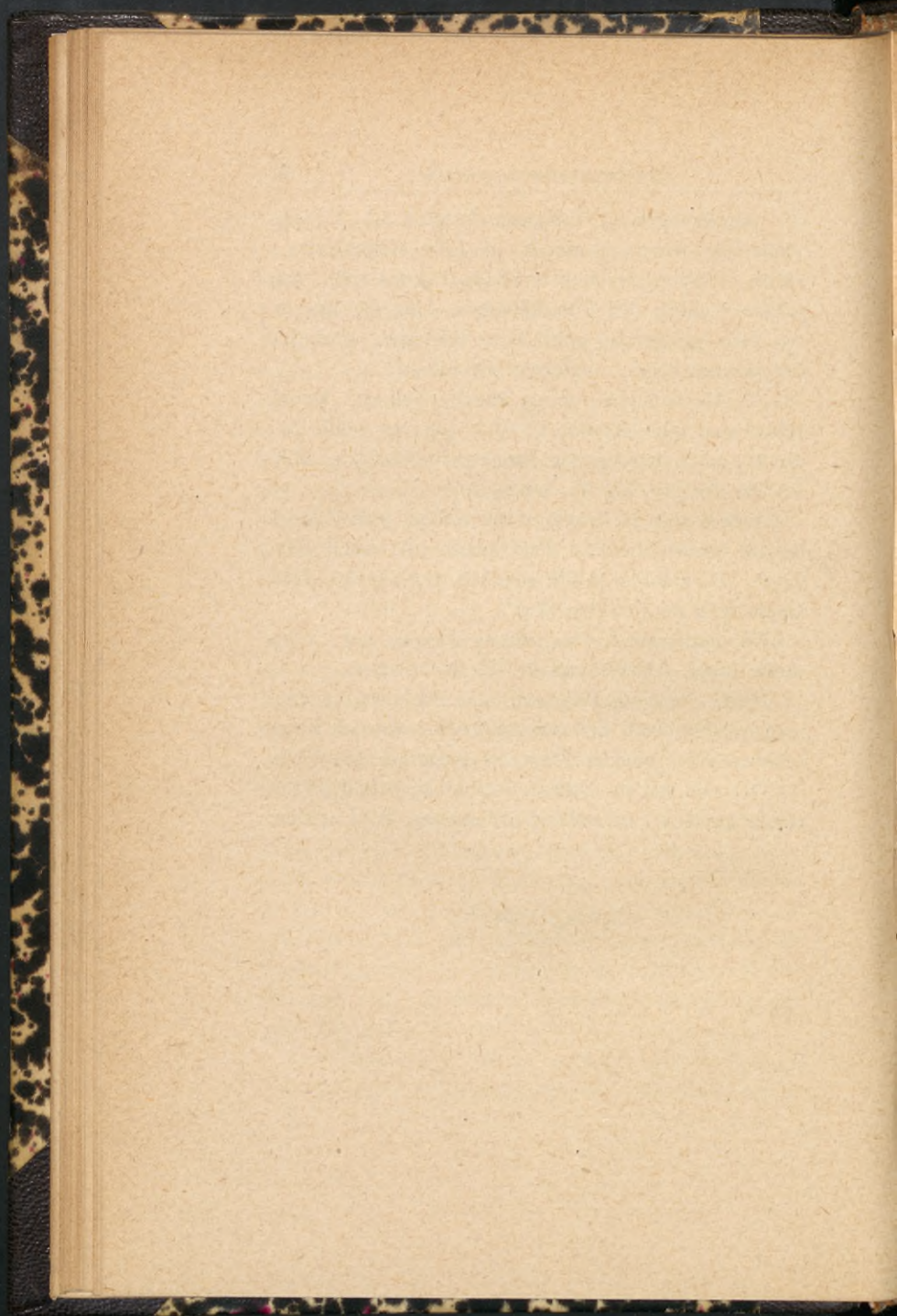
Andrea tog en bukett af de många, som lågo på bordet bredvid henne. Hon lutade sitt ansigte deremot. Blommorna dolde det helt och hållet. Man kunde icke se uttrycket deri.

Nu underrättade regissörens klocka, att akten skulle börja. Alla skyndade till sina platser.

Ridån höjde sig långsamt. De två korta scenerna mellan Michonnet, den stackars regissören, och mam-sellerna vid Comedie Française passerade lätt förbi.

Och så trädde Andrea, segerstolt, helsad af då-nande applåder, öfversållad af buketter, in på scenen.

ETT INTERMEZZO PÅ CIRKUS.

Hvarje gång som Martin Ling, den store skådespelaren, under sina promenader kom att vandra en aflägsen gata på Ladugårdslandet och såg på krönet af ett tarfligt trähus en ensam vindskupa, mot hvars i alla färger skiftande fönsterrutor middagssolstrålarne bröto sig, stannade han under några sekunder, försjunken i tankar.

I denna vindskupa hade han genomlevvat många både bittra och glada stunder. Det var under den första tiden i hufvudstaden, på den tid, då namnet Martin Ling endast var känt af ett fåtal beundrare, då han ännu blott vandrat några få vacklande steg på den bana, på hvilken han sedan skulle gå så långt.

Han hade under flere år medföljt ett eländigt landsortssällskap, som drog omkring i småstäderna. Småningom hade den öfvertygelsen mognat hos honom, att han var något för mer än alla desse vagabonder,

som valt teateryrket, därför att de trott det vara be-
qvämare än att hugga ved eller stå bakom en disk
och sälja viktualier.

För honom var konsten något högre. Lika
godt om den gaf honom bröd, endast den gaf
honom ära.

Dessa första månader i den tarfliga vindskupan,
då han nyss lemnat det kringirrande lifvet i lands-
ortsstäderna för att på allvar icke tränga in i fram-
ställandets svåra konst, hvad de voro härliga och
minnesvärda, fulla af ständigt vexlande förhoppningar,
illusioner och konstnärsdrömmar!

Tanken på det höga mål han föresatt sig kom
honom att glömma alla mödor. Han uthärdade tål-
modigt alla försakelser, de magra middagarne på
restaurationen vid Nybrohamnen, de många qvällarne
utan mat och frukostarne på en liten kopp svagt
dåligt kaffe och en simla.

Han gjorde slutligen en lyckad debut, fick ett
fördelaktigt engagement och behöfde icke mer dinera
på poletter för 50 öre och gå hungrig till sängs.

Konstnärspalmen eröfrade han väl ej med ens.
De stora ryktena födas nämligen ej på en qväll.
Endast småningom och steg för steg bana de sig fram
i ljustet.

Men den tid kom i alla fall, då man strömmade
till Hofteatern för att se Martin Ling som »Catilina»,
ett inhemskt skådespel af en ung författare. Det var
då man började hviska om att Martin Ling var Nor-
dens störste skådespelare; det var då hans porträtt

började öfersvämma boklädsfönstren och som, hvarje gång han gick fram genom hopen på gatorna, man vände sig om och utpekade honom med betecknande gester för hvarandra, allt under det man hviskade: »Det är han . . . ni vet . . . Catilina».

Man hade också tillfälle att se på honom. Gud vet, hur han kunde räcka till för hela världen. På gatorna, på promenaderna, på de finare schweizerierna, på vårmiddagarna på Hasselbacken, öfverallt såg man Martin Lings höga gestalt midt ibland ett lag af noble eleganter.

Det var en glänsande tid, en tid af fester och muntra supéer. Då och då kunde det visserligen hända, att när i ett sällskap Martin Lings namn kom att nämnas, en panna plötsligen mulnade, en kind färgades röd af harm. De tillhörde någon, hos hvilken detta namn väckte smärtsamma minnen. Dessa minnen rörde sig omkring en penningssumma, som man i en stund af obetänksamt mecenatskap icke kunnat neka den frade skådespelaren, en borgensförbindelse, som man käppats om att få ikläda sig, men som man fått betala med frukten af årslånga besparingar.

Dock desse ångerköpte syndares knot blandades bort i jublet från den stora hopen.

Det fins en obehaglig händelse från denna tid, som länge utgjorde samtalsämnet inom teaterkretsar. Man talade om den med förkärlek, därför att den hjälpte till att sönderslita den gloria, som omgaf en afundad kamrat.

En afton, en half timme före spektaklet, hade Martin Ling varit på väg till sin klädloge, då han på öfversta trappsteget föll omkull och ramlade tillbaka utför trappan. Han reste sig och vacklade åter framåt. Men kommen upp, halkade han ånyo, föll och blef liggande på ett af trappstegen. När han reste sig, såg han en man bredvid sig, hvilken betraktade honom med forskande blickar. Denne man var direktören.

De följdes åt in i klädlogen. Dörren stängdes. Hvad som der hände har man gissat sig till af de ord, som då och då trängde ut genom dörrspringan.

— Hur kan herrn vilja uppträda i ett sådant tillstånd? — hade direktören sagt. Svaret hade blifvit några otydliga ord, som man ej kunnat urskilja.

Slutligen hade dörren häftigt uppryckts och Martin Ling med flammande blick och vredesrodnad på kinderna trädt ut och med hastiga steg aflägsnat sig.

En stund derefter förkunnade extra-affischer, att »Othello» i anseende till Martin Lings sjukdom måst inställas. Följande dag visste man berätta, att Martin Ling efter en träta med direktören lemnat teatern.

Han fick engagement vid en annan teater. Han firade åter triumfer och flöt ännu en tid uppe bland gräddan af celebriteterna.

Men framgången hade hos honom födt ett omåttligt öfvermod. Han ville icke böja sig för någon. Han visste, att han var den störste, och tålde icke, att man befalde honom något.

Återigen egde ett uppträde rum, och återigen lemnade Martin Ling sitt engagement.

Nu var han ledig och hade en dag i en affär rest till X. — vårt land eger en stad med det namnet, det veta vi af våra romaner.

På qvällen hade han på stadskällaren sammanförts med några af stadens borgare. Dertill sällade sig äfven en cirkusdirektör af svensk nationalitet, som med sitt sällskap uppehöll sig i staden.

Man hade druckit till sent inpå natten. Vid fjerde bålen hade cirkusdirektören börjat jämra sig.

— Jag har alltid haft öfvertaget öfver teatern förut — sade han — men i den här staden går det inte. Sjölundiska sällskapet har fullt hus hvar enda qväll, och cirkus står halftom. Det är Petterssönerne som ruinera mig. »Hôtel Pettersson», »Andersson, Pettersson och Lundström» och hela Petterssons-dramatiken draga alla människor från cirkus. Om jag åtminstone hade fått hit clown Kuschnick. Men jag fick just bref i dag, att han låtit engagera sig på en variété i Norrköping. Han har förnedrat sig att uppträda på variété. Ja, konsten går utför.

Då hade någon på skämt föreslagit den stackars direktören att engagera Martin Ling. »Han kunde ju deklamera. Han gör det så bra», sade man.

Den beskedlige och något ankomne borgaren, som kommit fram med detta skämt, nästan förskräcktes deröfver. Men han lugnades snart och det af Martin Ling sjelf.

Cirkusdirektören hade nämligen fattat skämtet som allvar. Han hade föreslagit Martin Ling att för en qväll ersätta clown Kuschnick. Martin Ling hade svarat ja.

De båda konstnärerne — ehuru i vidt skilda brancher — beseglade sin öfverenskommelse med en bottenbägare. Arm i arm vandrade de senare på natten genom gatorna. När de skildes åt, hörde man följande ord utvexlas.

— I morgon alltså . . .

— På hotellet . . . i förskott.

Dagen derpå voro kolossala röda affischer uppslagna på knutarne, på hvilka stod att läsa: »Telegram. Martin Ling skall i afton deklamera på Cirkus».

Man skockades omkring affischerna, alldeles såsom man 14 dagar förut skockats omkring de affischer, som förkunnat, att »Kanondrottningen Fatima kommer».

Affischerna gjorde effekt. Direktören hade skäl att lyckönska sig öfver sin goda idé, då han på qvällen såg de skaror, som öfverfylde cirkus.

Det var också en tacksam publik, som öfvervar föreställningen. De hade roligt både åt åsnan Rigolo, som gjorde sina lustiga krumsprång kring arenan, och åt eldätaren Liskard, som hade en så brinnande aptit. Och mademoiselle Eleonor, som hoppade med sådan elegans genom tunnbanden, kom hundrade unga hjertan att klappa i galopp.

Så inträdde några ögonblicks stillhet. Man jernade ut groparne på banan, och två stalldrängar buro in en matta midt på cirkus — samma något slitna matta, på hvilken »Nordens störste trollkonstnär» Engebretsen några qvällar förut gjort sina konster.

Derpå visade sig Martin Lings nobla gestalt öppningen till stallet.

Halsarne sträcktes ut för att skåda den ryktbare man, som tidningarna på sista tiden haft så mycket att tala om. Man betraktade den glänsande svarta dräkten, den stolta hållningen och den höghvåfda pannan. Tankarne derinne kunde man dock icke gissa sig till.

Under det han skred fram från stallet till mattan midt på cirkus, kom för hans tankar en scen ur det förflyttna, en helt annan än den han nu hade framför sig.

Han påminde sig första representationen af »Catilina» på Hofteatern. Hvilken glänsande samling hade icke mött hans blick, då han i Catilinas kostym gjorde sin entré i första akten! Allt hvad hufvudstaden hade fint och snillrikt satt, i högtidsdrägt, på parkettbänkarne. Öfverallt mötte ögat lysande toiletter och distingrade ansigten. Der i fonden satt konungen sjelf med prinsarne vid sin sida. En applåd från denna publik, det var något, som kunde fylla hjertat med stolthet.

När ridån föll efter sista akten af »Catilina», inträffade något, som aldrig gick ur Martin Lings minne. Medan ännu förhänget var nere, under det derute applådåskorna rullade fram och rop på Catilina och författaren hördes, störtade denne senare fram till honom och tryckte hans hand, såg på honom med en blick, glänsande af erkänsla, och sade med en röst, som vibrerade af rörelse:

— Det är ni, som räddat min pjäs.

Dessa ord, blicken som åtföljde dem, tonen, hvardi de yttrades, hade outplånligt inristat sig i hans minne.

De kommo för honom just nu, när han beträdde mattan på cirkus för att deklamera sitt nummer.

Kanske var det detta minne, som gjorde, att hans röst vibrerade en smula, då han framsade de första orden af poemet. Snart var han dock åter sig sjelf.

Äfven detta nummer erhöll sin rikliga andel af bifallet, likasom eldätaren Liskards och Eleonors. Ja, applåderna voro så starka, att Martin Ling fullt tillfredsstäld lemnade arenan, sedan han ännu en gång inträdt för att mottaga publikens hyllning.

Då han utkommit i stallet, möttes han af en bekant X-borgare, en bokbindare, hvilken han en gång i utbyte mot en tjänst af uteslutande ekonomisk natur bevärdigat med en brorskål.

— Ypperligt, bror Ling! Du läste som en häst, nej som en gud, menar jag. Det sitter några glada gökar derute i schweizeriet och vilja tacka dig samt se dig på ett glas.

Martin Ling och bokbindaren följdes åt ut i schweizeriet, som var beläget vägg i vägg med salongen.

Bokbindaren presenterade de glada gökarne — Konditor Rundqvist — Slagtar Meyer — Handlanden Jönsson.

Handlanden Jönsson såg på den nykomne med ögon stora som kaffekoppar.

— Han är från landet — förklarade bokbindaren. — Har bod på landsbygden. Har aldrig varit på teatern och sett någon skådespelare.

— Jo, Gu' har jag så. Jag har varit i Stockholm på »Mangneschen». Fan vet, om jag inte känner igen herrn derifrån.

— Ling har aldrig spelat på cirkus förr — skyndade sig bokbindaren att förklara.

— Nå, ha herrarne haft roligt? — sade Martin Ling.

— Vi ha inte varit inne. Vi trufdes så godt här. Men bror Clarén, som var inne, sa', att det var så förbåldt vackert. Vi kunde gått och stält oss i dörröppningen... för skänkmamsell glänta' just på dörren, då det pågick... men kyparn kom i det samma med en ny uppsättning, och vi fick lof att smaka på.

En väldig applådsalfva hördes nu från salongen.

— Det är grisen. Det vill jag slå vad om — sade bokbindaren.

— Grisen! Det måste man se.

De fyra vännerna skyndade till dörren, som de sakta öppnade.

— Sicken lifvad en! — utropade landthandlanden.

Åter en applådsalfva.

— Sådana skutt han tar, den tosingen... precis som en kalf. Aj, nu är det slut. Nu lunkar han i väg.

Publiken strömmade ut i schweizeriet. Allas ansigten voro lifvade. Alla sågo ut att hafva blifvit grundligt uppskojade.

— Grisen var bäst!

— Det var värdt en banko att se!

— En sådan kulting att vara försigkommen.

Schweizeriet uppfylldes af spektatörer, som requirerade punsch och toddy »för att dricka grisens skål».

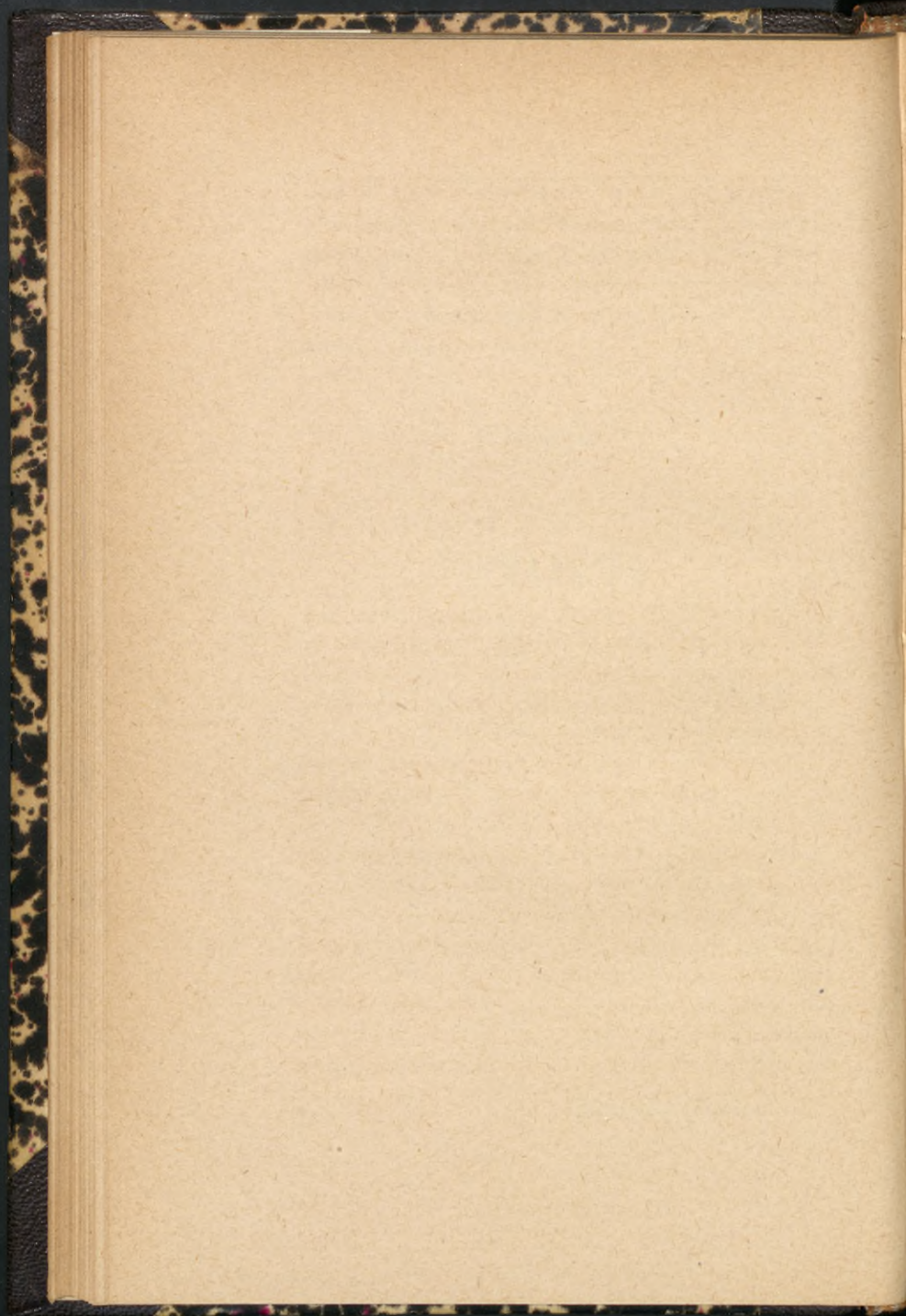
De fyra vännerna återvände till sina platser.

Men förgäfves spanade de efter Martin Ling. Han hade försvunnit.

PROGRAMMET.

Svarta och hvita streck.

Andtligen. Nu sjunger han slutkuppetten — sade läroverksadjunkten till den bredvid honom sittande agenten i vinbolaget.

De sutto i f. d. Ladugårdslandsteaterns salong, på första stolraden närmast scenen.

Ty det fins en liten scen der ännu, trots den tid, då man spelade tragedier derpå, för längesedan är förliden.

Den förna en smula ladulika teatersalongen med sina långa röda bänkar med höga ryggstöd är nu helt och hållet omskapad. Inredningen, möbleringen, väggarnas dekorerung, allt i öfverensstämmelse med den grådaskiga färgton, som hvilade öfver det hela och som otvifvelaktigt passade förträffligt till dramerna, hvilka man på sista tiden spelade inne på scenen, hafva nu gifvit rum för ljusare, gladare färger. Hela lokalen är förvandlad till en rätt inbjudande dans-

salong, der amatörer om lördags- och söndagskvällarne gifva dramatisk-lyrisk soiréer med dans, hvilka borgare- och handtverksklassens söner och döttrar med förtjusning besöka.

En sådan soirée, en söndag på hösten, hade just lockat de två nyssnämde unge männen den långa vägen upp till Ladugårdslandstorg. Dessa soiréer, der de dansande deltagarne utgöras af de klasser vi nyss nämt, draga äfven till sig en publik, som kommer för att roa sig litet åt det folklif och den uppslupna hållning, som dessa baler förete.

Den dramatiska afdelningen var nu öfverstånden. Ridån föll för »Janne Bulling», scenisk monolog i 1 akt.

Den qvinliga delen af publiken reste sig genast från sina stolar. Det var som en sprittning af fröjd genomgått alla de unga flickor, som öfver varit föreställningen. Stolarne skulle flyttas undan. Messingsmusiken skulle intaga aktörernes plats på scenen. Thalia skulle vika för Terpsichore.

— Jag är glad, att det blir litet omvexling — sade läroverksadjunkten. — I början, när de tio sångarne uppträdde och sjöngo fosterländska sånger, var jag icke olifvad. De sågo så högtidliga ut, så gripna af sin uppgift, att jag glömde sången för deras hållning, som onekligen var värd att observera. Så kom den der lille puckelryggen och deklamerade sagan af Kellgren. Han gjorde det så lifligt och utrycksfullt, att han narrade mig att applådera med verklig öfvertygelse. Gudnås, jag var den ende. Jag och de

andre hade icke samma smak. Den här pjesen med pariservicomter förklädde till betjenter gick an, så länge det bara var fråga om betjenter. Men när betjenterna skulle tala som vicomter, började jag känna mig kuslig. Och salig Engströms bagarmonolog har icke kurerat mig. Låtom oss gå upp på läktaren och åse dansen. Det skall upplifva mig.

De båda vännerna sutto snart på en af sidosläktarne och skådade ned i salongen.

Stolarne hade i en hast blifvit undanskaffade. Ridån gick just nu upp och visade orkestern, bestående af messingsinstrument, placerad på scenen och redan färdig att blåsa första polonäsen.

— Det är de bästa aktörer i världen — sade en blond flicka med qvicka ögon. — Hur de än spela, har man ändå alltid roligt.

Snart var dansen i full gång. Läroverksadjunkten betraktade den en stund uppmärksamt.

— De äro ändå bra triviala, de här balerna — sade han. — Alla de här, som dansa der nere, ha väl ej en tanke för annat än de rent materiella njutningarna. Om det födes något tycke här . . . och det skulle förvåna mig . . . så är det glömdt i morgon. Ingenting passerar här, som går öfver hvardagslivets prosa. De små sömmerskorna, bodflickorna, handverkaradöttrarna, som utgöra stamtruppen här, komma hit med sina bekanta gossar. De dansa med dem hela qvällen. Ingen vexling inträder i deras förhållande. Allt återupprepas gång för gång . . . samma samtal, samma skämt.

— Dina ord komma mig att tänka på en af mina gamla bekanta, Alfred Linge. Du kände ju honom, också du?

— Den der länge, bleke karlen, som vi voro tillsammans med en dag för många år sedan under vår Upsalatid. Vi hade plötsligen lemnat Upsala . . . det var just en höst, i september. Jag mins icke hvad orsaken var till vår resa, om det ens var någon. Vi skulle ned för att köpa äkta Havanna eller se »Tjufskyttearne» eller någon annan lumpen förevändning. Vi träffade nyssnämde personage på Drottninggatan. Du kände honom. Han hade tagit studenten på våren, likasom vi, fast vid annat läroverk. Han hade genast gått in som extraordinarie i ett verk, under det att vi gudbevars skulle studera i Upsala. Nå ja, du lärde dig att dricka vin, att bli vinkännare, att sjunga visor och berätta historier, hvilket allt blifvit dig af ovärderlig nytta såsom agent för ett vinbolag. Det har förskaffat dig 3,000 kr. om året, under det att jag . . . men det hör inte hit. Allt nog, vi åto middag tillsammans med Linge . . . det var just på hotell Suède, gamla hotell Suède, der man dinerade så deliciöst. Erkänn att jag har ett förvånande minne.

— Medgifves. Jag är säker på att du ännu kan upprepa matsedeln.

— Sköldpaddsuppa, chateaubriand, champignon-omelett. Men vinerna mins jag inte. De voro för många. Allt nog, vi åto middag der med Linge. Vi förbrödrade oss, han och jag; vi talade metafysik och blefvo de bästa vänner i världen. Sedan har jag aldrig sett honom.

— Medan du talade nyss om den brist på romantik, som du tycker dig finna öfverallt, kom jag att tänka på en afton för flere år sedan, som jag och Alfred voro tillsammans här i Stockholm. Jag hade då längesedan öfvergifvit studierna och börjat min merkantila bana. Vi träffades en eftermiddag och beslöto att skaffa oss något extravagant nöje på qvällen.

Vi hade sett i tidningarna annonseradt en soirée någonstades på Ålandsgatan. Efter verkställd omröstning blef denna soirée enhälligt antagen. Vi begåfvo oss dit. Vi inträdde i en temligen stor och hög sal i trappa upp vid nämnda gata. Anordningarna voro ungefär såsom här. En liten messingsorkester, ett par tarfliga rum med simpla träbord såsom förfriskningsställe mellan danserna och slutligen en publik af just samma art som den vi nu se framför oss: gesäller, sömmerskor, bodherrar, butikflickor, borgaredöttrar och en och annan mamma . . . de senare likvisst mycket fåtaliga.

Vi hade suttit en stund på en af de långa bänkarne utefter väggen och sett på dansen, då två mycket unga flickor, åtföljda af sina kavaljerer, passerade förbi oss.

Jag skall nu tala om allt, såsom Alfred sjelf berättat det för mig många gånger. Jag skulle eljest icke kunna sätta mig in i hans känslor; men han har beskrifvit det för mig med den der öfversvallande svärmiska glöden, som var honom egen, så att jag tror mig kunna temligen exakt återgifva händelsen.

Så fort Alfreds blick föll på den ena af flickorna, kände han igen henne. Han hade en qväll varit på en sekundteater, der man spelade operetter. Bland de qvinliga koristerna hade en ögonblickligen tilldragit sig hans uppmärksamhet. Det var en ung flicka . . . hon såg ut att vara 17 år. Hon hade ännu helt säkert endast sin naturliga färg på kinderna, en frisk och blomstrande hy som på en oförderfvad landtflicka.

Intet drag i hennes ansigte kunde sägas vara regelbundet. Munnen var stor, näsan rak, men ej af proportionerlig längd; allt hade något fel, och dock bildade det hela något oändligt täckt och intagande. Hon hade stora, klara ögon, hvilka blickade så nyfiket och undrande omkring i den verld, som hittills borde vara henne främmande.

Ej ett ögonblick under pjesens lopp tog Alfred sin kikare från henne. Två dagar derefter tänkte han endast på den lilla aktrisen. Det var nu på tredje dagen, och han var just färdig att glömma henne, då han plötsligen fick se henne passera förbi sig. Den ena af de unga flickorna var nämligen hon.

Hon syntes honom ännu friskare och täckare nu än på teatern. Helt säkert hade hon märkt, hur beundrande han såg på henne, ty när hon gick förbi honom, kastade hon på honom en så skälmsk och skalkaktig blick, att den gjorde honom helt förvirrad.

Under flere danser satt han qvar på samma plats och följde hennes smärta gestalt, der den sväfvade omkring i dansen. Hon märkte det nog också, ty

när dansen förde henne åt det håll, der han satt, möttes stundom deras blickar.

Slutligen spelade man upp till fransäs. De två flickorna och deras kavaljerer hade under senaste pausen suttit i venstra hörnet af salen, på samma bänk, på hvilken Alfred satt. När musiken spelade upp till fransäsen, stego de upp och gingo åt högra sidan, der de förmodligen på förhand utsett sina platser. De måste alltså under sin färd passera förbi Alfred.

Flickan från teatern gick sist. Hon höll i högra handen det rosenröda programmet till aftonens bal, hvilket hon rullat ihop till en lång remsa. Under det hon gick, höll hon vårdslöst högra handen öfver bänken. När hon nalkades Alfred, sänkte hon ögonen till golfvet, under det hennes ansigte antog den oskyldiga minen af ett barn, som tänkt ut ett skälmstycke. Utan att se upp, men gående så nära som möjligt den plats, der Alfred satt, lät hon programmet falla på bänken vid hans sida.

Hvad skulle du och jag gjort med pappersremsan, som en vacker hand kastat åt oss? Helt säkert låtit den ligga. Men Alfred fattade den ögonblickligen och förde den till sina läppar.

Efter fransäsen gingo de båda paren upp i förfriskningsrummen. Den lilla aktrisen återkom emellertid strax och gick att sätta sig ensam på den plats, der hon förut suttit.

Då Alfred märkte detta, tog han mod till sig. Beslutsamt gick han bort till henne och bad om nästa

dans. Hon log helt vänligt och sade, att den tillhörde honom. Han hann icke säga mer, ty en af kavaljererna kom genast för att söka henne. Det såg ut, som hade hon smugit sig ifrån dem. Hon måste nu följa sin kavaljer tillbaka.

Emellertid skulle ju Alfred rå om henne en hel dans. När musiken spelade upp, kom hon mycket riktigt ned från förfriskningslokalen och gick emot honom samt tog behagfullt hans arm.

Alfred var icke mycket dansant. När han hade dansat ett hvarf, frågade han, om hon höll mycket strängt på att dansa det återstående af dansen. Han skulle föredraga att sätta sig i en vrå att prata.

Hon log och sade, att det var henne likgiltigt. Sedan de slagit sig ned på bänken invid väggen, började han tala om teatern. Hon brast ut i gapskratt. Teatern och konsten, det var just något för henne!

Men när hon skrattade, fingo hennes kinder sådana täcka gropar, hennes tänder voro så hvita, hela uppenbarelsen bredvid honom så älsklig och ungdomsfrisk, att den stackars Alfred blef helt förvirrad. Hvad han sade sedan, vet han icke. Han vet endast, att när hon lemnade honom för att återvända till sitt sällskap, tyckte han sig vara som i ett rus.

I februari året derpå kom jag en söndagseftermiddag att göra ett slag hemåt. När jag inträdde i mitt rum, fann jag ett bref på bordet. Så fort jag läst det, skyndade jag genast ut och begaf mig springande till Alfreds bostad.

Jag trodde, att jag aldrig skulle komma fram. Hela världen är ju på sådana dagar i rörelse på gatorna. Ändtligen hade jag banat mig väg genom hoparne och stod nu utanför Alfreds dörr.

Hela huset låg som i dödsdvala. Det stack af så sällsamt mot lifvet på gatorna. Intet ansigte hade syntts i fönstren, ingen såg jag på gården eller i traporna. Alla voro ute på söndagsfest.

Skulle jag komma i tid? Brevet innehöll nämligen dessa rader:

»Jag är bedragen af Alma. Jag dör för henne.»

Jag kom för sent. Inkommen i rummet, såg jag min stackars vän utsträckt på golvet, badande i blod. En afskjuten pistol låg bredvid.

Dagen efter, då de första spåren voro undanröjda, liket aftvättadt, lagdt på soffan, och mattan, på hvilken blodet flutit, borttagen, kommo händelsevis mina blickar att falla på några bitar af förladdningen, som förirrat sig till ett hörn.

Utän att egentligen tänka på hvarför, tog jag upp en af dem, den största, och betraktade den närmare.

Papperet hade ursprungligen varit rödt. Jag tyckte mig dunkelt urskilja ett derpå tryckt ord. Jag rengjorde papperslappen, så godt jag kunde, från sotet, hvaraf den var betäckt.

Jag urskilde då på den af röken svärtade ytan ordet: *Vals*.

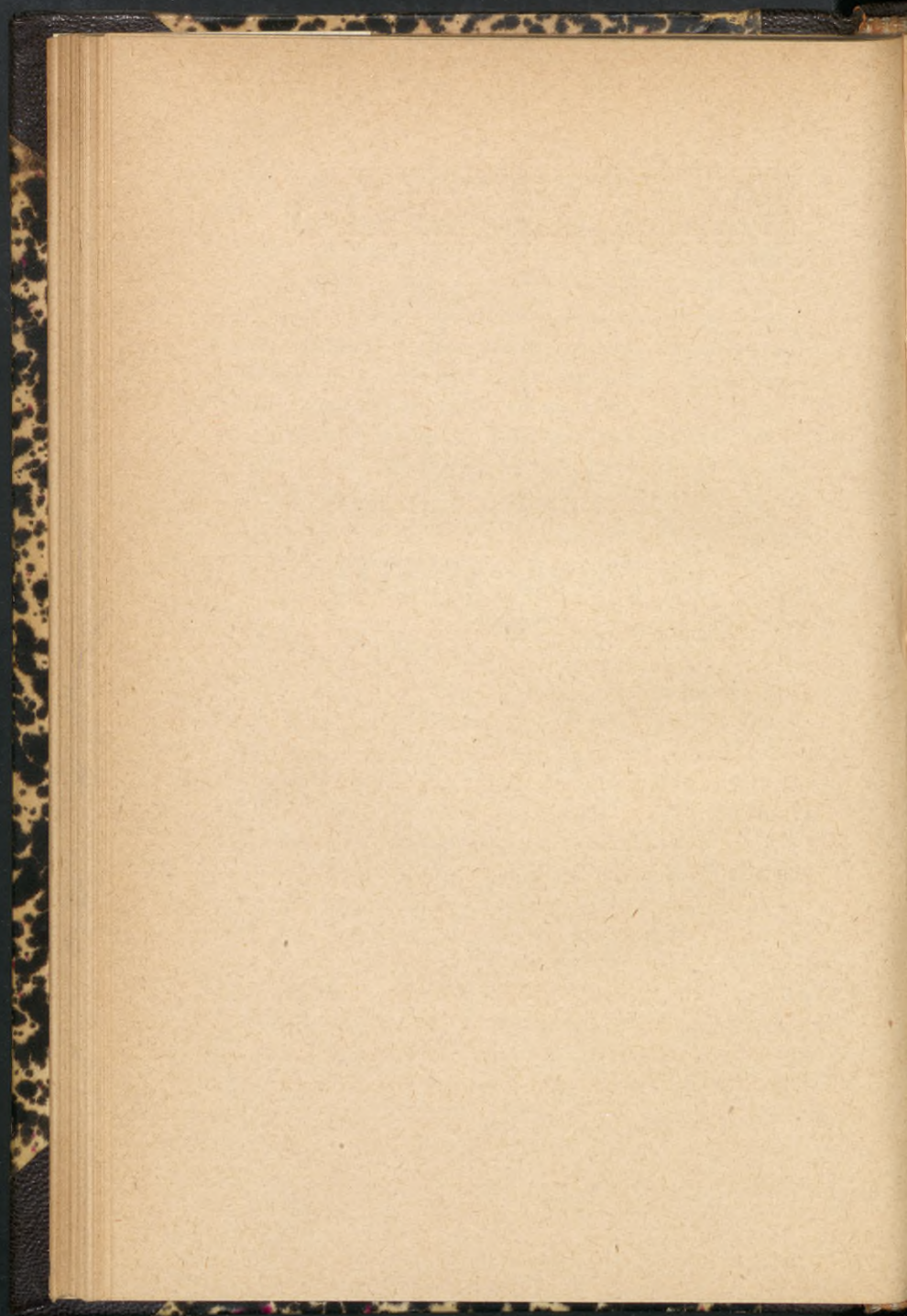
Det var en bit af programmet, som flickan på balen kastat vid Alfreds sida. Det var en Amors pil, men förgiftad.

Hvem vet: kanske i detta ögonblick spela en näsduk, doftande af mysk eller ylang-ylang, eller kanske äfven nu ett rosenrödt program samma roll af dödsbringare. Vackra korister från operett-teatrar gå äfven hit. Äfven här sitter kanske i ett hörn en svärmisk Alfred och mottager deras utmaning . . . näsduken eller programmet, början till en dram.

— Besynnerligt — sade läroverksadjunkten tankfullt — den här lokalen tyckes vara skapad att åhöra melodramer i. Låtom oss skynda till foyern! Det är ju der man alltid sköljer ner tragedierna.

UR STOCKHOLMSLIFVET.

Stockholm vid jultid.

Julen i en stor stad är helt olika julen på landet. Hufvudstadsbarnen, som ödet någon gång fört vid jultid till en by, en herrgård eller en liten köping, veta nog, att det är skilnad.

Der är det en epokgörande händelse, förberedd flere månader förut, gående af stapeln med pomp och med ståt, med långvariga fester och grundligt frande.

I den stora staden halkar den lätt förbi, en liten jubelfest till i raden af de många öfriga — liksom om ej den himmelske konungens åminnelsehögtid vore en smula för mer än de jordiske furstarnes och poeternes.

Den, som studerat vårt hufvudstadslif under årtal, vet, att julens historia är sig lik nu, som den var i fjor och många år förut. Referenterne i de stora tidningarna, som fått på sin lott att skildra jul-

helgens händelser, liksom de måste uppdraga konturerna af Första Maj och Bellmansdagen, behöfva endast bläddra i gamla tidningsårgångar för att veta, hur de skola formulera sin notis. Himlen vete, om de ej skriva af sina gamla notiser — mutatis mutandis för väderleken.

I första veckan af december komma de sedvanliga förebudena: de braskande annonserna från hrr handlande och fabrikanter, de första fina krokarna från tidningsredaktionerna och den litterära öfversvämmningen på boklädsdisken. Allt efter som tiden går framåt, tillväxa förebudena: annonserna blifva fetare och fetare, krokarna gröfre och gröfre, och i boklädsfönstren dyka för hvarje ögonblick nya böcker upp, så att bokvurmarne, som hvarje eftermiddag, när de gå att taga sitt kaffe på operakaféet, icke försumma att inspektera fönstren hos Fritze och Samson & Wallin, vid sin återfärd från kaffet skynda till samma ställen för att se, om icke några böcker kommit ut, sedan de voro der sist.

Så börja Drottninggatan och Vesterlånggatan att stråla i sin sedvanliga julglans. Man kan knapt komma fram på den sistnämnda trånga gatan, som är upplyst liksom en balsalong.

Den sista söndagen före jul är inne. Då frar man icke sabbat alls i det glada Stockholm. Butikerna äro öppna och vinka med sina utbredda skatter. Det är ett gratispektakel, som ingen försummar. Man skockas utanför fönstren, man tränges på gatorna. Man tränges visserligen icke så mycket inne i buti-

kerna — det kostar pengar — men säljarne hafva ändå icke skäl att vara missbelätne.

Till sent på julaftonsqvällen köpes och säljes. Det dröjer länge, innan de som sälja få fira sin jul. De skjuta också oftast upp den till dagen derpå. Kl. 11 på qvällen ser man ännu i vinhandels»groparne» personer, hvilka handla sitt förråd af julbränvin och konjak. Kl. 12 stängas cigarrbodarne. Cigarrflickorna få gå hem till sin sena julfröjd.

Den stora högtiden helsas icke alltid af glada miner. Den medför både fröjder och sorger: fröjder för de rika, sorger dock äfven för andra än de fattiga. Det finnes många, som hafva sin rikliga utkomst, men som dock inom sig tänka: »Om de här dagarne bara voro förbi!»

De äro naturligtvis icke så beklagansvärda som de fattiga, ja, somliga finna dem icke beklagansvärda alls — de ha ju mat och kläder rikligt! — men mången ömsint familjemor, som med intresse följer en ensam herre, som icke har något annat gemensamt med henne än att han bor under samma tak som hon, kan dock icke afhålla sig från att utbrista: »Den stackaren! Jag undrar, hur han har det i qväll.»

Det är ungarlame, enstöringarne, de som icke bo i familj och icke äro bjudne i familj, vi mena. Det finnes sådana, som helt desperata och afskyende alla halfmesyrer, när julqvällen är inne, gå hem till sitt ensamma rum och lägga sig att sofva bort hela förtreten, utan julljus och utan julgröt. Andra, mera vana och sorglösa, styra stegen till operakällaren,

Svarta och hvita streck.

intaga helt lugnt sin lutfisk och gröt der, liksom öm ingenting ovanligt vore för handen, fukta den måhända med ett glas malaga ofvanpå och gå sedan sin väg med lika likgiltig uppsyn, som de kommit. De skulle icke ha något emot att intaga sitt kaffe hos Blanchs efteråt, men Blanchs har stängdt. Dess öfversteprest och ganymeder fira julen liksom rättrogne kristne.

Det finnes också ungarlar, som sammansluta sig och äta en splendid sexa hos någon af bröderna på julaftonen. Der fins både julljus och julklappar med glada verser på. Icke ens julgran fattas. Maten är superb, Bacchi safter flöda rikligare än någonsin, vitzar korsa hvarann och stämningen är lifvad. Men så kommer ett ögonblick, då skämtet stillnar af; den onaturligt upphetsade ysterheten och det uppslupna glammet domna bort. Det blir tyst i laget. Muntrationsrådet par preference har ingen historia mer, barytonen inga glada visor. Någon försöker att återknyta konversationens tråd. Han misslyckas; han blir icke förstådd. Tankarne äro frånvarande. Komediern, som man spelat, vill icke längre lyckas.

Det är dock skilnad på detta och hemmet; från bacchanalen här, ila tankarne dit, och minnena derifrån komma åter med oförminskad styrka. Grenljusen på det långa bordet i salen, öfverlastadt af läckerheter, julgranen midt på förmaksgolvvet, barnens glädjestrålände ansigten, deras höga jubelskri, under det de tumla kring julbordet, familjefaderns stilla förnöjsamhet, familjmoderns triumferande uppsyn, under

det hennes blick granskande öfverskådar det hela, slutligen paketen, som kastas in eller som julbocken för med sig i sin stora kärra, de små öfverraskningarna, som döljas deri, de naiva och dock så kärkomna verserna, som husfadern klåttrat på omslaget med stora, fula bokstäfver (man skall omöjligt veta från hvem de härleda sig) — allt detta kommer man ihåg, och man finner kopian mycket illa motsvara originalet.

På juldagen blir man imellertid åter sig sjelf. De sentimentala känslorna från qvällen förut äro glömda. De desperate enstöringarne, som gingo och gömde sig på julaftonen, bära nu åter sin panna högt. Ungkarlarne, som sexade tillsammans, sammanträffa och visa icke längre brist på vitzar och gladt humör. »En tusan så munter qväll vi hade zuzaback i går», heter det.

Det har börjat snöa, tövädret har upphört, och bjellerklang ljuder öfver allt på gatorna. Detta är droskkuskarnes och utvärdshusens dag.

Denna dag är skapad för middagar på Stallmästargården och Lidingöbro. Stallmästargården t. ex.! Den har traditionen för sig. Den är äldst och dock alltid modern.

Det glada laget åker dit. Ännu fins ett rum ledigt i öfre våningen. Köket är icke ännu plundradt, och källaren har öfverflöd på viner. När kycklingen inbärs, ledsagad af S:t Julien och Pontet Canet, äro alla sorger glömda. Feststämningen är fullkomligt återvunnen. Julaftonen är förbi och kafélifvet kan

börja. För denna gång kan man begravfa sentimentaliteten.

De der julmiddagarne på Stallmästargården hafva också en sällsam förmåga att trösta! Man må prisa Stallmästargården om sommaren, det är dock på vintern man skall se den för att rätt fatta dess romantik.

Slädar komma och fara. Det är en ständig musik af bjellror på gården. Från smårummen i öfre våningen kan man se den lifliga scenen der nere: kuskarne, som gå af och an, de ungdomsfriske resenärerne, som nyss sutto sammanpackade i släden och som nu stå rådplägende en stund, innan de rycka an mot sitt glada mål, slutligen då och då en smärt qvinnogestalt, som vid sin riddares arm vandrar öfver gården.

Här och der från de angränsande rummen höras tonerna af ett piano. Man sjunger Bellman eller en operettaria af Lecocq. Eller ock hvirflar valsen ur »Det lustiga kriget» öfver tangenterna, under det danssteg ljuda öfver det svigtande golfvet.

Öfverallt muntra röster, musik och klingande fruntimmerskratt! Man reser icke hit för att gäspa och moralisera.

Sådant har lifvet alltid varit på detta ställe. För 50 år sedan, liksom nu, hördes bjellerklang om vintersöndagarne från vägarne, som ledde till Stallmästargården. Här, i dessa rum, har generation efter generation skrattat, sjungit och svärmat.

På annandagen behöfver man icke resa bort från staden för att finna lif och rörelse. Annandagen är

kaféernas, teatrarnas och balsalongernas dag. Stamgästerne i Blanchs och Berns kunna nu åter söka upp sina älsklingsställen, vissa att känna igen sig.

De lyssna med förtjusning till musikkaféernas julrepertoir, som de känna igen sedan flydda jular. Alla valser och offenbachare äro bannlysta — endast städad, vördnadsbjudande musik. Öfverallt hvar de gå, påminner dem Adams härliga »Julsång» att julen är inne och att de ännu måste vänta några dagar, innan »Frihetsbröderna» och »Lilla mormor» komma fram på repertoiren.

Man skall naturligtvis också gå på teatern och se »Vermländingarne». En annandag jul utan »Vermländingarne» är icke någon riktig annandag jul. Allting förändras: konungödomen omstörtas, ministärer abdikera, städer brinna och byggas upp, men annandag-julprogrammet på vår opera förändras aldrig. Der skall man ge »Vermländingarne» till världens undergång.

Så skrider qvällen framåt, och hvarje timme, som går, tillför nya skaror till kaféerna och de offentliga ballokalerna. Ja, ballokalerna blifva minsann icke lottlösa. Man dansar mycket på annandag jul. Man dansar på Vallhalla och Ladugårdslandsteatern likaväl som på Hôtel W6 och Stora börssalen — efter fiol, messingsorkester eller piglock och klädd i frack, bonjour eller kavaj. Glädjen står lika högt i tak på det ena stället som på det andra.

Ända till sent på natten är det lif på gatorna. Familjer vandra hem från bjudningar, Bacchi bekännare kryssa fram på trottoirerna, på gatorna ila slädar af

och an, somlige med invånare, som äro temligen orolige — kanske kunder från Stallmästargården, som återvända från sin sent utdragna middag.

Man ser också älskande par, som utan brådska vandra fram, lutade mot hvarandras axel. De hviska helt förtroligt, de se så nöjda ut, och man kan fritt se på dem, ty de märka ingenting. Det är också ett härligt väder för älskande. Himlen är klar och fullmånen sprider ett romantiskt sken öfver nattvandranne.

Dagen derefter kommer reaktionen. Det glada Stockholm hvilar sig. De enda, som icke få hvila sig, äro doktorerne. Hela världen har förätit sig, och läkarne få ingen ro för recept på emulsioner.

Artisternas dörr.

Det är väl knapt värdt att nu komma och tala om gamle Offenbach, då redan många år hafva förlutit, sedan man förde operettens konung till hans sarkofag, och då till och med bland den publik, som fick förstlingen af hans toner, man icke mer talar om honom och icke minnes honom annat än genom de kransar, som hvarje år den 5 oktober styra kosan till hans byst på Henrik IV:s terrass.

Men vägen till artisternas dörr leder ut från en scen, der man spelar hans operetter, der det är efter hans rytmer man dansar och efter hans bacchanal som primadonnan hvarje qväll får de vackra (och så kärkomna) buketterna och de icke mindre kärkomna bravoropen.

Kanske är det icke alltid hans namn som står på affischen. Kanske visar den oss Lecocq, Audran, Varney, eller hvad de nu heta, dessa lärjungar, som,

om ock ej lika framgångsrikt, tagit upp mästarens mantel. Men det är i alla fall hans genre, och publiken har ännu ej upphört att älska operetten, om den ock — den otacksamma! — är på väg att glömma, att det är Jacques Offenbach, som skapat den.

Men hans melodier hafva icke alla drabbats af samma glömska. Och liksom publiken ännu älskar dessa muntra upptåg och denna glada musik, som Meilhac, Halévy och Offenbach först bragte på modet, så gnolar man ännu — de unge musikcharlatanerna må säga hvad de vilja — då och då en serenad eller en vals af kompositören till »Storhertiginnan af Gerolstein».

Hvem vet, om tio år härefter någon skall minnas en takt af »Rosenkind» eller »Juanita», men de, som voro unga på den tid, då offenbachiadernas ström gick brusande öfver alla världens operettscener, och då alla dessa sedan tusen gånger sjungna melodier voro unga och hade ungdomens hela friskhet och fågring, de minnas dem nog, och de finna det icke ledsamt att återhöra dem.

Politikern, som har hufvudet fullt af Marcellusbroschyrer, den gamle magistern, hvars ungdom gick till ända redan år 66, och så många andra, som darande hvarje morgon granska i spegeln sitt glesa hår, i hvilket de i hvarje ögonblick frukta att upptäcka ålderdomens förebud, det första grå strået, kunna icke hindra ett leende att förmildra de stränga minerna, då de från pianot i rummet bredvid förnimma de kända tonerna af Metellas rondo i »Pariserlif» eller »Honom säg!» ur »Storhertiginnan». Teatervurmen, som i ett

fjerdedels sekel gått på teatern, och som tusentals teaterafnar slutligen uttröttat, återfinner plötsligen hela sitt forna nöje, då han midt i en af våra moderna vådeviller träffar på den enkla och dock så fagra melodien till »Angelus» i »Förlofning vid lyktsken». »Den Offenbach, han går ändå utanpå dem alla!» säger han för sig sjelf, men helt tyst, så att ej de unge recensenterne i närheten skola höra honom.

Ty de unge recensenterne träda in i verlden och litteraturen, laddade med de strängaste principer. »Sabrez la canaille!» är deras valspråk. Och med »la canaille» mena de allt, som skrifver och komponerar, med undantag af klassikerne förstås. Akten er, författare och kompositörer, för de unge recensenterne! Sätten dem in i eder aftonbön — om I gören någon.

Och jag, som skulle tala om artisternas dörr, har redan hunnit ett godt stycke derifrån. Men hvem kan tala om artisterna, utan att på samma gång egna en strof åt recensenterne!

Artisternas dörr — den jag skall tala om nämligen — leder ut till en trång gränd, som tyckes anlagd endast för teaterfolket och deras vänner. En ensam lykta sprider ett sparsamt sken öfver gränden. Den är illa stenlagd, den har inga trottoirer och dess enda prydnad är en gammal pump, som sträcker upp sin murkna träställning i jemnhöjd med takrännan på den lilla teatern.

En afundsam position den innehar i alla fall, den gamla pumpen! Midt framför sig har den dörren,

hvarigenom alla de små dansöserna och koristerna passera ut och in, och der ofvanför är en klädloge, genom hvars upplysta, af intet afundsjukt förhänge skylda fönster alla de unga skönheters små toilettmysterier oförstäldt och okonstladt afteckna sig.

Om man kunde tänka sig, att det bor en själ i en gammal pump — något, som det endast kan falla en sangvinisk sagoförfattare in att misstänka — så skulle den pump det här är fråga om föra ett särdeles angenämt och afundsvärdt lif.

Om dagen skulle den sofva eller åtminstone blunda. Aktriserna gå visserligen då på repetition, men pumpen är för gammal praktikus för att vilja se dem vid dagsljus. Så kommer qvällen och spektaklet börjar. Under det första akten pågår, gnuggar pumpen sömnen ur ögonen för att, när tider blir, riktigt kunna observera allt.

Slutligen blir det lifligt bakom scenen. Det betyder, att akten för publiken har slutat, och att skådespelet bakom kulisserna tagit sin början. Lätta steg höras i trappan till klädlogen. Rummet fylles af grant utstyrda gestalter. Det är ett brokigt vimmel af sammet, perlor, blå sidenjackor och röda tricoter!

Gestalterna hoppa af och an i rummet, flytta speglar och gripa efter sminkburkar. Hofdamerna i första akten skola vara kockspojkar i den andra. Sorlet af deras muntra prat och klingande skratt, under det de fullborda sin omklädsel, höres ända ut i gränden. Der nere bakom scenen tågar tenoren,

som icke behöfver kläda om sig, sjungande genom korridoren. Han lägger i med full hals.

»Hvad hon är vacker! Hvilket strålande ögonpar!» ljuder fulltonigt och ger eko både mellan de höga husen i gränden och i koristernas bröst.

En och annan vandrare, som ödet fört i närheten af teatern, har icke kunnat motstå frestelsen att gå fram och taga den lifliga scenen i närmare ögonsigte. De stå ett stycke ut i gränden och se upp mot det upplysta fönstret under takrännan.

Den lilla blondinen med det krusiga håret, hon, hvars hela lif synes vara ett oafbrutet löje, och hvars skalkaktighet till och med tyckes vilja fortplanta sig till de ostyriga lockarne, som alltid falla fram så sjelfsvåldigt kring det skålmska ansigtet, hon ser nog de nyfikne gratisspektatörerne der nere. Hennes kamrat, som står bredvid och speglar sin hals i samma spegel, den mörka flickan med det sydländska utseendet, och hvars friska kinder hafva en rodnad, som tyckes vilja trotsa hela inflytandet af det förstörande lifvet bakom kulisserna, ser dem också. Men icke behöfva de vika från stället för det. De äro ju redan till hälften kockspojkar.

Nu höres regissörens klocka, som kallar alla på sin plats. Ansigtene försvinna från det upplysta fönstret. Klädlogerna utrymmas. Ett skallande ramlande utför trappan ljuder. Tenoren slutar sina ensamma sångöfningar. Alla draga sig inåt, gränden återtar sitt vanliga lugn, och pumpen kan återigen

slumra in på en stund och drömma om täcka flickansikten och koketta dragter.

När ridån fallit efter sista akten, publiken aftroppat och skådespelarne hunnit kläda om sig, då blir dörren, genom hvilken artisterna skola gå ut, en vigtig företeelse, hvars alla rörelser längtansfulla blickar granska.

Den hittills öde gränden har fått ett helt annat utseende. Välklädde herrar vandra fram och tillbaka på den knaggliga stenläggningen, ifrigt lyssnande till hvarje ljud, som bebådar, att någon träder ut från teatern. Vid pumpen hafva några samlat sig, och vid hörnet af teatern, i vinkeln mellan gränden och den stora gatan, som leder förbi teatern, hafva ett par valt en förträfflig utsigtspunkt.

— Vi komma tidigt i qväll — säger den ene af dem. — Herrarne ha nyss gått, och som du vet, dröjer det alltid dubbelt så länge, innan fruntimren blifva i ordning.

— Klockan är fem minuter öfver tio. Vi få vänta ännu en quart, innan de komma. Vi ha god tid att taga våra rivaler i skärskådande. Ser du den der ståtliga herm der borta, med ljust helskäggs à la engelsk lord. Det är en medicine doktor från en liten stad här i närheten. Han reser hit nästan hvarje dag. Det är inte värdt för invånarne der borta att försöka vara sjuka. De kunna aldrig få tag i sin doktor. Han är här. Man dör också aldrig i den der staden.

— Om också våra doktorer reste bort!

— Jag ser just inga nya ansigten här i qväll, men många unga. Det fins för öfrigt litet af hvarje här. Det vore något att studera för våra realister.

— Ja, idealisterne lära icke gå hit. De skulle icke förstå att uppfatta det glada i situationen, och de skulle sluta med att gäspa och gå sin väg.

— Jag kände en sådan der idealist en gång. Han talade alltid så vackert om den idealistiska kärleken och själarnes ljufva samband, som skulle vara qvintessensen i äktenskapet. Han ville aldrig gå med på variété, därför att det qväljde honom att se qvinnans förmedring. Att svärma för en aktris, det vore att draga ned kärleken i stoftet. Du ser, hvart hans lärdomar fört mig. Här är jag nu.

— Tyst, der ha vi dem.

Dörren gnisslade på sina gångjern, och en qvinnlig skepnad visade sig i dörröppningen. Hon hoppade glädtigt ned på stenglägningen och nalkades de två vännerna i hörnet.

Ljuset från en gaslykta föll på hennes ansigte. Vi känna igen henne. Det är den lilla blondinen med det krusiga håret och de skälmaktiga lockarne.

— Signe kommer icke i qväll — sade hon, i det hon helsade förtroligt på de väntande vännerna.

— Hon har hufvudvärk, påstår hon. Men Ottilia kommer strax. Men se — blondinens qvicka ögon hade fallit på ett åkdon, som stannat strax bredvid.

— Det är Dagmars ekpage. Dagmar skall åka i qväll, sade hon. Jag undrar hvad det är för en lustigkurre, som sitter inne i vagnen och väntar. Det

måste vara något riktigt förnämt, kanske en prins. Man kan ju inte se någonting för suffletten. Vi måste vänta, tills hon kommer, så att vi få se, om han stiger ur. Jag har aldrig sett någon prins förr, med undantag af prinsarne i våra pjäser, och de bjuda aldrig på supé.

En ung dam, iklädd en lång kappa, passerade nu förbi. Hon helsade vänligt på blondinen och försvann i mörkret.

— Hvem kan det vara? — sade den ene af herrarne. — Hon går ensam sin kos. En så ung flicka.

— Det är blyga Cecilia. Hon kom först i går. Hon förlorade sin fästman för fjorton dagar sedan . . . sin riktige fästman.

— Han rymde med en annan?

— Nej, han dog.

— Jaså hon kom först i går. Nå då kan man förstå. Och så sörjer hon sin fästman . . . genom att sjunga i offenbachare. Det bör underlätta sorgen.

— Hon gråter också inte mer . . . åtminstone inte på teatern. Hon har redan fått en kunglig sekreterare, som suttit två qvällar å rad på första bänken och kikat immerbadd bara på henne.

— Jag vet . . . en kunglig sekreterare utan hår.

— Men med mycket pengar. Hvad bryr hon sig om håret. Hon tänker inte lugga honom. Men att inte Otilia kommer. Hon kunde vara qvickt färdig, hon som aldrig bryr sig om att ta af sminket ens.

— Är det inte hon som kommer ut nu. Jag tycker jag ser två kindben, som lysa genom mörkret.

En mycket ung flicka med särdeles röda kinder och läppar nalkades trion, som väntade i hörnet.

— Jag har dröjt länge — började hon — men det är den tjocka affischörskans fel. Hon ville nödvändigt, att jag skulle gå hem med henne och spela stortok med hennes Calle, knodden ni vet . . . han, som står i en charkuteribod i stan. En knodd! Jo pytt! Om han åtminstone såge bra ut!

— Ä' vi färdiga nu — sade den ene af herrarne. — Vi gå väl och höra på Lamborg en stund. Det är något för själen, sa' Mothander om »Bockfoten».

— Vänta ett ögonblick — sade blondinen. — Jag har gett mig hin håken på att jag skall se Dagmars prins. Här kommer hon just.

En högväxt qvinnogestalt passerade förbi och nalkades åkdonet. Kusken steg af kuskbocken, och den herre, som, till hälften dold af suffletten, hittills suttit orörlig inne i vagnen, steg upp och hoppade ned på marken.

Han utbytte ett par ord med skådespelerskan, hjälpte henne upp i vagnen samt steg sjelf i. Vagnen rullade bort.

— Hvad tyckte du om din prins? — sade flickan med de röda kinderna.

— Inte illa. Han såg fin ut. Men hvad kommer det åt August? Jag tror Dagmar gjort honom konfys.

— Såg du? — sade den unge man, som kändes vid namnet August. — Såg du herrn i vagnen?

— Ja wohl. Han såg fin ut, påstå damerna.

— Det var idealisten.

— Åh tusan. Han, som svärmade för den idealiska kärleken, och som var en så ifrig anhängare af kärlekens goodtemplarism.

— Han som talade om själarnes ljufva samband.

— Dagmar har omvändt honom. Lefve de sköna kolportiserna!

— Prata inte persilja längre nu — inföll blondinen. — Skyndom till Lamborg!

De glada paren vandra bort. Två och två gå de tillsammans på trottoiren. Den lilla blondinen med det krusiga håret dansar fram vid sin kavaljers sida. Ottilia med de ständigt röda kinderna kan knapt hinna med. Hon och hennes kavaljer sluta med att stanna bakom, ett långt stycke bakom, så långt, att deras förtroliga hviskningar icke höras till paret framför.

Dessa två föra ett samtal, som kanske också är förtroligt, men mycket mindre tystlåtet. Hvad bryr de sig om, i fall världen ser, att de äro glada? Blondinen allra minst bryr sig derom. Skrattande och pratande om hvart annat, hoppar hon fram på trottoiren, låtsande ibland helt allvarsamt höra på sin kavaljers resonnement för att plötsligt afbryta honom midt i en tirad, i det hon gnolar halfhögt i hans öra en kuplett ur »Dagen och natten» eller en valsstump ur »Den lille Faust».

Snart försvinner den muntra quartetten i hörnet af Näckströmsgatan. Men långt efter sedan den för-

svunnit, tränger ljudet af dess glada konversation till de allvarsamma spektatörer, som vandra Lilla Trädgårdsgatan framåt, på hemväg från Dramatiska teatern, der man nyss spelat en tragedi.

Gränden har blifvit tom och öde. Teaterportvakten har sist af alla lemnat teatern, sedan han stängt artisternas dörr, genom hvilken i qväll inga lätta fötter mer skola hoppa ut, och hans tunga steg hafva dött bort i den folktomma gränden.

En stund är allting tyst; endast en vindfläkt spolar genom gränden, hvirflar i förbifarten upp några snökorn och anländer slutligen till sin gamle bekante, pumpen, med hvilken han icke kan underlåta att hviska en liten stund. Man vet ej hvad de säga till hvarandra, men det är otvifvelaktigt — ty det glada grannskapet har smittat till och med desse gamle — att deras gemensamma betraktelser gå på en operettmelodi och att ordalydelsen i den reflexion de utbyta är lånad från Clara Happé.

»Ja, so sind sie, die Damen von Ballet» sucka de och nicka förtroligt godnatt.

Det nästa ljud, som höres i gränden, äro de gravitetiska stegen af en filosof, som midt i natten och kanske för att mera säkert undfly människorna vandrar denna väg till sitt ensamma hem.

Han är mager och skinntorr — sådana äro alltid filosoferne. Han ser så sträng ut, strängare än federationens stormästare, när han från höjden af sin tribun bereder sig att dundra mot de usle ungararne.

Denne gamle man har väl alldeles glömt bort att le. För honom äro operettens skimrande kostymer och Offenbachs musik endast flärd och dårskap. Qvinnornas leenden och chansonetternas klingklang förorsaka honom hufvudvärk. Champagneperlorna gifva honom endast dåliga drömmar.

Hvad skall han säga, då han finner, att han trampar samma väg, som hvarje dag beträdes af operettens glada prestinnor och hela dess följe af putslustige guvernörer och små täcka prinsar med svällande bröst och yfvigt hår! Hur skall han se ut, när han kommer midt för ingången till detta dårskapens tempel, der man parodierar allt, till och med filosoferne!

Nu har han just hunnit dit. Men hvad under! Han rynkar icke ögonbrynen, hans anletsdrag förmildras, ett tankfullt uttryck lägrar sig deröfver, och en suck undslipper hans bröst.

Denna trånga gränd, den gamle pumpen derborta, hörnet, som är så bra att hålla utkik från — han känner igen dem alla. De påminna honom om en tid, då han filosoferade mindre och skrattade mer, då också han hittade vägen till musikkaféerna och tarachimsalongerna, då man kände honom alltför väl inom den verld, der man roar sig, och då han hvarje qväll kl. 10 skildes ur vännernas lag, därför att han skulle gå och vänta Rosalinda vid artister-nas dörr.

— En lycklig tid! — mumlar han för sig sjelf.

Och i tankarne ser han ännu dörren öppnas, en smärt gestalt, med ögon, som blixtra genom mörkret,

hoppas ut, en mjuk hand fattar hans, och en ljuf
röst hvisskar sakta:

— Här har du mig nu! Vill du kyssa mig, så
gör det strax. Men skynda . . .

Små tidningsinteriörer.

I.

Författarne och korrekturläsarne.

I inom tidningspressen och litteraturen fins det tvenne läger, som alltid stå fiendtliga mot hvarandra och aldrig kunna försonas, två fraktioner, som visserligen icke gräla om politik, men om saker, som äro mycket värre än politiken, nämligen tryckfelen. Dessa två naturliga och eviga fiender äro författarne och korrekturläsarne.

För en författare är ett tryckfel vida viktigare än Europas fred och Bismarcks diplomatiska migrän. Ett tryckfel vanställer hela hans artikel, ådrager honom speglosor i skämttidningarna och — om man får tro honom sjelf — förderfvar hela hans framtid, så att, när han en gång »framträder», det månne vara tvifvelaktigt, om han någonsin kan hoppas på beröm af hvarken C. D. W. eller den stränge C. L.

Men det är icke tryckfelen ensamt, som ligga emellan författarne och korrekturläsarne.

Författarne kunna aldrig smälta, att det finnes personer, som skola läsa deras prosa gratis, utan att vara det minsta tacksamma och utan att känna sig det minsta upplyftade. Korrekturläsarne åter kunna icke fördraga, att man skall höja till skyarne och skriva beröm spalttals i tidningarna om personer, hvilkas hieroglyfer endast äro till för att tråka ut dem.

En författare har en svaghet, som är mycket mensklig och mycket oskyldig. Erkännen det, I gamle rutinerade jubelskalder och I, unge auskultanter i Apollos tjenst, som smygen in förberedande notiser i tidningarna, under det I frossen i äregiriga drömmar om den stund, då I skolen tråda fram inför publiken och då man skall köpa och lofsjunga er »stora roman»!

När ni passerar genom rummet, der man läser korrektur på edert opus, stannar ni så gerna för att höra hvad man skulle kunna kalla generalrepetitionen på ert verk. Nu som alltid gör det er ett obeskrifligt nöje att höra andra — och alla dessa andra äro ju för er publiken — läsa edert arbete. Det är edra tankar, edra perioder, bragta i ljuset under de långa nätterna vid skrifbordet, och ni älskar dem så innerligt, lika godt om verlden eller kritiken säger, att de äro vanskapade.

Ni stannar således för att lyssna. Det entoniga, aldrig af den minsta modulation utbroderade fördraget af edra vackra fraser och de likgiltiga minerna

hos dessa, som utgöra eder första publik, kasta en smula kyla i er entusiasm.

Dock, man har nyss börjat ert kåseri, och det har ännu icke hunnit intressera. Der ett stycke längre ned finnes ett skämt, som ni kastade på papperet i den fulla öfvertygelsen, att det var glanspunkten i er artikel. Afbidom detta skämt. Det skall utan tvifvel göra effekt och kalla till lif hela åskor af homeriska löjen.

En stund förgår. Der anländer skämtet. Ta ta ta ta. Det är förbi. De blaserade minerna hafva icke förändrats, det entoniga föredraget har icke lifvats. Edert skämt har gjort fiasko, ett erbarmligt fiasko.

Dock, desse herrar äro utan tvifvel högtidligt stämnda menniskor. Lifvets allvar har kommit dem att förakta goddagspiltarnes lättsinniga skämt. De äro romantiskt anlagda naturer, måhända litet svärmiska, gråtmilda och sentimentala. Det är icke med komedier de skola tagas. Gif dem en opera-seria eller ett skådespel med melodramer och musik af Mendelsohn, och de skola kanske applådera.

Lyckligtvis har författaren ett stycke längre ned ett ställe, som är särdeles romantiskt. Det är en hel idyll, en skogsbild med höga björkar, källsprång och en solbelyst äng.

Han har gjort den helt och hållet efter naturen. Han har tänkt på den skogsbacke, dit han så ofta gick om sommarqvällarne, just då den vackra Göthilda — ty äfven landtjungfrur kunna hafva romantiska

namn — kom för att mjölka korna, och satt på en sten vid hennes sida och hörde kornas råmande, fårens bråkande och Göthildas melodiska hojtande åt sina fyrbenta undersåtar. En källa låg också i närheten. Den »surlade» visserligen icke, ty den var nästan uttorkad, men strax bredvid qvåkte grodorna, och högt öfver skogen kretsade en skara kråkor och läto sitt kraxande ljuda öfver nejden.

Författaren skyndade hem, medan ännu skogsbacken, kornas råmande och Göthildas vackra ögon voro i friskt minne. Dallrande af idyllisk »Geist», satte han sig ned vid sitt skrifbord och skref sin idyll. Der fans som sagdt både höga björkar, källsprång och en grönskande äng — hvad kunde man mer begära!

Han kan icke hindra sitt hjerta att klappa, när han hör sin idylliska skildring vara i antågande. Den skall reparera hans nederlag, den skall hålla honom skadeslös för hans smärtsamma förkrosselse, då man glömde att skratta åt hans skämt. Nu börjar den punkt, som utgör förspelet till idyllen. Och nu kommer idyllen sjelf. Ta ta ta ta. Den har passerat, källsprånget med björkarne, ängen och allt det der har tågat fram i sakta fredlig gåsmarsch, utan effekt, utan applåder.

Den arme författaren vill icke höra mer. Han skyndar ut, och han kommer icke tillbaka på mycket länge.

Vi hafva talat om de författare, som skriva kåserier, och aktat oss att nämna något om dem, som

göra i statistik och landtbruksartiklar. Vi veta icke, om samma ärelystnadens svindel gripit äfven dem, och om äfven de frossa eller förtvifla, då deras siffror eller djupsinniga resonnement om guano, torfmossar och afdikningsplaner tåga fram öfver publikens läppar. Helt säkert anse de sin affär vida öfverlägsen de stackars kåsörernes, och det skulle då vara nästan hjertslitande att skildra deras känslor, under det deras verk genomgå samma skärseld som den vi skildrat. Vi skola i dess ställe gå ett steg högre — ja, ett steg högre: förlåten mig det, I statistiker och guano-skribenter! — och tala om de författare, som hafva till yrke att tillverka s. k. »roliga» böcker, romanförfattare med ett ord, och se, om de äro populära äfven hos de personer, som först få njuta af deras upphöjda idéer.

Liksom en pjes på repetitionerna är något annat än en pjes vid första representationen, så är en roman i manuskript icke det samma som en roman i tryck. De *goda* romanerna äro sålunda icke för korrekturläsarne de som innehålla mest af pikanta scener och poetiska skildringar, utan det är de, som äro skrifna med den redigaste stilen och hafva de minsta plumparne. Och emedan det är faktiskt, att de författare som skriva bra skriva illa och de som skriva illa tycka om att prenta sina dåliga inspirationer med skönskrift, så är det de store författarne, som hos korrekturläsarne äro de minst populära.

De skulle aldrig vilja tillerkänna amanuensen E. någon betydelse i litteraturen, men skulle med förtjus-

ning läsa ett poem af skaldekonungen Ahlstrand, i fall han — något som man vore böjd att tro — hade en piktur, som om han vore lärjunge af bröderne Påhlman, och de skulle på samma vilkor mottaga Justina Margreta Een med öppna armar, men göra grimaser åt alster af firman Wirsén, Tammelin & Per Thomason, i fall nämnda treenighet (något som artigheten bjuder oss att insinuera) uttryckte sina känslor genom bokstäfver, som närmast liknade hieroglyfer.

Kommen sålunda ihog, I litteraturens stormän, som simmen högst uppe på ytan af popularitetens ström, som ären beundrade och smickrade icke allenast af det bortskämda och nyckfulla stora barn, som kallas publiken, utan också — mirabile dictu! — af förläggarne, kommen ihog, att det någonstädes i den verld, som omger er, fins en skara blaserade, hvilka, när man lägger fram för dem manuskriptet till ert senaste verk, icke falla i exstas och icke göra blomsterkritik, utan endast utropa, med en röst, i hvilken man förgäfves spårar en gnista af entusiasim:

— Den klåparn! Må hin ta hans kråkfötter!

Byråvaktmästaren.

Han var den äldste i tidningen. Han hade varit med på en tid, då den var endast en liten fyrkantig papperslapp, som just ingen läste och som just ingenting innehöll. Han hade sett, huru den så småningom tillväxte, huru spalterna fördubblades och prenumeranterne förökades, tills den slutligen arbetat sig upp, så att det var den, som beherskade ställningen och var den alltid uppmärksammade och aktade oldtfadern bland de stora i tidningspressen.

Byråvaktmästarens öde hade hållit jemna steg med tidningen. Äfven hos de låga fins det grader, och vaktmästaren hade gått framåt äfven han. Han hade börjat som tidningspojke med att bära omkring tidningar och springa ärenden åt konstförvandterne. Så befordrades han till sättare, blef slutligen sjelf konstförvandt och kunde med förakt blicka ned på de stackars olärde, som icke kunde något annat

än klappa af korrektur och springa efter smörgåsar och ölhalfvor.

I många år stod han i ett hörn af det mörka, qvafva sätteriet och satte sina annonser. Så började han bli gammal. Man visste knapt hvad man skulle göra af honom, då man en dag kom på den tanken att flytta honom »ditupp».

»Ditupp», det var just icke himmelriket. Det var någonting midt emellan, åtminstone för den gamle annonssättaren. Det var byrån. Han skulle få komma bland herrarne. Han skulle gå ärenden, dela ut papper och bläck, forsla ned korrektur, med ett ord bli byråvaktmästare.

Från detta ögonblick lyfte han sitt hufvud en smula högre än förut. Han var visserligen icke högmodig, men nog — tyckte han — var han väl en smula för mer än de der nere.

Uppe på byrån var han ödmjukheten sjelf. Men någon gång, då vid ett samqväm bland hans bekanta en skål skulle drickas och man lemnade ordet åt honom, sägande: »Du, som är i en tidning och förstår att lägga orden, skall hålla talet», rätade den gamle vaktmästaren på sig, steg fram midt i laget och såg på de kringstående med en öfverlägsen blick. Det var ju han, som var representanten för pressen!

Det fans ingen, hvilken tidningens väl låg mera om hjertat än han. När den något år förlorade ett hundratal prenumeranter, då såg han ut, som om man tagit dessa förlorade penningar ur hans egen kassa, och det dröjde veckor, innan han tröstade sig

deröfver. Men när tidningen gick upp, när man köpte den och berömde den ute i sta'n, då var han så lycklig, som om det varit honom berömmet gälde, och som om det varit i hans ficka slantarne skulle falla.

Hans tidning var den bästa i verlden, och hans herrar voro de förträffligaste skribenter på jordklotet, så var hans tanke. »De der nere», dem brydde han sig icke mycket om, men för herrarne kunde han göra allt.

Det var visserligen icke så med honom som med en viss universitetskursor, om hvilken man påstår att han brukade säga: »Vi professorer». Men någon gång, på en bataljdag, då ett riksdagsmannaval var på bane och just tidningens kandidat gick igenom, då hände det, att när byråvaktmästaren mötte vaktmästaren i Morgontidningen, som haft en annan kandidat, han triumferande utropade:

— Jag tror vi snäste er den här gången!

Slutligen, en sommardag, när augustisolen sken som hetast in i de qvafva rummen på byrån, svimmade han och föll till golvet. Man väckte honom till sans igen, men han kände, att hans krafter voro medtagna och att han icke var som förr. En doktor, som han besökte, sade honom, att han var blyförgiftad.

Han var blyförgiftad. Han hade blifvit det under de långa åren han stod dernere vid kasten och satte sina annonser. Han hade insupit det så småningom och omärkligt, under det han arbetade för tidningen . . . för tidningen, som växte på samma gång som

hans sjukdom. Han skulle dö deraf. Lika godt, det var ju för tidningen!

Den gjorde honom nästan lycklig, den uppfylde honom med stolthet, denna tanke. Blydammet derne, nattvaket, den framåtlutade ställningen, allt det der kräfde offer, men det var nödvändigt; tidningen behöfde det.

— Om jag dör, får jag väl en vacker runa?

Och dödsfallsskribenten, som hade i sin portfölj nekrologerna öfver alla lefvande ryktbare män, att taga fram efter behof, allt efter som de afledo, men som aldrig tänkt på att göra i ordning den gamle byråvaktmästarens runa, lofvade att göra sitt bästa.

Ännu några veckor staplade vaktmästaren upp på sin byrå, tills han en dag icke mer kom, och man fick veta, att han slocknat.

Han dog för bly, visserligen icke från gevären och fältkanonerna, utan från tryckerityperna och sättarekastern.

Men i alla fall för bly — just som en gammal soldat!

En kostymbal på Ladugårds- landsteatern.

Det var en tid, då den hvarje lördag återkommande annonsen om »Bal i Södra salongen» födde förhoppningsfulla känslor hos alla stadens jungfrur och gesäller. De senare, nämligen gesällerna, blefvo trogna ända till slutet, men hvad jungfrurna beträffar, blefvo de allt mer och mer tunnsådda i salongen på Mosebacke.

Södra salongen var imellertid på modet. Jag menar visst icke, att Ni, sköna grossörsfru, och I, väluppfostrade och välomhånade borgaredöttrar — för att nu icke tala om de »riktiga» fröknarna — någonsin blandade edra steg med deras, som om söndagsqvällarne stretade uppför Lilla Glasbruksgatan.

Kanhända, när ni läste den mystiska annonsen, tänkte ni: »Jag undrar, hur det går till der. Det skulle vara rysligt roligt att veta». Kanhända var ni till och med der någon gång med eder trolofvade

eller make och satt i en af de der logerna på sidorna och kastade förstulna blickar genom springorna på de röda gardinerna, som voro så omsorgsfullt tilldragna.

Men ni hade en så tät slöja för ansigtet. Ni var så väl dold, att ingen kunde känna igen er. Och ni var alltid så tystlåten i denna fråga — mycket mer tystlåten än eljest — och det var endast åt honom, fästmannen eller maken, ni vid bortgåendet gaf det lilla förtroendet: »De voro ändå bra lustiga, de der människorna!»

På den tiden fans det i hela staden ingen förnöjdare varelse än herr Wallman. Han satt, så lycklig som en gud — åtminstone på den goda tiden, då gudarne sprungo omkring på jorden och lade försåt för små grisetter — der uppe i orkestern nära taket och filade på sin fiol. Eller ock gick han sjelf — en annan Calchas — nere i salongen och log vid åsynen af den livvade dansen och de glada ansigtena.

Det goda muntrationsrådet hade ju också satt sig före den mest oskyldiga och förlåtliga uppgift i världen. Han hade endast en åstundan: att hela världen skulle dansa efter hans fiol. Och åtminstone halfva världen, eller kanske rättare halfverlden, dansade en tid i hans salong.

Men så kom någonting och gjorde ett streck i räkningen. Det var det förargliga ordensväsendet.

Förr i tiden var det endast s. k. fint folk, som stiftade ordnar. Gesällerna och jungfrurna, som aldrig

hade någon utsigt att komma med vare sig i Innocensen eller Amaranthen, togo slutligen sitt parti. De sammanrotade sig och komponerade stadgar och valde ordensmästare, och snart fans det icke en piga i Stockholms stad, som om söndagarne icke var bjuden med sin gardist uppe i hans lilla ordenslokal.

Det blef ett riktigt raseri att bilda slutna sällskap. Tidningarna innehöllo hvar lördag hela spalter om sammanträden för »Pim-Pim-klubben», för »Blomsterkransen», för »Lustiga skräddargesäller» och hvad de nu allt hette.

De der soiréerna om söndagarne gjorde konkurrensen svår för templet vid Glasbruksgatan.

— Ordensbalerna göra min ruin! — sade herr Wallman.

Det slutade så, att han måste stänga butiken.

Hvar dansade månnro nu — icke gesällerne och jungfrurna, ty det veta vi ju — utan de glada ungdomarne, som efter en lifvad supé tycka om att gå på bal kl. 12, de hederliga småstadsborgarne, som äro uppe i Stockholm för att se sig om och som voro så intresserade af herr Wallmans tillställningar, och slutligen våra trefliga farbröder sjelfve, de vältalige riksdagsmännen, som uppe på sina omsorger för landets väl icke försumma att taga sig en sväng på något ogeneradt ställe?

Jo, man kunde söka dem en tid i källarvåningen nedanför Södra teatern, Kahns salong, som den kallades. Men himlen vete hvad det är, som kastar om tyckena. Mosebacke Ordenssalong, som det gen-

tila namnet nu lyder, är icke längre *en vogue*. Dess lördagssoiréer gå icke mera för fulla hus.

— Nåväl — hör jag dig fråga, unge auskultant, som nyss installerat dig i ditt nyförhyrda rum och nu icke åstundar bättre än att få slå dig lös och lära känna vårt hufvudstadslif i botten. — Hvar skall jag gå för att få taga mig en sväng utan ceremonier . . . utan frack och hvit halsduk?

Jag skattar mig lycklig att kunna svara dig på din fråga. Vid Ladugårdslandstorg fins det hus, der man förr dyrkade Thalia, men ur hvilket man nu motat ut teatergudinnan för att släppa in Terpsichores lätta trupper.

Ni kan gå dit om söndagarne och se på ett stycke dramatik, utfördt af amatörer, och dansa ofvanpå med små sömmerskor och små cigarrarbeterskor.

Men om ni får se det annonseras om kostymbal, då kan ni gå dit och slippa dramatiken, men i dess ställe få så mycket annat på köpet, att ni, när allt kommer omkring, känner er nöjd med bytet.

Eftersom ni icke varit der, unge auskultant, vill jag ur minnet gifva er några detaljer om en dylik tillställning. Ni kan kontrollera dem — när ni kommer dit.

Kl. 8 skulle balen börja, kl. half 9 spelar orkestern för en stackars pajas, som med sin flicka sitter i ett hörn och betraktar melankoliskt den tomma salongen.

För en vecka sedan gick han förbi Allmänna Tidningskontoret och såg på en affisch i fönstret det

Svarta och hvita streck.

ljufva budskapet, att det påföljande lördag skulle bli kostymbal på Ladugårdslandsteatern.

När han dagen derpå kom att hemta Klarinetten — det är hans flicka — och gå med henne att dricka toddy i Berns salong, sade han till henne:

— Klarinett! Om lördag gå vi på kostymbal.

Det gjorde Klarinetten så innerligt glad. Och att den gode pajasen icke var ledsen, det kan ni lita på. Han tänkte en hel vecka icke på annat än sin kostym och sin kostymbal.

På lördagskvällen gingo de arm i arm uppåt Nybrogatan.

Pajasen var vid godt humör, »ty han hade en så lyckad kostym». Klarinetten skulle få se, att han skulle göra effekt.

Och nu sutto de der och sågo på, hur musikanterne ansträngde sig med sin polkett, som ingen dansade efter.

Vi återfinna dem vid midnatt promenerande fram och tillbaka i salongen. Der är minsann icke längre folktomt. Salongen är full af skrattande par. De glada ungdomarne, »som gå på bal kl. 12», äro alla der, småstadsborgarne likaså. Allt är i sin ordning. Riksdagsmännen fattas visserligen — men vänta till februari!

Pajasen är icke belåten. Han hade kommit dit i den förhoppningen att träffa andra pajaser och sotare och sjömän af sina kamrater och sitt stånd. De skulle dricka tillsammans, de skulle dansa vis-à-vis, hela verkstaden, i françaisen. Och nu var salongen

full, men inga sjömän och sotare. Nej, gentila her-
rar i bonjourer, med lorgnett och fina blankläders-
stöflar.

Ni skulle sett, hur ömklig han tog sig ut, den
stackars pajasen. Det var icke alls någon pajas; det
var en Don Quixote, en riddare af den sorgliga skep-
naden. Lång, mager, skranglig, med pajasdrägten
hängande som på en stör, gick han som ett fenomen
midt bland hopen.

Och der hoppade Klarinetten, så fin och täck,
med så vackra röda läppar, mellan två teknologer —
så stiliga och med så innerligt söta fjun på läpparne
— hvilka slogos om den vals man spelade upp och
som Klarinetten borde skänka dem.

Hvem som fick valsen, icke var det pajasen.

Kors hvad musikaliskt folk tågar in genom dörren!
Hela Blancs' orchester. Här blir lif i spelet.

— Presentera mig, presentera mig för någon ung
skönhet — skriker den lilla altviolen.

Behöfs inte, hetsige unge man. Marschera rakt
på närmaste fästning. Behöfs ingen parlamentär.

Se skalden Markall! Så skinande han står midt
för de vackraste paren i française! Nu trallar han
sakta för sig sjelf första turen ur »Perichole», som
orkestern just nu spelar.

Än Eleonor de Campistrous då, den gladaste
bland de glada på sista balen i februari! Hvar är
han i qväll?

— Han har laga förfall. Vi begrafde honom i
höstas.

Ah, lilla blonda engel, med den guldgula hårflätan, som hänger utefter ryggen! Hvad skall du här att göra? Rosenknoppen bland kamelior.

Han ser grym ut, den der unge skomakaren, som bjudit dig hit. Han kastar mördande blickar på den vackre kontoristen, som står framför engeln och frågar henne med sin mildaste röst, om hon är törstig.

Hennes kinder flamma högröda. Bland så många unge män, bland så mycket uppsluppet lif har hon aldrig varit. Ja, hon är törstig. Hon tar den vackre kontoristens arm, och de gå att dricka portvin i schweizeriet.

— Hvad du ser upphängd ut! — säger en spektatör till en ljushårig herre, som står och fänar i ett hörn. — Du står naturligtvis och tänker på din Augusta.

— Augusta! Hvem är det?

— Den der lilla handsksömmerskan, vet jag, som du formerade bekantskap med i somras på gatan. En verklig gudsengel! Hon bodde hos sin mor på Klara norra gata. Hvar lördag kl. 8 fick du gå och möta henne, när hon kom från sitt arbete. Ni gingo och drucko té tillsammans. Och derpå följde du henne hem . . . bara till porten.

— Du har då ett förbannadt minne. Ser du den kadriljen der borta?

— Ja; det är en amazon med blå klädning och ett ridspö i hand, med hvilket hon esomoftast daskar till sin kavaljer. Vidare tre stycken fantasifickor med kostymer à la Clara Happé.

— Du ser den, som står närmast väggen?

— Hon som är så fasligt sminkad och har en stor svart solfjäder, som hon håller för ansigtet, och tittar under lugg, alldeles som flickorna på Variété.

— Hon är framme och figurerar nu.

— Jag ser. Hon satt i knä nyss på det der ohängda benranglet vid väggen, hon som dunkar henne i ryggen, hvar gång hon figurerar åt hans håll.

— Det är hon.

— Hvem?

— Min Augusta!

— Åh fanken! Stackars karl. Beklagar sorgen.

— Undanbedes.

— Du ser moralen. Man bör misstro handsksömmerskor, som låta sig bjudas på té och som man följer bara till porten.

Tyst der uppe på hyllan! Det är ju en anständig française man dansar! Inte alls cancan.

— Det är så fullt nere i salongen. Vi få inte rum der — genmäla dansörerne på första raden. — Vi ha bildat en liten filial här uppe på hyllan.

Den lilla »filialen» fortsätter med sina krumsprång. Federation, vördnadsvärda federation, sofver du?

Nu går sista galoppen. Den tas med känsla, så att det ryker om skosulorna. När den är slut, applåderar man med frenetisk ilska.

Galoppen måste tas om. Men när den slutar för andra gången, släcket gasen.

Man skockas i tamburen. Bland den tätt packade massan tränger pajasen fram och ser ängsligt hit och dit.

— Ha herrarne sett min Klarinett? Jag har tappat bort min Klarinett.

Slutligen upplyser honom någon, att hon gått.

— Hon trodde, att herrn gått ifrån henne, och skyndade sig därför efter.

Pajasen rusar sin kos med vild fart.

Skomakaren är också ute på spaning. Han kan inte få tag i sin blonda engel.

Han letar i tamburen och salongen, öfver allt. Slutligen finner han henne i schweizeriet. Hon ligger utsträckt på en soffa. Hon sofver.

Portvinet har stigit henne åt hufvudet.

Skomakaren springer ut och in som en galning. Han armbågas i tamburen, knuffas på torget, skriker och väsnas. Slutligen står han åter inne i schweizeriet bredvid sin engel.

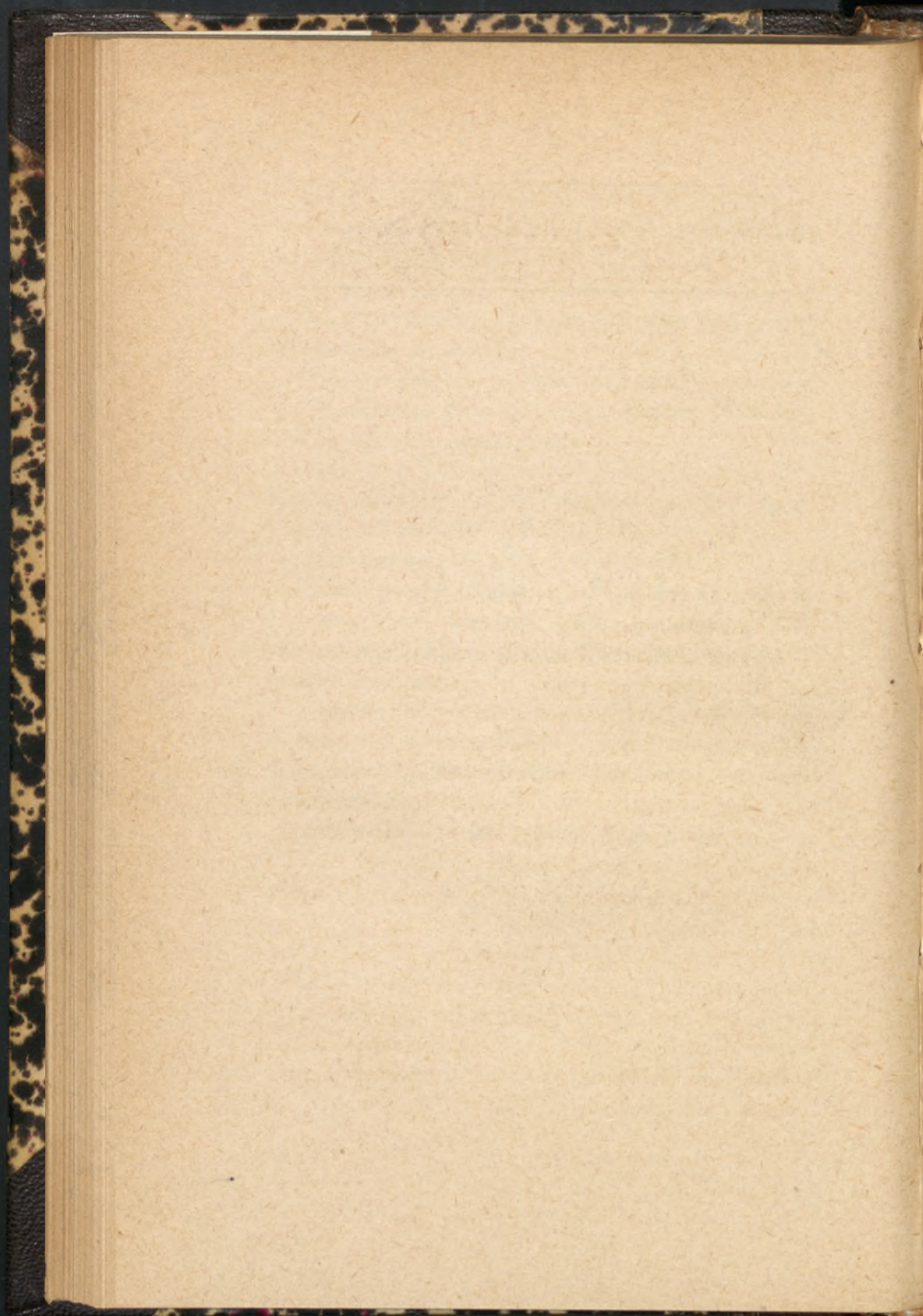
Han ser nu helt förnöjd ut. Han har skaffat en droska, som väntar utanför. Han bereder sig att taga den lilla fina gestalten i sina armar och bära den i droskan.

Skomakaren är den lyckligaste på balen.

GLADA STRÖFTÅG.

HUMORESKER OCH BAGATELLER. II

Konsertskyltar.

Det var i medlet af mars, midt under brinnande konsertsäsong.

Konserttillställaren Pohl satt med en begrundande min på sitt kontor. Puck, en medbroder i yrket, inträdde med förskräckelsen målad på sitt anlete.

— Kan du tänka dig hvad jag nyss fått höra?

— Nej, omöjligt. Jag har svårt för att tänka i dag. Jag var med i går på jubelfesten i anledning af »Cocottes» 100:de uppförande. Du kan föreställa dig hvad det bör kännas efter.

— Lilla Mignonne skall gifta sig. Se der hvad jag fått höra.

— Det visste jag af. Jag hörde det på klubben här om dagen.

— Och det säger du med sådan lugn ton.

— Hvad gör det oss? Lilla Mignonne älskar konsten och publikens hyllning för mycket för att brådska med giftermålet.

— Visst icke. Hon reser redan i öfvermorgon.

— För att gifta sig?

— Nej, för att göra bekantskap med sin blifvande svärmor.

— Ah, så du pratar. Det reser man minsann inte hufvudstupa från alla vänner och beundrare för att göra.

— Det är i alla fall dagsens sanning.

— Men hon återkommer väl snart?

— Hon återkommer troligen icke mer. Hon stannar der till kort före bröllopet.

— Hur skall det då gå med våra tre välgörenhetskonserter!

— Och matinéen för orkesterfruarna!

— Och soiréen för blinde violinisten S.!

— Och vår stora påskkonsert!

— Om endast ingen visste af det. Är det mycket spridt?

— Jag hörde det af hennes bästa väninna. Jag bad henne att icke nämna något. Från det hållet är det sålunda ingen fara.

— Men tidningarna, de fördömda tidningarna!

— Deri ligger det. De ha kunskapare öfverallt. Det är omöjligt att dölja något för dem.

— Det vore så bra annars. Vi annonserade henne som vanligt på programmet. Man anmälde hennes sjukdomsfall i vederbörlig ordning. Allt ginge sin gilla gång.

— Och tänk, om vi aldrig få henne tillbaka!

— Vår bästa konsertskyt!

— Hon kan icke ersättas af någon.

— Det blir åtminstone svårt.

— Publiken tyckte så mycket om henne. Hon var så god och så älsklig och så graciös. Det var så tacksamt att hafva henne med. Och för öfrigt visste man ju, att hon var sjuklig. När den vanliga anmälningen gjordes om att fröken Mignonne oförmodadt blifvit träffad af ett plötsligt påkommet illamående, så visade man endast en deltagande uppsyn, man såg på hvarandra med en beklagande min, utan att förargas.

— Ja, publiken blef till och med så van vid det der, att man till slut icke behöfde annonsera hennes frånvaro. Hennes nummer strökos utan vidare från programmet. Man kände sig sviken, det är sant, men man beklagade sig ej. »Lilla Mignonne, det stackars klena barnet, är sjukt nu igen», sade man endast.

— Och ändå infann man sig alltid så snällt, lockad af hennes namn. Man hoppades alltjemt att få se hennes fina gestalt och höra hennes intagande sång.

— Kanske är det ännu icke för sent att förekomma nyhetens spridning. Du känner ju Fix i »Morgondufvan»? Du får skynda dit och under någon förevändning börja tala om vår konsert om lördag. Har han då reda på Mignonnes afresa, nämner han det nog. I så fall försöker du öfvertala honom att inhibera notisen. Vet han deremot ingenting, är allting bra och ingenting att göra.

— Jag flyger.

En plågosam halftimme förgick. Då inträdde åter Puck.

— Nå?

— Det gick på tok.

— Tala om allting. Hur bar du dig åt?

— Under det jag gick uppför trappan, öfvertänkte jag hvad jag skulle säga. Du skall bedja att få tala med Fix, tänkte jag. Du skall säga honom, att programmet blifvit ändradt så till vida, att arian ur »Trubaduren» blifvit utbytt mot en ur »Concerten på hofvet». Du frågar om det är för sent att ändra det i annonsen. Då talet sålunda fallit på lördagskonserten, skall Fix utan tvifvel fråga, om det icke är sant, att Mignonne skall resa.

— Det var en ypperlig plan. Hur gick det?

— Åt fanders. Jag kom upp, träffade Fix, nämde om ändringen, och hvad svarade han? Jo, just hvad jag väntat. »Herrarne ha otur med den der konserten», sade han. »Lilla Mignonne, som skall vara med, skall ju resa». »Hvem har sagt det?» svarade jag häpen. »Åh . . . vi ha notis om saken. Den kommer in i morgon». Jag måste då bekänna vår förlägenhet för honom. Jag bad honom för allt i verlden att inhibera notisen. Han var obeveklig. »Det är en notis af prima kvalitet», sade han. »Fördra hvad som helst, mitt lif, mitt nya möblemang, men icke att göra om intet en så fin notis.»

— Du skulle ha eldat på, med fribiljetter, med löften om gratis tillträde till våra konserter för honom och hans efterkommande i fjerde och femte led.

— Det aktade jag mig för. Han tål inte musik. Bara han fick se mig, fick hans ansigte ett förskräckt uttryck. Han såg ut, som om han trodde, att jag ämnade uppföra en konsert för honom på stället.

— Alla våra vackra planer äro således tillintetgjorda. Ah, de flydda, sköna tiderna, då vi hade konsertskyltar i öfverflöd. De återkomma aldrig mer.

— De återkomma aldrig mer! — upprepade yrkesbrodern som ett troget eko.

— Vi få se i morgon bittida. Kanske tar han sitt förnuft till fånga, eller ock måhända någon lyckosam olycka inträffar. Sättaren, som skall sätta notisen, faller plötsligt till golfvet med notisen krampaktigt tryckt i sina händer och dör, eller tryckeriet brinner upp, med ett ord låtom oss hoppas det bästa.

Man skildes åt med skenbart lugn, men med försviflan i hjertat.

Följande morgon kom. Med orolig väntan afbidade man ankomsten af »Morgondufvan».

Den anlände, och man vecklade upp den med feberaktig ifver. Ja, der stod notisen. Allt hopp var förbi.

Med dyster min råkades man och utbytte sina tankar.

— Hvad är att göra? Den bofven Fix har störat oss.

— Det är tydligt. Lördagskonserten är förlorad. Men låtom oss tänka en smula på framtiden! Hvar skola vi få en annan konsertskylt.

— Vi få se efter i katalogen. Hvem står dernäst på förteckningen?

— Fru H. All vår lit står nu till henne.

— Det är dock icke det samma. För det första är hon ju aldrig sjuk. Hon ser allt annat än lidande ut. Man kan icke få publiken att tro på hennes laga förfall.

— Men hon har, också hon, stor popularitet.

— Hvad hjälper det? Hon är så oförsigtig. Du mins på soiréen för aflidne Ludde. Hon stod på programmet, och när jag kom in och annonserade, att hon var sjuk, satt hon sjelf i salongen och hörde på.

— Man måste instruera henne. Hon får taga sig i akt.

— Det blir ändå aldrig lilla Mignonne.

— Vänta. Jag fick en idé.

— Alldeles som i komedierna. Den här hoppas jag åtminstone är mera qvick.

— Jag går till »Nittonde seklet», »Morgondufvans» konkurrent. Jag går dit och dementerar notisen.

— Men om du inte blir trodd.

— Visst blir jag trodd. Jag skall icke säga annat än sanningen. Vi hafva läst, säger jag, i »Morgondufvan», att fröken Mignonne skall resa från staden. Vi, föranstaltare af den konsert, hvarvid hon om lördag skall uppträda, veta ingenting derom. Det är således endast en nedrig osanning, utspridd för att skada våra intressen. Vi önska att få uppgiften återkallad genom eder ärade tidning.

— En förträfflig idé! Det blir en reklam på samma gång som ett beriktigande. Och för öfrigt

hafva vi intet att förebrå oss. Vi veta ju ingenting. Mignonne har glömt att underrätta oss. Eller ock har hon ansett det onödigt, eftersom vi ju ändå veta, att hon icke kommer att sjunga. Skynda att sätta idén i verket. Ingen tid att förlora.

Puck fattade sin hatt och sin käpp och skyndade mot dörren, då denna plötsligen öppnades och en ungdomlig qvinnogestalt stod framför honom.

— Mignonne! — utropade två munnar med den mest öfverraskade ton.

— Jag kommer för att meddela en sak, som . . .

— Säg ingenting, för all del, säg ingenting. Vi vilja ingenting veta.

— Det rör vår lilla lördagskonsert . . .

— Hvilket vackert armband! Hvad de der konstnärinnorna äro lyckliga! Alla täfla om att få ge dem minnen.

— Men så hör då! Jag ville säga, att . . .

— Ett förtjusande väder i dag. Det finnes ingenting härligare än de här första vårdagarne?

— Nej, det är sant. Men det är en annan sak . . .

— Vill ni inte stiga in till min hustru, lilla Mignonne?

— Jag tackar. Jag måste gå genast. Farväl. Eftersom jag icke får säga hvad jag önskade och som . . .

— Farväl! Farväl!

Med en förtrytsam min på sitt täcka ansigte lemnade Mignonne rummet.

— Utmärkt! Hon har ingenting sagt. Vi hafva ingenting fått veta. Jag flyger till »Nittonde seklet».

— Vänta, tills hon kommit ned på gatan! Nu är hon der. Skynda.

Puck ilade ut. En stund derefter återvände han med långsamma steg och bekymrad min.

— Det lyckades ej — svarade han på vännens frågande blick. — När jag kom upp på »Nittonde seklet», stod Fix der. Hin vete hvad han hade der att göra. Han brukar alltid dundra förskräckligt mot »Nittonde seklet». Och nu stod han ändå der och berättade anekdoter. Det är den värsta otur man kan tänka sig.

— Det var väl något manquement i afseende på något referat. Han hade kommit för att få en liten bisträckning.

— Jag såg emellertid lugn ut. Jag bad att få tala några ord enskildt med »Nittonde seklets» referent. Jag markerade särskildt ordet »enskildt». Fix förstod piken och aflägsnade sig ur hörhall. »Jag kommer», sade jag åt referenten, »för att få infördt ett beriktigande af en notis i »Morgondufvan» om fröken Mignonnes afresa. Vi veta ingenting om denna afresa. Den är helt enkelt gripen ur luften. Hon skulle eljest i första rummet underrättat oss. Hon har icke gjort det. Hon skall sålunda icke resa.» »Visst skall hon resa», sade referenten. »Vi hafva en syperb notis om saken, en utförlig, uttömmande underrättelse, helt olika »Morgondufvans» korta, ofullständiga krymplingsnotis. Vi hafva fått ytterligare intressanta upplysningar och tillägg. Lilla Mignonne skall resa till sin svärmor. Fröken Mignonne har

den sorgliga pligten etc. etc., som det står i vår notis. Begär att jag skall taga in nitroglycerin, att jag skall lägga dynamit i mina sängbolstrar, men icke att döda en så vacker notis.» Här fans ingenting att göra. Jag måste aflägsna mig med oförrättadt ärende. Jag måste till råga på allt uthärda att se Fix med en försmädlig bugning och ett infernaliskt småleende helsa mitt snöpliga afrådande.

— Låtom oss reflektera. Vi kunna inte hoppas på fullsatt salong. Men kanske skall programmets eget värde och det sköna ändamålet ändå rendera oss halft hus. Vi få nöja oss med det för den här gången.

— Ja, afbidom lördagen.

Lördagen kom och fann herr Pohl nervöst och oroligt mäta golfvet på sitt kontor. Han spratt till vid hvarje ljud som hördes. Han väntade utan tvivel någon.

Slutligen öppnades dörren. Puck inträdde.

— Nå, hur går försäljningen?

— Endast 50 biljetter sålda. Och det åt personer, som vi alltid kunna påräkna på våra konserter, personer, som skulle komma, till och med om en jordbäfning samtidigt väntades.

— Till de der 50 kunna vi hoppas ytterligare 25, som komma för att se glade fransmannen. Summa 75.

— Ett tarfligt resultat. Vi få inställa konserten.

— Åhnej, den får gå med förlust den här gången. Men till nästa gång få vi samla ihop alla våra reservskyltar.

Svarta och hvita streck.

— Och jag får ge mig ut på spaning efter någon, som kan intaga främsta rummet efter Mignonne.

— Nej, men se! Jag kan knapt tro mina ögon!

— Hvad är det?

— Ser du vagnen, som stannar här utanför?

— Ja visst.

— Ser du den, som stiger ur just nu.

— Det är hon!

— Lilla Mignonne, ja. Hon kommer hit.

— Vi ä' räddade.

En half minut derefter inträdde Mignonne.

— Här är jag återigen. Hoppas herrarne låta mig tala nu?

— Men så säg oss? Hvad vållar denna oväntade öfverraskning?

— Jag fick inte tala till punkt sist jag var här. Hvad jag ville säga var att jag var bjuden ut till min vän grefvinnan på . . . holm. Jag var rädd, att jag icke skulle komma igen till lördagen. Men så blef det icke så roligt som jag trodde. Jag återvände därför . . . och nu är jag här.

— Ni kommer för att sjunga?

— Nej, visst icke. Jag är trött efter resan. Jag skulle önska att få gå hem och hvila mig och icke vidare behöfva gå ut i dag.

— Hjertans gerna. Ni behöfver visst icke sjunga. Men ni skall ju resa till er svärmor?

— Jag har skjutit upp med att se min svärmor, tills jag blir gift . . . och kanske längre.

— Förträffligt! Jag springer till aftontidningarna och får in en notis. Publiken kommer att strömma till konserten.

— Vi få proppfullt hus. Mignonne, ni är då alltid en engel!

Huruledes jag sålde en rock.

Illusionernas ålder händer det stundom, att den obarmhertiga prosan i form af en hungrig mage kommer för att draga en ned från skyarne till det triviala jordelifvet.

Plånboken är tom, och man är hungrig . . . mycket hungrig. Man tycker, att hela lifvets glädje koncentrerar sig i att få äta, icke ett enda fattigt mål, nej frukost, middag, qväll, både i dag och i morgon.

— Jag begär ju blott 3 kr. — utropar man. — Ett konungarike för 3 kronor.

Det är det minimum man anser sitt välbefinnande kräfva.

Det var en gång, som jag kände en obetvingelig kallelse att revidera mina gamla kläder för att se efter, hvilket plagg skulle bäst lämpa sig att sälja bort. Valet föll på en gammal vinteröfverrock. Jag tog den under armen och vandrade till

staden, till en mörk gränd, der en klädmäklare hade sin butik.

— Om jag är riktigt slipad, får jag kanske 3 kronor — var min tanke, när jag trädde inom dörren. Jag lade rocken på disken.

— En snygg rock, skulle jag tro, hva'? Ni skulle allt gerna vilja köpa den?

Mina ord snuddade förbi honom utan att göra den minsta effekt. Han samlade tydiligen sina vapen och beredde sig till försvar.

— Återigen en, som vill sälja — mumlade han. — Nog fins det di, som vill sälja, men köpa . . . sällan. Det är inte tider att sälja kläder i nu, ska' jag säga herrn.

Jag kände på mig, att 2 kronor 50 öre var vansinnigt att ens tänka på. Jag beslöt mig för 2 kronor.

— Gamla rockar — fortfor han — är det godt om. Det fins ingenting, med undantag af gamla mammalseller, som det är så godt om som gamla rockar. Det fins folk, som betalar flere riksdaler för att bli af med dem. Men köpa dem . . . kommer aldrig i fråga. Det är inga tider för klädmäklare nu. Meniskor slösa så vansinnigt nu för tiden. Nya, dåliga vinteröfverrockar, som ingen alls kan säga hvad di ska' duga till, ä' di färdiga att ge hvad som helst för. Men gamla, goda, bepröfvade rockar, som gjort tjenst med heder i många herrans år, dem låter di hänga der.

— Men hvad den här rocken angår — vågade jag invända — så skall man väl vara blind och döf-

stum för att icke finna dess förtjenster. Man kommer att käppas om att få köpa den.

Denne man var den känslolösaste stock jag påträffat. Alla mina värtaliga ord förmådde icke rubba hans kolugn.

— Förleden sommar — fortfor han — var jag ner till Skåne ett ryck . . . ty min herre . . . jag är från Skåne. Der kom jag öfver en riktigt skön sjubb-skinnspeles, som tillhört en kinesisk skoppliggfabrikant, som dog af kolera på lasarettet i Falsterbo. Han hade ändå på sig den, då han dog, ty han var så frusen af sig, stackars karl. Jag provvade sjelf pelsen flere månader i vintras och fann den förträfflig. Men ändå vill ingen ge mig ett öre för den.

Han vred och vände rocken under plågsamma tio minuter. Derpå började han igen.

— Det är väl er rock?

— Ja, jag försäkrar . . .

— Förstå mig rätt. Jag frågar er riktigt på samvete: är det verkligen er rock?

— Vid alla makter! Vid allt härligt och skönt! Jag skulle tro, att jag har rättighet att bli trodd. Vill ni, att jag skall svära . . . — Jag utesluter referatet af ederna . . . för damernas skull.

— Sakta, sakta. Svär inte så gudlöst. Jag hade i förgår en kypare här, som sålde en rock åt mig. I går kom polisen hit. Kyparen kunde di inte få tag i, men rocken tog di. Tänk er, hans rock, som jag ärligen köpt. Och di påstod ändå, att det hvarken var hans eller min rock. Hur mycket har ni betalt för den här?

»50 kronor», höll jag på att säga, men jag hejdade mig.

— 75 kronor, herre! Jag har betalt den sjelf med ärligen länta pengar.

Han såg, att det tjenade ingenting till att söka komma åt mig i afseende på den der punkten, utan fortfor:

— Ni bor?

— Ja visst. Hos en mamsell. Hon är döf och minst sjutio år — skyndade jag mig att tillägga.

— Adress?

— Perlstickargränd 100, till er tjenst. Träffas hemma alla förmiddagar. Som oftast äfven om eftermiddagarne. Om qvällarne är jag ute och tar motion.

— Ert namn?

— Cabriolo.

— Ni är italienare?

— Nej, men jag känner en familj, som är det.

— Yrke?

Jag tvekade en stund. Derpå sade jag utan att blinka:

— Notarie.

En replik ur »Pariserlif» föll mig just nu i minnet. Den glade skomakaren Frick, som uppträder som major Edouard, säger der: »det fins flera sorters majorer. Först och främst majoren, som är krigare, en tapper soldat. Det är inte jag. Så finnes tambour-majoren. Det är icke heller jag. Men så ha vi table-d'hôte-majoren. Och se det är jag, det.»

Jag tillämpade denna replik sålunda: »det finnes många sorters notarier: notarier med inkomst och

som ha något att göra; notarier, som ha något att göra, men ingen inkomst; slutligen notarier, som hvarken ha något att göra eller någon inkomst. Det finnes ännu en grad, men endast de utvalde lyckas ernå den: notarier, som ingenting ha att göra, men bra betaldt.»

Klädesmäklaren företog ännu en undersökning. Derpå ref han sig betänksamt bakom örat.

— Det är så svåra tider nu. Jag tror knapt, jag köper rocken.

— I Guds namn — tänkte jag — jag tar 1: 50.

— Reparationen kostar mig 5 kronor. Kanske får jag inte sälja den på länge. Ett fastläst kapital.

— Om karlen bjuder 1 krona, så tar jag den — var min tysta tanke.

— Men jag skall köpa den ändå. Men jag ger inte mer än . . .

Han stannade och betänkte sig, under det han mumlade:

— Här behöfs en lapp, här ett nytt slag, nya knappar. Det högsta, jag kan gå till, är . . .

(— Säger han 50 öre, så tar jag dem. — Denna tanke flög som en blixtn genom min hjerna.)

— . . . 10 kronor.

O, ungdom! O, illusioner! Heliga flax? Gudomliga öfverraskning! Hvad det är härligt att lefva!

Jag skyndade derifrån med 10 kronor på fickan, lycklig som en gud.

I Vauxhall.

En framtidsskildring.

Vid 6-tiden på eftermiddagen julaftonen 1932 såg man stora hopar vandra Näckströmsgatan framåt, mötande vid ingången till Berzelii park andra hopar, som kommo från motsatta sidan och ämnade sig till samma mål, nämligen Vauxhall, en ofantlig byggnad, upptagande nästan hela rummet mellan Näckströmsgatan och Arsenalsgatan, till en del på den plats, der Berns' salong nu står.

Vauxhall var den förnämsta förlustelse-lokalen i det nya Stockholm. Den hade fullkomligt öfverflyglat gamla Blanchs kafé, som nu endast besöktes af några äldre borgare och handverkare från Staden och de Söderbor af gamla stammen, som förirrade sig så långt som till Norr och hvilkas örhinnor tålde vid den bullrande musiken på stället, hvilken var anordnad efter den gamla schablonen och hvars har-

monier eller disharmonier man icke kunde undgå, om man inträdde i kafé.

Vauxhall derimot var café-restauranten på modet bland hufvudstadens glada lokaler. Dit drogos alla nöjessökande familjer och ungarlar på Norr, och det hade bland sina kunder hela Ladugårdslandet samt Villastadens och de nya stadsdelarnes kring Drottning Kristinas väg befolkning.

Till och med Uggleviksförstaden hade för hvarje qväll en liten hop af representanter i Vauxhalls eleganta salong.

Hufvudingången till byggnaden var anbragt på midten af framsidan, som vette åt parken, och vid hvars öfre kant man såg, hugget med ofantliga bokstäfver, namnet Vauxhall.

Man kom in i en vidsträckt, fyrkantig och lik-sidig sal med två rader gallerier på tre sidor. Öfverallt vid väggarne voro små fördjupningar, bildande mystiska grottor, hvilkas ingångar doldes af sydländska blad i krukor.

Vid väggarne mellan ingångarne till dessa grottor funnos äfven mera öppna bersåer, sådana man ser i våra vinterträdgårdar.

På midten af till ingången motsatta väggen var en större fördjupning anbragt, ett slags scen der åtskilliga musikanordningar tillkännagåfvo, att orkestern der hade sin plats.

För öfrigt var salen uppfylld af en mängd bord, hvilkas skifvor voro af metall, och på midten af hvilka små julgranar, högtiden till ära, voro uppställda.

Salongen var vid denna tid endast halfupplust. Endast de i jmförelsevis mindre antal befintliga gaslågorna voro tända.

Borden och bersåerna voro till största delen oupptagna. Från alla grottorna derimot tillkännagåfvo hviskande röster, blandade med halfqvädda qvinliga skratt, att de redan voro tagna i besittning af ungdomliga par, för hvilka deras romantiska halfdunkel bäst var lämpadt.

Strax efter sex blef det imellertid liffigare i den hittills öde salen. De skaror, vi omtalat, strömmade in, upptogo bersåerna och största delen af borden. Vid $\frac{1}{2}$ 7-tiden var salongen fylld.

Den företedde nu ett helt annat utseende. Öfverallt hvart man såg, nere i salen och uppe på gallerierna, högtidsklädda menniskor. Julgranarne på borden voro tända och åstadkommo en egendomlig effekt. Den förberedande gasbelysningen hade efterträds af det mest bländande elektriska sken från en mängd pelare och ljuskronor, som voro placerade här och der i salen eller vid galleriernas sidor.

Låtom oss inträda i en af de ofvan omtalade bersåerna och åhöra det samtal, som de deri samlade personerna föra!

De utgjordes till en början af ett medelålders par, herr och fru Limitander; herr Limitander var uppsyningsman vid elektricitetsverket och tycktes, att döma af det välmående utseendet, hafva en god plats; vidare hans svägerska, fröken Agatha, och två döttrar, fröken Jenny och fröken Thérèse, herr Klaven-

dal, skilsmessoentreprenör, med fru, ett ännu tenligen ungt par, och herr Kleophas, en gammal ungar, en kvarleva från vår tid, en sådan som är oundgänglig i hvarje ordentlig framtidsskildring.

Man hade nyss fått in de begärda förfriskningarna. De utgjordes af punsch och ett slags dryck, som herr Limitander reqvirerat under namn af mjölkchampagne.

— Som du ser, är punschen ännu icke död, — sade herr Limitander till Kleophas.

— Det gläder mig. Och hvad bättre är, den har icke försämrats. Det är mer än hvad man kunnat hoppas i goodtemplarnes tidevarf.

— Hvad den saken angår, så är det ingen fara. Vår tids goodtemplare äro mycket förståndiga. Deras ursprungliga mål var, som du vet, att utrota drycken-skapen. Sedan förändrades detta så till vida, att det var krogarne, de ville utrota. De hade satt sig för att goodtemplarlogernas antal skulle öfverstiga krogarnes. Detta mål uppnåddes också slutligen. Krogarne försvunno nästan helt och hållet och ersattes af goodtemplarloger. De få af det förra slaget, som finnas kvar, få stå endast som varnande exempel. De äro för för öfrigt helt och hållet ur modet.

Sedan målet, krogarnes utrotande, var uppnådt, började ifvern att svalna. Det är ju alltid så, när man uppnått ett länge efterlängtadt mål. Reaktionen inträdde. Man började göra modifikationer i de stränga stadgarne. När nästan hela stadens invånare voro goodtemplare och så godt som inga drinkare funnos samt den ljufva känslan af öfverlägsenhet öfver

fallna likar var försvunnen, började man finna det enformigt i den allmänna nykterheten, som rädde och som inga strider mot onyktre motståndare förljufvade. Goodtemplarstadgarne reviderades och förseddes med åtskilliga tillsatser. Så uppstodo undantag och förmildrande omständigheter.

Man må således icke inbilla sig, att man nu är fullkomligt absolut. Man dricker äfven nu, men när man förr drack såsom en sup-ut eller såsom en borstbindare, som den gamla svenska frasen lyder, dricker man nu som goodtemplare; det är skilnaden.

Jag t. ex. dricker aldrig bränvin till maten. Men jag tar i stället hvarje middag mitt lilla glas genever. Om den någon gång icke skulle vara så alldeles oförfalskad, utan ha en liten likhet med vanligt tiodubbelt, så hvem rår för det? Det är leverantörernes fel.

Punschen är nu inte längre förbjuden vara. Den blef stämplad såsom fruntimmersdryck vid sista stora goodtemplarmötet och togs till nåder af artighet mot damerna.

Du kan således förstå, att vi äro nästan så godt som alla goodtemplare. Egaren till Vauxhall, jag och de fleste, du ser här, äro det. Du frågar, hvad Vauxhall då egentligen är, då det icke är en krog, ej heller en goodtemplarloge. Det är ett tillåtet ställe, en förfriskningsplats, der man icke har rättighet att öfverlasta sig, men der man visst icke behöfver torka, bara man dricker efter föreskrifterna.

Sådana äro vår tids goodtemplare. Vi dricka, men vi dricka efter stadgar. Det händer nog någon

gång, att äfven åtskilliga af oss öfverlasta sig. Men man ser det icke ogerna. Det måste finnas några, som bryta mot lagarne. Om ingen syndade, hvad skulle det vara för glädje att vara rättfärdig!

Denna upplysande beskrifning, som herr Limitander med synbart nöje gjorde för herr Kleophas, hvilken flere tiotal af år varit aflägsnad från Stockholm och därför var obekant med en mängd af de förändrade förhållanden, som inträdt, afbröts genom ett utrop från fröken Jenny.

— Nu börjar musiken! Se hvilka stiliga trumpetare!

Kleophas vände sina blickar åt det ställe, der orkestern var belägen. Dess medlemmar hade småningom infunnit sig och tycktes nu vara i full gång med ett stycke. Anföraren stod nämligen midt ibland sin trupp och markerade takten af alla krafter, stråkarne på violerna rörde sig fram och tillbaka och trumpetarnes uppblåsta kinder utvisade trumpetstämornas mödosamma arbete.

— Har konserten börjat? — sade herr Kleophas förvånad.

— Javisst. Här är programmet, — svarade Jenny och räckte honom ett rosenrödt papper, som legat på bordet, allt sedan de kommit.

— Men jag hör ju ingenting. Skulle jag möjligen i en hast ha blifvit döf?

— Ah, jag förstår, — inföll herr Limitander. — Du känner icke till den nya metoden med de ljudlösa orkestrarne. Jag skall förklara den för dig.

Här i Stockholm hafva vi alltid, som du vet, svärmat för gratismusik. Ingenstädes har det funnits så mycket gratismusik som hos oss. Man hade vant sig vid att finna sådan på en mängd ställen, och ingen skulle velat gå till dessa ställen, om den indragits der. Imellertid hade man gjort det rönet, att det var sällan någon lyssnade till musiken. Så länge man satt der, tycktes den snarare vara till olägenhet. Man pratade med hvarandra, och när musiken började, talade man högre för att öfverrösta den samma. »Jag kan ju icke tala för den fördömda musiken,» hette det; och när den slutade sade man: »Gud ske lof, nu är det äntligen paus!»

Det var således tydligt, att man egentligen icke hade något annat nöje af musiken än att veta, att den fans, och detta nöje förringades betydligt af att den störde konversationen.

Då kom en fiffig schweizeriegare på den idén att uppfinna ljudlösa orkestrar. Den orkester, du der ser, arbetar och svettas för ens nöje, derom är icke fråga . . . hvem som helst kan öfvertyga sig derom, genom att gå in genom de små dörrarne på ömse sidor om orkesteren och hvilka leda in i orkesterfoyererna, dit musiken höres alltför väl. Men till de här ute sittande tränger icke en ton. Det beror på en anordning, som man icke kan betrakta annat än som högst fiffig. Mellan orkesteren och salongen finnes en dubbel ridå af glas. Mellanrummet mellan dess båda väggar är lufttomt, så lufttomt det kan bli förmedelst luftpump och i alla fall tillräckligt att icke

genomsläppa ljudet. Framför ridån är draget ett flor af fin gaze, som är afsedt att förekomma ljusreflexerna från kandelabrarne. Endast de närmast sittande kunna märka, att något fins mellan dem och orkesterplatsen. De längre bort sittande märka platt ingenting. Summan är, att vi hafva en orkester, som vi se lika väl som vi se hvarandra, men som vi icke höra. Det är en af vår tids välsignelserikaste uppfinningar.

— Se, nu komma de första julcharerna! — utropade Thérèse.

— Julcharer — sade herr Limitander — äro de kärror, på hvilka hvar och en familj låter sina domestiker föra hit julklapparne. Julklapparne hafva nämligen inte ännu fallit ur modet.

— Se här kommer vår. Det var bra . . . det är så tråkigt att bli de sista.

En betjent nalkades, dragande en grant målad char, på hvilken en ofantlig mängd paket låg uppstaplad.

Julklappsutdelningen började. Den skedde med stor ostentation och följdes uppmärksamt af de i närheten sittande, hvilka ännu voro utan.

— Hvilken god idé, den här offentliga julklappsutdelningen är! — sade fru Klavendal, sedan nämnda förrättning var öfverstånden. — På det sättet kan man njuta både af sina egna julklappar och af alla grannarnes.

— Se på grosshandlar Kropp, hvilken vidunderligt stor char hans betjent förde till honom nyss! Den är alldeles rågad med paket.

— Det är nödvändigt för en grosshandlare. Det stärker krediten.

— För öfrigt kan jag slå vad, att han slagit in en hel mängd gamla saker jemte de nya och skickat med för att det skall se stort ut.

— Ja, de der Kropparne, de äro då sådana charlataner!

— Se på den der unga frun vid bordet der borta! Sådan vacker *paralume* hon fick just nu af sin man, som sitter bredvid.

— Är du säker på att det är hennes man?

— Jag misstänker det. Jag såg dem båda arm i arm på strandpromenaden i höstas.

— Är det någon, som går i kyrkan i morgon?

— Naturligtvis. Det göra vi alla. På juldagen gå ju alla menniskor dit.

— Vet ni, hur tidigt man förr i tiden gick i kyrkan på juldagen? Jo, kl. 8 på morgonqvisten. Det kallades för julotta.

— Klockan 8! Det var förskräckligt! Att man kunde stå ut med det!

— Jag har hört talas om det der. Man har till och med sagt, att det är samma slags gudstjenst vi ha kvar än, fast man flyttat den till eftermiddagen i stället.

— Det eger sin riktighet, — sade herr Limitander. — Jag hörde det af en gammal prest en gång. Förr i tiden hade man, som sagdt, s. k. julottor, d. v. s. en gudstjenst på julmorgonen, då kyrkan var upplyst med så många ljus som det fans plats för. Det var nog vackert, ehuru icke så vackert som våra

elektriska kandelabrar. Det dumma i saken var att man måste stiga upp så tidigt. Alla människor, som skulle velat se på ståten, kunde icke förmå sig att stiga upp till den tiden.

Då hittade man på att flytta julottorna till eftermiddagen, då alla människor äro uppstigna. Förmiddagsgudstjensten på juldagen drogs in. Det är så kallt och ledsamt att sitta i kyrkan då, och så kan man icke ha några ljus tända.

På eftermiddagen ha vi nu, som sagdt, en desto härligare gudstjenst. De elektriska kandelabrarne sprida ett förtrollande féeriskt sken öfver templet. Ett trefligt och intressant föredrag uppiggjar oss, en vacker sång ur vår nya operapsalmbok sätter oss i den behagligaste sinnesstämning, allt är afsedt för att vi skola hafva det så angenämt som möjligt.

På julen skall man endast laga, att man har roligt, julen är till för att uppfriska och muntra upp oss. Derfor, i stället för den tråkiga predikan, som endast var ett nödvändigt ondt, ett ledsamt bihang till den vackra ekläreringen, hafva vi nu vår lilla jultidning, »Julpelle, nyhets- och skandaltidning för alla klasser», som en komité af snillen inom församlingen har i uppdrag att utarbete och som pastorn läser upp för oss på juldagsgudstjensten. Den är ofta rätt pikant, den der »Julpelle», rätt pigg och satirisk. Det ges inte ut några tidningar på juldagen; därför är en sådan der jultidning högst nyttig och behöflig.

Och hvilken Guds välsignelse är det ej att vi fått vår nya operapsalmbok, en psalmbok, der alla psal-

mer gå på delvis gamla, delvis moderna, men alltid väl valda operamelodier. Säg ni efter hvad det var för en psalm kören skall sjunga i morgon?

— Det var psalmen n:o 25. Den som går på en melodi ur »Orfeus i underjorden».

— Hur är det, dina barn ligga väl redan, Anne-Charlotte? — sade fröken Agatha, som studerat programmet en stund för att föreställa sig hvad det var, som den ljudlösa orkestern spelade för tillfället.

— Amman lofvade att lägga dem redan kl. 8, — svarade fru Limitander. — Barn under 7 år böra lägga sig tidigt, i synnerhet sådana här qvällar.

— Det är rätt. När de bli äldre, kunna de få gå med hit. Under 7 år slipper ingen in hit.

— Herrskapet har redan varit gift bra länge, — sade fru Limitander till herr och fru Klavendal. — Herrskapet har inga barn ändå.

— Vi äro så fattiga ännu, — sade fru Klavendal. — Om ett år eller så hoppas jag min man skall få bättre inkomster . . . och då . . . få vi väl se.

— Det är för väl med de der preventiva åtgärderna, — sade Thérèse, sexton år. — Vår lärarinna i fysik i pensionen talade just om för oss de der förträffliga malthusiska teorierna. De flesta hade hört dem förut förstås. Vi blefvo i alla fall varnade. Om jag blir gift en gång . . .

— Fortsätt, du tänkte säga något, Thérèse!

— Åh, ingenting. Jag tänkte bara säga, att jag inte tycker om barn. Lyckligtvis behöfver jag icke vara rädd för den saken. Jag får aldrig några sådana,

så vida jag icke blir gift med en rik man . . . och det blir jag väl, gudnås, aldrig.

— Det är snart tid att bryta upp, — sade fru Limitander, som tyckte, att de unga flickorna uppehöll sig något för länge vid denna sak. — Gå herrarne hem sedan?

— Jag tror vi göra ett litet slag ut och svalka oss sedan, eller hvad säger du, August?

— Det är jag med om.

— Ni går och svalkar er i »Centralmuffen», förmodar jag.

— För att vara uppriktig, och på julen bör man bemöda sig om alla möjliga dygder, så kan jag inte svära på, att vi icke hamna på det der stället. Men du kan ju följa med.

— Det skulle jag gerna göra. Men för Thérèses skull måste jag gå hem. Hon kan inte få gå dit. Hon är bara sexton år.

— Äh, mamma. Många af mina flickbekanta gå dit i qväll.

— De äro litet äldre än du. Om ett år är du 17 år. Då skall du få gå med.

— Äh, så roligt! Om ett år får jag gå med till »Centralmuffen».

— Hvad är det för ett ställe? — frågade Kleophas.

— Det är en danslokal på Blasieholmen. Det går litet fritt till der. Men i våra tider betyder det mindre. Den inrättades för ungefär 10 år sedan. Förut stod en kyrka på platsen och som egdes af ett bolag s. k. läsare. Småningom förökades hopen

af de andligt sinnade så mycket, att deras kyrka, hvilken kallades Beska kyrkan, blef alldeles för liten. Man måste skaffa sig en större lokal. För att då på en gång vinna två ändamål: att få ett rymligare tempel för sina andaktsöfningar och minska antalet af de syndiga inrättningar, som kallas teatrar, beslöt man sig för att köpa Kungliga operan, som låg vid Gustaf Adolfs torg. För att få medel till detta inköp, måste man sälja Beska kyrkan. Den utbjöds till salu, och högsta anbudet gjordes af en balettmästare, som vunnit en ofantlig förmögenhet genom uppfinnandet af en ny dans, lappska kaschuckan, som vi ju alla känna till. Balettmästaren ämnade inrätta en ny danslokal och bjöd ett ofantligt högt pris för Beska kyrkan, nära dubbelt så mycket som man väntat sig få. Hans anbud mottogs ögonblickligen, och så uppstod »Centralmuffen».

— På det viset förstörde man en teater och fick i stället en danslokal.

— Du besinnar väl priset! Det måste tagas i betraktande. Och så den goda afsigten sedan. Hvem kunde rå för att djefyulen passade på och, under det man dref ut honom från ett ställe, trängde sig in bakom ens rygg på ett annat?

Herrarne hade under sista delen af samtalet skrufvat på sig och sett litet oroliga ut. Fru Limitander ansåg det vara ett tecken till att hennes man önskade göra uppbrott. Hon gaf därför signal till aftroppning. Man kallade på upppassaren och liqviderade räkningen.

Derpå lemnade man Vauxhall. Man gick genom parken ut på Arsenalsgatan.

— Ni går så tyst, herr Kleophas! Hvad tänker ni på? — frågade fru Limitander.

— Jag tänker på min barndom och hur vi tillbragte julaftonen i mina föräldrars hus. På den här qvällen voro vi alla samlade i vår lilla trefliga våning. Julgranen stod tänd i förmaket. Vi barn sprungo deromkring så glada och lyckliga. Så kom gårdsdrängen in med en stor korg med paket. Det var kanske icke en så ofantlig massa som den vi nu sett rundt omkring, men alla sakerna deri voro verkliga presenter, icke gamla saker, som man slagit in för att det skulle se mycket ut. Vi fingo icke beundra grannarnes julklappshögar, och de fingo icke beundra våra, vi fingo icke jemföra våra saker med hvad kreti och pleti fått och afundas eller vara stolta, men vi gladdes åt hvad vi fingo, äfven om det var litet. Och vid denna tiden på qvällen hade jag och mina syskon nyss lagt oss och drömde om allt roligt vi haft, under det våra föräldrar stodo bredvid bädden och betraktade under tystnad våra glädjestrålände anleten och lyssnade till de utrop af fröjd, som vi ännu i drömmen uppgåfvo. Och nu sofva barnen visserligen der hemma, men utan att skratta och fröjdas i drömmen, och vi andra, vi gå till »Centralmuffen».

— Än sedan då? Det är väl ingenting att gråta åt. Verlden går framåt för hvarje år. Allting förändras och förbättras. Man kan icke i evighet ha

roligt på samma sätt. Det gammalmodiga och för-
åldrade måste vika. Lefve framåtskridandet! Det är
ju det vi arbeta på: att komma allt närmare och
närmare fullkomligheten.

En roman i Vernamo.

Det var i den gamla goda tiden, långt före chignonernas och krinolinernas tid, förfärligt långt före de brända luggarnes och de socialistiske skräddarnes dagar, på den tiden då klenät och enbärdricka voro erkända läckerheter, då man ännu levererade oförfalskad mjölk och oförfalskade korfvar.

På den tiden var det en Vernamogosse, som var riktigt pin förtjust i en Vernamoflicka.

Den glödande unge mannen hade den turen att vara kusin med sin tillbedda engel. Det medförde alltid den fördelen, att han fick kalla henne för du och dertill skriva bref till henne, när de voro skilda åt.

Denna omständighet blef honom snart till förtäfflig nytta. Ödet i form af hans fars stränga beslut skickade honom nämligen till Stockholm. Han skulle tjenstgöra i verken, på det hans mor åtminstone, när hon talade om honom, skulle få säga kunglig sektern.

Han måste sålunda skiljas från sin kära Emma. Han hade hoppats, att flickorna på Odéon, om hvilka man gifvit honom så målande beskrifningar, skulle kunna trösta honom. Men han fann snart, att de icke på långt när kunde jämföras med Emma.

Eftersom det sålunda var hans uppgift att fortfarande vara kär i henne, var det väl så godt att säga henne det och infordra hennes tanke om saken.

Han hade, som sagdt, tillåtelse att skriva bref till henne. Men att tala om kärlek i brefven var icke så lätt. Föräldrarne skulle läsa brefven. Han måste därför upphitta något fiffigt sätt att ändå förklara sin ömma låga.

Trots att vår hjelte härstammade från en så prosaisk trakt som Vernamo, var han i sjelfva verket en poetisk själ. Han fuskade till och med i den sköna litteraturen, skref noveller och skickade till tidningarna.

Denna omständighet ingaf honom en ljus idé.

Han skref till sin älskade: »Goda Emma!» — han skulle gerna hafva satt *älskade*, men den förargliga censuren kom emellan — och så fortsatte han och pladdrade om en mängd saker. Men på slutet kom det: »Vet du, nu kan jag tala om för dig, bara du tiger med saken, att alster af min penna redan synts i tidningarna. Och i nästa nummer af »Fridens dufva» kommer en novell af mig. Det numret skall du skaffa dig och läsa mycket noga, och så på slutet skall jag fråga dig något, som du sedan får lof att svara mig på. Blir inte det lustigt eller hur?»

Derpå nämde han förstås signaturen . . . om ni ser efter i »Fridens dufva», skall ni måhända hitta reda på den.

Emma läste brevet och blef förfärligt nyfiken. Föräldrarne läste det ock, men inte begrepo de någonting. Pappa hade sina oxar att tänka på och mamma sitt hushåll. De hade snart glömt bort hela saken. För öfrigt höllo de icke »Fridens dufva». De voro så fridsamma varelser, att det icke fans bruk för det organet der i huset.

Men Emma glömde icke den der slutpunkten i brevet. Hon räknade hvar timme, innan tidskriften skulle komma ut. Hvarje dag gick hon till en väninna, hvars föräldrar prenumerade derpå, för att höra efter, om den kommit.

Slutligen kom den. Hon lånade den då genast och bar numret hem till sig, inneslöt sig i sitt rum och började ifrigt bläddra i bladen.

Efter en stunds sökande upptäckte hon Alfreds signatur. Det var den rätta, och nu började hon läsa.

De som äro nyfikna att se hvad det var hon läste, hänvisar jag återigen till »Fridens dufva».

På slutet stod det imellertid så här:

»De sutto i bersån. Han satt vid hennes sida. Månen glindrade mellan träden och spred sitt ljus öfver de två. Han tog hennes hand i sin och hvi-skade: »Emma, nu vill jag icke längre dölja för dig hvad jag för länge sedan upptäckt, nämligen att jag älskar dig. Skulle icke också du kunna tycka om mig?»

Så slutade det numret. (Fortsättning i nästa häfte.)

Jag kan icke riktigt säga, hur Emma såg ut, när hon läste det der. Förmodligen rodnade hon och tyckte, att det var förskräckligt.

Men förgäfves väntade vår novellförfattare på svar. Slutligen skref han sjelf:

»Emma, jag väntar otåligt på svar. Besinna, att hela min roman beror derpå.»

Ändtligen kom svaret. Efter en mängd prat om baler, julklappar och dylikt kom det fram: »Kära Alfred! Du vill ha svar på din fråga. Jag mins nu knapt hvad det handlade om. Jag läste igenom det så flygtigt». — Hon läste förstås igenom det två gånger om dagen och kunde det utantill som en katekeslexa. — »Men jag förmodar, att jag svarar precis som flickan i novellen. Ja, helt säkert gör jag det».

Nästa häfte kom med fortsättning:

»— Ja, Alfred, äfven jag älskar dig, och jag längtar att få säga dig det.

— Tack för de orden och gif mig nu en kyss till bevis på din kärlek!

Helt blyg gaf hon honom den.»

Man ser häraf, hur man skrifver romaner — när man är från Vernamo. Fantasien hos Vernamos söner är icke lika fet som deras oxar.

Så kom en dag, då vår hjälte återreste till Vernamo för att tillbringa sommaren der.

Helsningarna voro öfverstökade. De unga tu befunno sig ensamma. Hon rodnade så ljuft och slog ned ögonen, och äfven han var förlägen.

— Alfred!

— Emma!

Jag har historien först ur tredje hand. Det var icke jag, som skref de vackra och rörande verserna på deras bröllop.

De voro af småländskt fabrikat. Och man har försäkrat mig, att de voro värdiga en stor skald — i Vernamo.

Hvad man læser i tidningarna.

I en hel evighet af år, och i synnerhet i december och januari, hafva vi fått det inplantadt hos oss, att tidningar äro lika nödvändiga för vårt välbefinnande som mat och dryck. Vi hafva slutat med att tro det.

Vi läsa sålunda tidningar, kopiöst med tidningar, både sådana, som komma till oss, när vi sitta och frukostera, eller när vi stiga upp från middagsbordet, och sådana, som äro särskildt afsedda att göra tienst, då vi gått till hvila efter supén.

Man kan förstå, att vi med bästa vilja i verlden ändå icke kunna börja med boktryckarens namn under titeln och så raka hela tidningen utefter ända till sista annonsen. Vi läsa endast hvad som behagar oss, och som vi gudskelof hafva så olika smak, kunna vi tycka om en och samma tidning, fast den ene aldrig ser åt hvad den andre finner gudomligt.

De mångskrifvande riksdagsreferenterne, herrarne, som gå på föreläsningar och tolka sina intryck i spaltlånga artiklar, författaren till de för öfrigt så intressanta uppsatserna om »Förbud mot kreatursexport», som är så energisk och har så godt om tid att förfäkta sin mening, kunna väl aldrig hoppas att vinna odeladt gehör hos publiken. De små pensionsflickorna och de unga känslofulla fruarna t. ex. skola aldrig gå in på att blindt beundra dem.

Pensionsflickorna, de bry sig minsann icke om de der stygga ledarne; föreläsningsreferaten slänga de åt sidan, som om de vore tråkiga lexor. Deras trängtan står till de »Blandade ämnena» på tredje sidan, hvilka, huru många förlegade anekdoter de än må vara uppfyllda af, dock förefalla dem som det intressantaste af allt.

Har man uteslutit deras afdelning, ni skulle då se, med hvilken förtretad min de slänga tidningen ifrån sig, hvilken grimace vanställer deras vackra läppar, då de utropa: »Den der dumma, tråkiga tidningen!»

De unga fruarna äro mera allvarliga, mindre böjda för skämt. När de fått tag i tidningen, hafva de något helt annat i kikaren. De vilja se hvad Labatt fått för nytt för säsongen, om Tunborg realiserar och framför allt hur det går med de älskande i följetongen. Bugen er, romanförfattare och novellister, bugen er för de unga fruarna! Det är på dem eder framtid beror.

Hvarför är den lilla feta patronen, som kommer in på kaféet, så ifrig och beskäftig? Hans blickar

spana omkring åt alla håll. Heben, som serverar kaffet, anar hans tankar. Hon röfvar den våta morgontidningen, som den unge novellisten strax bredvid suttit en lång stund och stirrat på, utan att läsa.

Hon ger den åt den feta patronen, hvars ögon nu qvickt ila öfver spalterna. Nu hafva de redan hunnit till tredje sidan. Novellisten, som vaknat vid det Hebe rånade hans tidning, följer andlöst patronens rörelser. Söker han efter novellistens lilla opus, som står der på tredje sidan? Nu riktas hans ögon just derpå. Skola de haka sig fast der?

Nej, sangviniska skaldeämne! Den feta patronen bryr sig icke om ditt opus. Frukten af dina nätters vakor, af dina irrande tankar, som sökte der ute i verldsvimlet de idéer du skref ned vid ditt ensamma skrifbord, dina så kära drömbilder, som utgöra din stolthet och din glädje, hvad äro de för honom? Bosch, ingenting annat än bosch.

Han har hållit tal dagen förut på sista valmötet och söker efter referatet.

Aktören — som aldrig vill höra talas om teater, som påstår sig söka just deras sällskap, hvilka aldrig gå på spektaklet, och som dock aldrig talar om något annat än teater — aktören, säger jag, spejar med rasande ifver bland teater- och musiknotiserna efter den, der hans namn fins med, den, som säger, att han var mästerlig qvällen förut, för en vecka sedan eller kanske för ett år. Ty hvar hejdas en efter smicker törstande konstnärs skenande fantasi?

»Än ni då, min herre» — hör jag er fråga — »som har så väl reda på hvad andra läsa, hvad läser ni då sjelf?» Icke referaten om landbrukssammanträden eller skildringarna af »Jagten på storhertigen» eller beskrifningarna på »hoffruntimrets» toiletter — denna dagens nakna prosa, som synes ny och dock alltid återupprepas. Mig fresta endast annonserna på sista sidan, som tala om t. ex. »en ung enka, som beder om ett hem för sitt lilla barn», eller »en gammal man, som sett bättre dagar, och som nu önskar något arbete . . . hvad som helst».

Erkänn att de lemna rum för fantasien!

Små hufvudstadstyper.

I.

Rockvaktmästaren.

Rockvaktmästarnes berättigande har varit på tal likaväl som landshöfdingarnes och biskoparnes. Tamburfrågan har diskuterats i tidningarna likaväl som »Den norska konflikten», och det har en tid fäst världens ögon på rockvaktmästarne.

Man har velat taga ifrån dem icke blott deras sportler utan också deras illusioner. Man har påstått, att de ha orätt i att tro, att Vår Herre skapat öfverrockar endast för att tioöringarne skola skramla beständigt i deras fickor, och att det är ett komplett miss-tag, att de i egenskap af tamburmajorer äro ett strå hvas-sare än hvilken gäst som helst, som bara är »kapten».

Vi skola imellertid icke sysselsätta oss med att utreda dessa lumpna tvistefrågor. Det species af tamburmajorer vi skola skildra bryr sig ej derom.

Dess upphöjda ståndpunkt frikallar det från hvarje befattning med populasens funderingar.

Det finnes nämligen rockvaktmästare, som höja sig helt och hållet öfver denna verdens lumpna småting, till och med öfver tioöringarne; rockvaktmästare, som hafva hus i sta'n och flere tusen på banken; som äro verkliga artister och som hänga upp rockar endast af kärlek till konsten.

En sådan person är en verklig skatt för den källarmästare han betjenar. Ty om man icke vallfärdar till dennes etablissement för de goda middagarne och de förträffliga vinerna, gör man det för att se på rockvaktmästaren.

Genast ni visar er i dörren till kapprummet, skyn dar han emot er och tar med len hand eder öfverrock. Hvar skall han hänga den? Väggarne svälla af öfverrockar och tulubber. Det är som ett haf, men rockvaktmästaren är Necken sjelf, som vet att en bölja mer eller mindre betyder för hafvet intet.

Ni har sett vågorna sluta sig öfver eder rock och är fullt öfvertygad om, att icke hin sjelf skulle kunna fiska upp den igen. I den tron går ni till middagen. Den kvarhåller er länge, och halfannan timme förgår, innan ni återvända. Rockhafvet svämmar öfver bredarne lika mycket nu som förut. Nu gäller det att se, om ryktet talat sanning, om den celebre tamburmajoren bland de hundrade öfverplagg, han har i sin vård, skall lyckats uppleta det enda, som han för halfannan timme sedan blott fem sekunder hade i sina händer.

En blick på edert ansigte, en beslutsam dykning

in mellan rockböljorna, och der visar han sig på ytan och med er öfverrock i handen. Det är sublimt.

Liksom alla artister är rockvaktmästaren ärelysten. Han har hjälpt så många hofdignitärer och teaterdirektörer in i pelsen, att vasen och »literis et artibus» icke längre synas honom omöjliga. Men hvad han med säkerhet väntar är, att man skall jubilera, när han fyller sextio år, och att han en dag skall få se sitt porträtt hänga i boklädsfönstren mellan Juliette Laurence och »professor» Roberth.

2.

Romanfabrikören.

Han gör romaner likasom en skomakare förfärdigar ett par stöflar eller en skräddare sömmar en kostym.

Om Edison kunde påfinna en maskin för följetongsfabrikation, skulle romanfabrikören vara störtad. Lyckligtvis tänker icke Edison alls derpå. Derfor kan romanfabrikören florera och skriva följetonger åt landsortstidningarna, folkberättelser åt arbetaretidskrifterna och sensationsromaner åt utgifvarne af 10-öres-magasinet, der man får ullstrumpor och kronprinsessans porträtt till jul, om man prenumererat snällt hela året.

Romanfabrikören bryr sig aldrig om att vänta på inspirationens fläkt för att börja sitt arbete. Då skulle

han aldrig få sitt beting färdigt. Eller kanske skulle det aldrig blifva något arbete af. Och när förläggarne icke fordra det, så . . . Han har lofvat förläggarne så och så många famnar manuskript, och Greta har han lofvat så och så många pluringar till hushållspengar. Intet manuskript, inga hushållspengar. Alltså måste han skynda sig. För tjugufem alnar följetong i veckan har han både till hushållspengar och hyran, och vill han sedan bjuda Greta på något särskildt extra, gör han ett par tre alnar till, och det räcker både till krusbärsvin och färska vofflor.

Romanfabrikören är såsom personlighet föga känd, förty att man aldrig ser honom ute i världen. Han förlösar icke som andra författare en dyrbar tid med att gå ute på gatorna och kaféerna för att samla typer och rikta sin erfarenhet.

Hvad skulle det tjena till? Sådana händelser, som han skildrar, passera aldrig i verkligheten. Icke vill han konkurrera med Zola och måla otäcka fyllbultar och okyska qvinnor. Fyllbultarne i hans romaner äro städade ynglingar, som läsa på goodtempleexamen, och de okyska qvinnorna äro — från Filipstad.

Han har imellertid en förtjenst, som torde saknas hos de fleste författare. Han är ytterst blygsam och icke lysten efter kritiker. Han gnor icke såsom de tidt och ofta upp på tidningsbyråarne och frågar, »om ni inte sett någonting», »om det stått någonting der och der».

Om någon gång en god vän skickar äfven till honom en liten urklipt bit ur en landsortstidning, der det förekommer något om hans senaste arbete, slänger han den utan att se på den åt sidan med de orden: »Greta, kast'en i spottbacken!»

3.

Teaterskeptikern.

Bland spektatörerne på första parkettbänken på teatrarne ser man som oftast en äldre man, som icke må förvexlas med de vanliga teatersnobbarne på samma bänk. Han står aldrig stödd mot orkesterskranket under mellanakterna och lorgnetterar de unga damerna i salongen, och han visar aldrig det minsta intresse för de små koristernas välformade smalben eller besvarar de vänliga nickarne från operettheddinnornas krusiga hufvuden.

Denna person är teaterskeptikern.

Teaterförfattarne ha ingen värre fiende än han. De må uppbjuda alla sina krafter, de må försöka med äktenskapsbrott och giftflaskor, med sjelfmord och vansinnighetsscener; aldrig kunna de få teaterskeptikern att taga saken på allvar.

Tragediennerna gör han förtviflad. De kunna pressa fram tårar ur mumier, komma federations-

damer att försjunka i erotiskt svärmeri, men teaterskeptikern skall skratta, skratta, så att han kommer minst ett hundra sentimentala själar att falla ur stämningen.

Hvad som utgör hans specialitet och hvad som bringar de i närheten sittande andäktige åhörarne till förtviflan är hans sätt att genom anmärkningar illustrera föreställningen.

Så fort ridån går upp, börjar han sin monolog, som går jemsides med dialogen på scenen. Hvarje ny person som inträder, helsar han med ett utrop: »Han dör inte i år, den der!» »Der ha vi lilla fröken Svensson. Men hvar har hon sin löjtnant?»

När akten fortgått en stund och exposén är verkställd, öfvergår han till mera djupsinniga utläggningar: »Ni skall få se, att den der länge bengeln har ondt i sinnet mot den lilla damen!» Och nästan i samma vefva tillägger han: »Hvad var det jag sa! Han friar till kräket.»

Under ett par scener går spelet som en olja och publiken uppeldas. Teaterskeptikern gäspar. Plötsligen qvicknar han vid.

»Se», — säger han så högt, att det höres ett godt stycke omkring, — »lilla fru Lundström har fått ett godt öga till sufflörn. Hur går det nu med herr Lundström?»

Man hyssjar åt honom, men det bekommer honom ingenting. Han fortfar oförskräckt i sina observationer. Slutligen, när ridån faller och man applåderar rundt omkring, klappar äfven han händerna så mycket

han förmår. Men som en motvigt deremot hyssjar han på samma gång af alla krafter.

Olycklig den skådespelare, som råkar ut för ett af dessa missöden, så vanliga på teatrar. Om ingen märker det, nog gör teaterskeptikern det.

När någon kommer af sig, är han så glad, som om han vunnit på lotteri. Eftersom han oftast kan pjesen förut, hjälper han till att sufflera. Han gör det med eftertryck, och som det hörs öfver halva parkett, fnissar man dugtigt rundt omkring.

Det ökar skådespelarens förvirring, men det kommer teaterskeptikern att hoppa högt af förtjusning.

4.

Mummlaren.

Mummlaren är en person, som utan tvifvel skulle vara den intressantaste varelse under solen, endast någon menniska någonsin lyckades uppfatta ett ord af hans konversation. Han har kanske, ända sedan han lärde tala, gått omkring och sagt idel spirituella saker, och ingen dödlig har vetat om det, bara för att han icke kunnat tala ur skägget.

Man talar ännu om den gången, då han höll föredrag i ett arbetaresamfund. Han steg mycket ordentligt upp på katedern, utbredde konceptet framför sig

och stod en qvart och stirrade på papperet. Ord-
föranden steg slutligen fram och frågade höfligt, om
han inte tänkte börja snart.

Den stackars mannen blef helt förtviflad. Han
hade i sjelfva verket redan genomgått sitt föredrag
till hälften, utan att församlingen hört ett ord.

Det värsta som händt honom var imellertid den
gången han var kär. Ty äfven mumlaren har varit
i Arkadien.

Det var på en bjudning hos en mecenat, och
herdinnan var just mecenatens dotter. Ett ögonblick
under qvällens lopp, då den sköna herdinnan befann
sig ensam i ett sidorum, såg hon en besynnerlig figur
inträda och med stora steg klifva emot henne. All-
denstund hon icke kunde påminna sig ha sett figu-
ren förr, blef hon förskräckt och följande samtal ut-
spann sig:

— Hvem är ni?

— Mo . . . mo . . . mu . . . mu . . .

— Hvad vill ni?

— Mu . . . mu . . .

— Hvar kommer ni ifrån? Är ni bjuden hos pappa?

— Muu . . . moo . . .

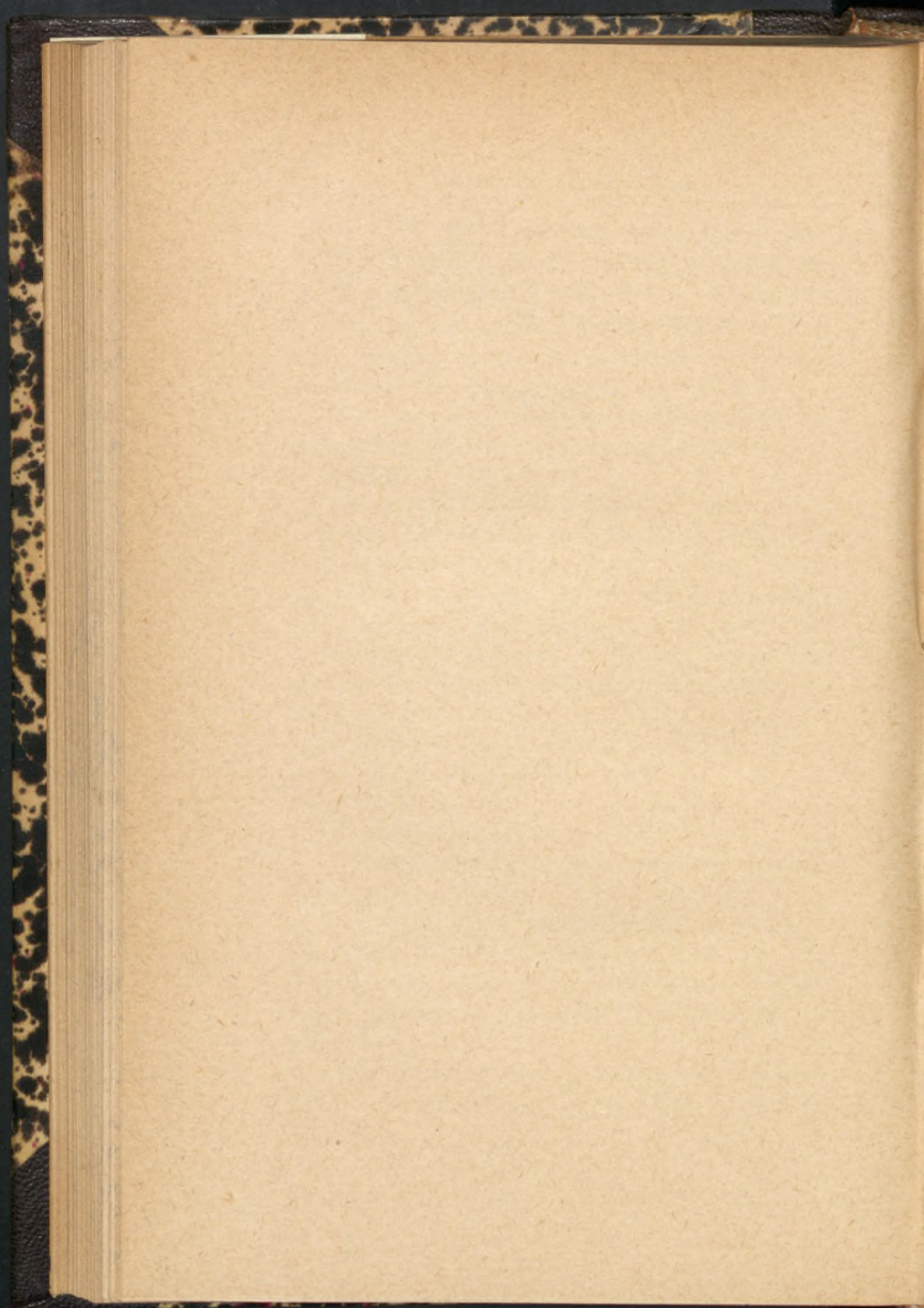
Den unga damen började skrika och sprang
på dörren. Sedan dess har mumlarens åsyn på
henne en lika skrattretande effekt som en Lam-
bertuccio-grimas af Holmqvist eller en festvisa af
Mallander.

Det är blott vid ett enda tillfälle, som mumlaren
förstår att tala temligen tydligt. Det är, när han

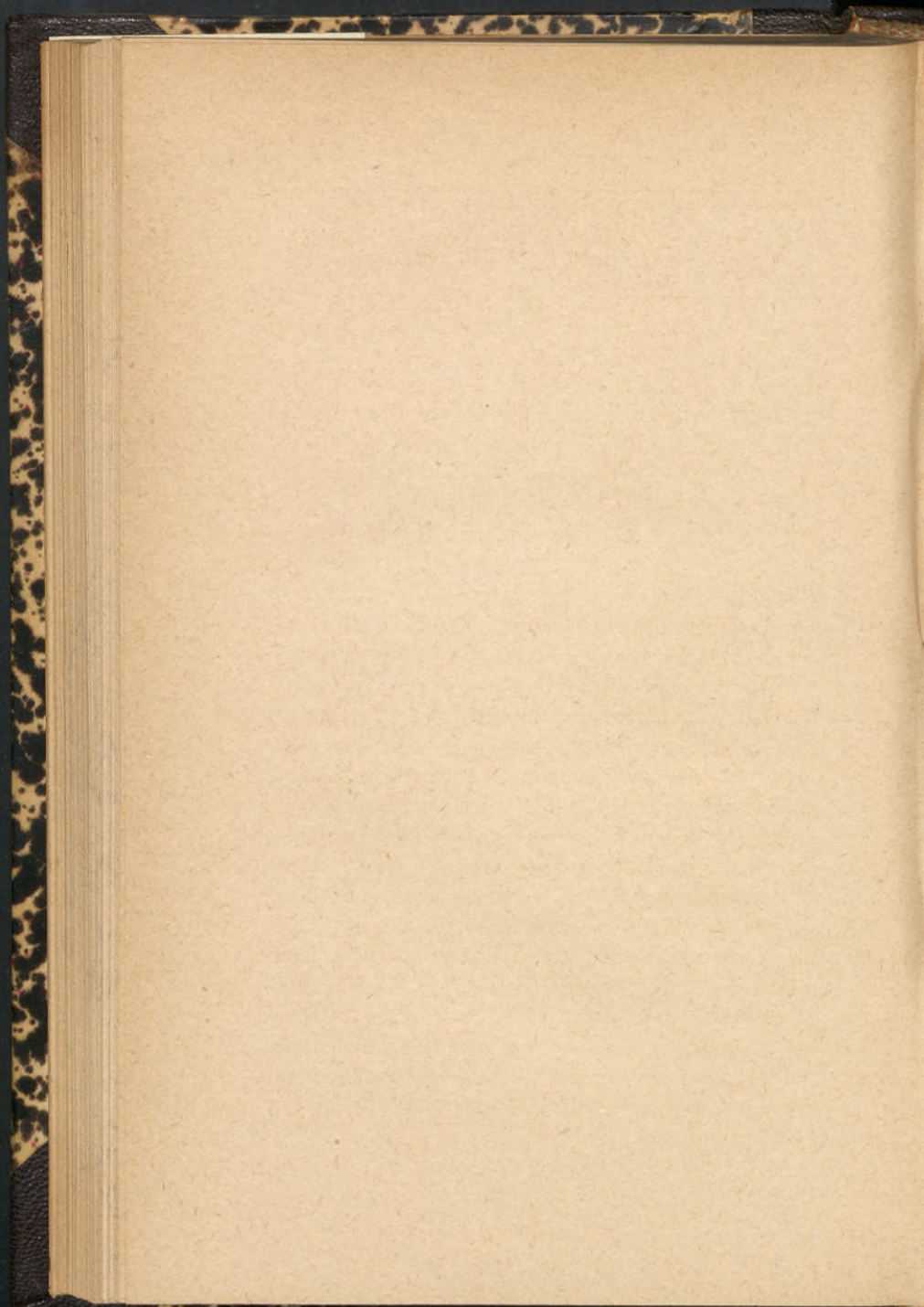
sitter på en källare med en rykande toddy framför sig och höjer glaset, i det hans läppar beskrifva en rörelse, som vännerna genast tolka såsom: »Skål!»

Det är vanan som gör det.

"FRAUENHERZ."

I.

Hasselbacksorkestern blåste de sista tonerna af en Meyerbeersouverture.

Man var i midten af juli. Dagen hade varit het. Värmen och Meyerbeer frampressade rikliga svett-droppar på orkesterherrarnes pannor. Struparne voro torra och liksom sammansnörda. Der nere i underjorden — i rummet under musiktemplet — stodo bålar med Bacchi ljufva belöningar åt Orpheisönerne. Men ännu återstod en half notsida. Det hade just varit skönt, om det ej varit sista numret i afdelningen. Dock det var lyckligtvis sista numret. De törstige musikanterne höggo i ännu en gång med vild ifver. De galopperade igenom de sista takterna af ouverturen med ihärdigheten hos trötta gästgifvarhästar, hvilka se krubban med dess sköna hafreknippor skymta i fjerran; om de i hastigheten uppslöko en och annan ton, ersatte de den genom ett bom-

bastiskt, hela musiktemplet skakande sluttjut, som ruskade upp till och med två lomhörde gamle herrar, hvilka sutto nära verandan och hvilka sågo helt förvånade på hvarandra, likasom ville de säga: »Jag tror det är musik här».

Långt innan ännu dallringarna af de sista inferniska slutaccorden förklingat, reste sig alla från sina platser. Esskornettisten skyndade sig att sätta upp »Paus» på den lilla taflan framför templet. Han använde icke lång tid derpå, ty hans strupe trängtrade efter läskedrycker likaväl som den tjocke trumslagaren, som simmade i svett och af längtan efter att komma till ett slut gjort ifrån sig sina trumhvirflar precis $1\frac{1}{2}$ minut före de andre. Men när esskornettisten vände sig om, var musikplatsen redan så godt som utrymd, och esskornettisten skulle trots all skyndsamhet blifva den siste, som trädde fram till bålen. Man trängdes i trappan ned till underjorden — en riktigt paradisisk underjord. Det var, som fruktade man att blifva applåderad tillbaka och få spela om hela Ouverturen till »Dinorah».

Lyckligtvis tänkte ingen på att applådera. Om det åtminstone hade varit »Det lustiga kriget» eller »Boccaccio»! Men »Dinorah» — det var för hårdsmält. Man smuttade på glasen, blåste ringlar af cigarrök genom näsan, talade om Arabi Pascha och Clara Happé och hade för länge sedan glömt »Dinorah», om man ens någonsin observerat den.

En hop tarfligt klädda människor — bondfolk, som voro ute på lusttur — visade sig till höger om

musiktemplet. Der kommo de, långsamt och i gåsmarsch, gapande med vidöppen mun åt alla håll. Sedan de skockat sig en stund framför vattenkonsten med skomakarepojken, hvilken de skänkte all möjlig beundran, kikade de omkring efter ett bord. Der stod ett, ett litet, så litet ett. Hela skaran begaf sig dit. Tio stolar hopsamlades, och så satte man sig, tio man högt, i en stor cirkel kring det lilla bordet.

En ganymed — som de tjenstvillige garcongerne så mytologiskt älska att kalla sig — nalkades. Hvad önskade man? Punsch — tio glas punsch.

De tio glasen framburos, obarmhertigt uppradade på ett synnerligen symmetriskt sätt på en stor bricka. Man betraktade dem länge under tystnad. Slutligen fattade man dem, alla på en gång, tog en klunk, en mycket djup klunk, och satte dem tillbaka. Allt under samma tystnad.

Tre herrar sutto vid ett bord bredvid. Två af dem brusto i skratt. Den tredje, en äldre man, tycktes icke böjd att skratta.

— Tio glas punsch — sade den ene af de skratande — och man talar om våra praktiska landtbor. Den der ganymeden var en spjufver. Han kunde gifvit dem en helbutelj. Men det aktade han sig för. Det hade blifvit 50 procent billigare.

— Procent och procent — muttrade den gamle, som icke ville skratta. — Aldrig talar ni om något annat, aldrig gör ni annat än gycklar med beskedligt folk. Det är det jag alltid sagt, människorna äro dåliga. Alla människor äro dåliga.

Den gamle mannen, som var lotsålderman till profession, tömde med eftertryck sin toddy i botten.

— Alla människor äro dåliga — fortfor han. — Nu skall jag tala om för er något, om ni vill höra på. När jag var en ung spoling, låg jag en hel vinter i en sjöstad på vestkusten. Vi voro två stycken, som kamperade tillsammans. Det sågo då alla, att vi voro riktigt goda vänner. Vi voro oåtskiljaktige. Lika gamla voro vi och lika glada. Vi roade oss också tappert den der vintern. Det var en liten treflig stad, och vackra flickor fans det i mängd. Den vackraste af dem tog jag för min del. Sanningen att säga brydde hon sig ursprungligen icke mycket om mig, ty jag var ful, såg riktigt otäck ut i synen. Hon såg mycket hellre på Johan, ty han var fin och slät i skinnet. Flickorna äro alltid på det viset. Nu skulle man väl kunna tro, att när han såg, att jag tyckte om flickan, skulle han göra sig ett särskildt nöje af att taga henne ifrån mig, i synnerhet som jag egentligen inte hade henne. Nog skulle ni gjort det, edra landstrykare. Men aldrig låtsade han det minsta om flickan. När hon märkte det, slutade hon med att hålla sig till mig. Hon hade ingen annan råd. Sedan när vi förlofvade oss och jag sade till honom: »Jag tror allt Ann' Cathrina tycker mera om dig», sade han: »Ville, du kan lita på mig. Jag vill inte gå i vägen för dig. Du tycker om henne, och du skall hafva henne».

— Alla människor äro sålunda inte dåliga.

— Hör nu på, hur det gick. Vi blefvo så goda vänner, att vi en dag gjorde upp, att vår vänskap inte skulle sluta, förr än vår Herre tog oss. Om våra vägar blefve skilda åt, skulle alltid, innan vi doge, den ene skicka ett budskap till den andre, hvilket sade honom, att han icke vore glömd. Jag sade för länge sedan åt mor, att om jag skulle dö så hastigt, att jag inte hunne skriva till Johan, skulle hon göra allt för att spana upp hans vistelseort och underrätta honom, att jag tänkte på honom på mitt yttersta. Ty ni ska veta, att våra vägar verkligen blefvo skilda. Johan slutade upp med sjömansyrket. Han var rik och behöfde inte släpa ut sig. Han förde skuta ett år; se'n lade han upp och reste och kom aldrig igen. Det är trettio år sedan dess. Tror ni väl jag hört det minsta om honom. Visst inte; han har inte brytt sig om att hålla hvad han lofvade. Nej, alla människor äro dåliga.

— Farbror älderman — sade plötsligt den ene af de två åhörarne. — Hvad hette den der vännen?

— Johan.

— Än mera?

— Johan Zandt.

— Kapten Zandt! Jag har känt honom. Vi alla skandinaver i Petersburg kände honom mycket väl. Och ändå talade han aldrig med någon af oss. Men han hade en bror, som dog för många år sedan, och jag förmodar, att det var genom honom som de äldste af oss kommo att känna den här Zandt, Johan,

Svarta och hvita streck.

som farbror kallade honom. Det var en underlig kurre, den der Zandten!

— Hur är det med honom nu? Hvar är han?
— inföll ifrigt åldermannen.

— Farbror får aldrig se honom. Han dog för ett halft år sedan.

— Död! — utropade lotsåldermannen, plötsligen väckt ur sin vanliga flegma.

— Ja, han dog nere i Indien. Det kom bref till Petersburg, att han var död. Den gången visste vi af att han var rest. Eljest brukade han resa sin kos ett tu tre, utan att man visste hvarför, endast af en nyck. Han gjorde inga förberedelser, han talade aldrig om för någon, hvart han tog vägen. Jag tror knapt han tänkte på det sjelf, förrän, bäst han gick på gatan, det föll honom in, att han skulle göra en titt, inte åt Kronstadt eller Moskwa eller sådana små tillfällighetsresor, nej, till London, Lissabon, Amerika. Hin vete, hur han hade sina pengar ställda. Det skulle inte förvåna mig, om han mestadels bar hela sin förmögenhet i rockfickan.

— Hade han ingen familj? Umgicks han med ingen?

— Tutt solo vandrade han genom verlden. Jag kommer ihog, vi slogo ofta våra krokar omkring honom för att komma i någon närmare bekantskap. Det lyckades aldrig. Jag kommer särskildt ihog en natt vi gjorde ett sådant der försök. Balettmästaren, vår toujoure balettmästare, och jag och någre andre svenskar hade varit ute och rumlat litet en qväll.

Balettmästaren i synnerhet var litet hvad man kallar lurfvig. Bäst vi gingo på gatan, sade han: »Ser ni, gossar, Zandten är hemma. Det lyser i hans fönster. Det är hans rum det der». Vi sågo upp. Det var inte svårt att upptäcka, hvilket rum han menade. I det hus, framför hvilket vi befunno oss, var endast ett fönster upplyst. Vi andra voro inte mycket lifvade för besöket, men balettmästaren var envis. Vi gingo sålunda upp. Porten var öppen, och vi kommo obehindrade upp i andra våningen. Der slog vår dansmästare eld på en tändsticka. »Ser ni, här är Zandts dörr», sade han. »Här står hans visitkort». »Zandt lilla», fortfor han och knackade på dörren, »det är bara gamla vänner. Upp och låt oss se ditt glada ansigte.» Intet ljud. »Jag hör nog», fortfor fridstöraren, »hur du stöflar der inne. Nu smyger du dig på tåspetsarne hit för att höra hvad vi äro för ena gökar. Det är bara jag, din gamle farbror dansmästare. Jag har med mig ett helt koppel af hyggliga pojkar. Tag du mans och öppna för oss.» — »Jaså han vill inte», fortfor gubben sedan det varit tyst en liten stund. »Ni hör, han vill inte. Det här börjar reta mig.» Vi försökte göra några blyga föreställningar, att det var bäst att gå, men det gjorde gubben ännu ifrigare. Han hade som sagdt druckit betydligt, och i det tillståndet var han inte att leka med. »Öppna, Zandt, eljest dyrkar jag upp dörren. Jag är arg nu, ser du. Men låt mig bara omfamna din glada figur, så blir jag god igen . . . Han öppnar inte! Han tredskas. Pierre, hit med dyrken.

Jag vet du aldrig går utan en sådan, när du är ute och extravagerar.» Pierre måste lemna ifrån sig dyrken. Balettmästaren satte den i låset. Vi försökte hindra honom, men förgäfves. I ett nu hade han dyrkat upp dörren. Vi stormade in i rummet. Det var tomt. Gaslågan var tänd. Rummet var mycket riktigt upplyst, men det fans icke ett spår af någon Zandt. Dagen derefter träffade en af oss en tysk handelsresande, som just då återkom efter en längre resa. Han omtalade, att han träffat Zandt i Paris. Medan vi stodo och orerade utanför hans dörr, dref han omkring på boulevarderna i Paris. Han hade plötsligen fått ett infall, att han skulle resa, och han reste, utan att ens ge sig tid att släcka gaslågan.

Lotsåldermannen satt försjunken i tankar. Han syntes knappast ha lyssnat till berättelsen om sin gamle väns excentriciteter.

De två Petersburgsgrosshandlarne — ty under denna titel hade de låtit inskrifva sig i Grand Hôtels förteckning — syntes böjda att bryta upp. Deras vän lotsåldermannen hade blifvit trist, och de hade inte längre något nöje af honom.

Man lemnade Hasselbacken, åkte tillbaka till staden och skildes i sydöstra hörnet af Gustaf Adolfs torg.

— Vi resa i morgon, farbror — hette det — men nästa sommar äro vi åter här, och då skola vi återigen ha oss en festflock tillsammans.

2.

Lotsåldermannen var en person, som man en tid mycket sysselsatte sig med. De sysslolösa tycka om att hafva någon att prata om, och lotsåldermannen befans en tid vara ett lämpligt ämne för deras hemliga öfverläggningar vid toddyglaset.

Han tyckte om att gå på källare, att sitta i ett hörn med sin mörkbruna toddy framför sig och obekymrad om hela världen tillbringa långa timmar med att läsa tidningar och bolma cigarrök.

Man hade gjort sina utläggningar om hvarför han gick så der ensam och småsöp, man hade kallat honom för »solotutare» och påstått, att han var en gnidare, som drog sig undan från sällskaper, därför att det skulle kosta honom mindre.

Men de få gånger han var i sällskaper visade det sig, att han icke var snål. Det visade sig också, att han i sjelfva verket var en mycket ledsam sällskapsbroder. Han var tyst och fåordig; när han sade något, var det saker, som icke alls passade ihop med den feststämning, som rådde. Han bröt ut i häftiga ord, som oftast utan anledning. Han var gallsjuk och ondskefull, icke mot någon viss person, utan mot hela världen. När han teg, tyckte man han var tråkig; när han talade, fann man honom elak. Det var nästan ett lika stort brott.

Han sade sjelf, att han insåg hvad som brast honom såsom sällskapskarl, att han visste med sig,

att han var otreflig. Det var därför han undvek sällskaper. Han ville icke plåga någon.

Man lemnade honom slutligen i fred och valde något annat att tala om. Då och då hände visserligen, att någon, som såg honom sitta ensam på ett schweizeri och tömma det ena glaset efter det andra, yttrade ungefär så här:

— Kan man tänka sig . . . han är gift, den der. Och hustrun sitter hemma! Hygglig ålderdom! Sköna äktenskap!

Men det var personer, som icke kände honom annat än till namnet. För öfrigt hörde han aldrig efter hvad som yttrades kring honom. Det var honom fullkomligt likgiltigt.

Han hade nu varit gift i 26 år. Han hade förlofvat sig mycket ung, men brödbekymren hade nödgat honom att uppskjuta giftermålet. Slutligen, när de båda — han och Ann' Cathrina — voro 28 år, gifte de sig.

Hon hade varit en rätt vacker flicka, den vinter, som Wille — så var det namn han var van att kallas vid af sina vänner, på den tiden han hade sådana — första gången såg henne i sjöstaden, der han och Johan förde ett lustigt lif, sjömannens glada lif under mellantiden mellan den stränga disciplinen på sjön och de svåra strapatserna under stormarne.

Som lotsåldermannen berättat, hade Ann' Cathrina först kastat ögonen på den smärte, finhyade Johan, hvars vackra ansigte gjorde honom till den mest eftersökte kavaljeren på balerna i sjöstaden.

Men Johan låtsade icke märka hennes kärliga ögonkast. Han hade deremot vid sin sida en, som var lika mycket hans vän som hans pudel och hvars lifligaste åstundan det tycktes vara att draga dessa ögonkast till sig. Det var Wille, och när Don Juan sjelf icke ville hafva henne, slutade hon med att hålla till godo med Leporello.

Hon var fattig, och hon ville icke gerna blifva på öfverblifna kartan. Der borta i sjöstaden såg hon ingen utsigt att blifva gift. Man fann henne nog vacker, men man var rädd för henne. Ingen såg ut att vilja anmäla sig som friare.

Nu, när de äntligen gifte sig, var hennes skönhet på återgång. Dock, nog hade hon tillräckligt qvar för Wille. Af honom var hon fortfarande lika afgudad.

Den höst då de gifte sig, var icke lotsålderman-
nen en sådan »tungus» som nu. Han hade rest ett par år på ett större handelsfartyg, som seglade till Spanien. Andra hans jennåriga förde då redan eget fartyg, men han var alltid efter de andra.

Afundsjuk var han icke ändå. Han sträfvade endast efter att få samla ihop så mycket penningar, så att han kunde gifta sig med sin Ann' Cathrina. Och nu äntligen hade han kommit till målet i sin sträfvan. När han kom hem denna höst, hade han 1,300 riksdaler hopsparade. Det räckte godt till bosättning och till ett bekymmerfritt lif under smekmånaden. Sedan skulle han åter resa ut och få nya förtjenster att sända hem till Ann' Cathrina.

Han skulle bo i Stockholm under denna glada vinter, som utan tvifvel skulle blifva den minnesvärdaste i hans lif. Han hade hyrt två så vackra och fina rum på Bondegatan på Söder och möblerat dem så nätt och trefligt . . . riktigt på herrskapsvis. Nya rara möbler af ek, kokkärl så glänsande och finskurade, att det icke behöfdes några andra speglar för att spegla sig i, och så längst in — det andra rummet från köket — ett helgdagsrum med de utsöktaste tapeter och på golvet en matta, som nästan såg ut, som om den vore äkta brysselväf.

Det fattades bara Ann' Cathrina för att paradiset skulle vara färdigt.

Ann' Cathrina kom också, när tider blef, från sin sjöstad och gjorde sitt inträde i Stockholmlifvet, som hon fann förtjusande och som hon just tyckte sig skapad för.

De gifte sig i medlet af november, och så började den glada vinter, som Wille drömt så mycket om.

På brölloppet följde en månad, under hvilken man högst obetydligt frekventerade hemmet vid Bondegatan, och då åtminstone köket med de fina kokkärlen i stod så godt som öfvergifvet. Det var en hel serie af middagar på utvårdshus, af aftnar på spektakler eller på offentliga baler. Ann' Cathrina var glädjen själf. I sjöstaden hade det varit så tråkigt och enformigt; här var hon i sitt rätta element, här fans det icke tid att se trumpen ut. Och det behöfdes icke mer än att Ann' Cathrina skrattade för att Wille skulle vara den lyckligaste styrman under solen.

Så skrattade, dinerade och dansade man, tills det led framåt jul. Då märkte Wille en dag, att hans 1,300 kronor voro för starkt medtagna för att man skulle kunna fortfara länge med detta lif.

Lyckligtvis var han en försiktig man och hade sett efter sin kassa i tid. Der fans ännu så mycket kvar, att om man slutade nu, skulle man hafva tillräckligt att lefva ett sparsamt och anspråklöst lif, tills våren kom.

Före julen ville han icke säga något åt Ann' Cathrina. Men när den var förbi, skulle de börja att spara på allvar.

Den julafton, som nu kom, stod alltid för lotsåldermannens ögon så tydligt, som låge den endast några veckor tillbaka i tiden. Det var den enda julafton lotsåldermannen nu hade något minne af. Och detta minne hörde för visso ej till de glada.

De hade julgran och en hel hög af godt julbröd — icke hembakadt; det skulle bli till en annan jul — och så hade han köpt julklappar åt Ann' Cathrina, mycket mer än de hade råd till: en brosch, ett klädningstyg, en vinterhufva, en pelskofta, med ett ord en hel mängd goda saker.

Som hvarje husfader under dessa dagar, hvilka genom tusen små bestyr och genom ett rastlöst jäg-tande hit och dit höra till de minst fredliga under hela året, hade han längtat och drömt om den stund, då besvären skulle vara öfver och han skulle få sitta i soffan i helgdagsrummet vid sidan af Ann' Cathrina och njuta frukterna af sin möda.

Den stunden kom ändtligen. Wille satt i soffan och betraktade de festliga anordningarna: ljusen, som brunno i granen, det af mat och dryck tyngda bordet, som stod framför soffan, och det bästa af allt: Ann' Cathrina, som satt vid hans sida.

— Tycker du inte det är bra tyst och ensligt här i kväll? — sade denna.

Wille såg först en smula förvånad på sin hustru. Slutligen förbyttes hans allvarsamma min i en mera godmodig.

— Jag förstår — sade han muntert. — Du tycker, att det är något, som fattas. Men vänta om ett år bara.

— Åh nej, det menade jag inte. Men det är allt bra olika i kväll mot de andra kvällarne.

— Julqvällen är ju alltid olika de andra.

— Nå ja, alla de här helgdagskvällarne kunna taga hvarandra i hand. De äro lika ödsliga och tråkiga allihop. Vet du, jag tycker vi bo bra aflägsset här uppe på Bondegatan. Man ser ju aldrig en människa. Till och med de här rummen tycker jag inte äro särdeles treffliga. Jag fryser alltid, när jag kommer in i dem.

— Jag har inte något emot dem — sade Wille saktmodigt. — Jag tycker de äro så fina vi någonsin kunna önska dem.

— Åh ja, hvad snyggheten angår, gå de nog an. Men jag bryr mig mindre om det, bara jag får se människor. Nere i Staden t. ex. skulle jag vilja bo. I vår hyr du nog rum åt mig der, om jag ber dig vackert?

— De äro dyrare der, dyrare och sämre.

— Nå ja, vi äro då inte så mycket hemma. Om bara helgdagarna vore förbi! Jag riktigt längtar efter att åter få komma ut bland menniskor.

— Vantrifs du då så mycket här hemma . . . ensam med mig?

— Åh nej. Inte just det. Men det är allt litet dystert att sitta här och titta på hvarandra hela dagen.

— Hvad skulle du säga, om vi, när helgdagarna äro förbi, ändå måste stanna hemma?

— Du pratar bara. Det menar du väl inte?

— Jo, Ann' Cathrina. Vi få lof att vara hemma. Vi ha inte råd att längre vara ute och roa oss.

Ann' Cathrina såg frågande på sin man. Men hans allvarsamma ansigte utvisade, att han icke skämtade.

Hennes ansigte blef eldrödt, hon grep hastigt efter en bok och lutade sig, med armbågarne stödda mot bordet, öfver den utan att läsa.

Wille betraktade förvånad och ledsen sin hustrus förändrade ansigte. Han försökte med den vänligaste röst i verlden att åter bringa ett samtal till stånd, men förgäfves. Ann' Cathrina svarade intet.

Slutligen, när de suttit så en halftimme, utan att ett ord vexlats mellan dem, lyfte hon häftigt ansigtet från boken och sade med en röst, som ljud så skarp mot den han annars var van att höra.

— Än i vår, när du reser ut, hvad skall jag göra då?

— Du skall se om vårt lilla hem; syssla med litet af hvarje, sömnad, stickning och sådant der som

qvinnor brukar. Alltid träffar du på någon god qvinna, som du kan umgås med. Och så skall du skriva till mig; hvar dag skall du skriva, och långa bref.

— Skriva! Nej tack. Det är det värsta jag vet. Hvad skall jag skriva om?

— En hustru har väl alltid mycket att skriva till sin man.

— Nej sannerligen, Wille, jag vet hvad jag skall skriva. Usch, det är så tråkigt! Du skall skriva till mig, men du får inte hoppas på några svar, åtminstone inte på alla bref.

— Jag måste veta, hur det är med dig, om du är frisk; det får du lof att underrätta mig om.

— Nä ja, några rader kan jag väl rafsas ihop. Men, Gud, hvad skall jag göra hela långa sommaren! Om Johan åtminstone vore här!

— Johan!

— Ja, Johan! Det var en treflig gosse! Ack, om han vore här! Om han vore här!

Och hastig och oberäknelig, som hon alltid var i sina rörelser, skyndade hon till ett album, som låg på ett bord i närheten, slog upp det och satte sig att ifrigt betrakta ett porträtt deri.

Från detta ögonblick kunde den stackars styrmannen icke mer glädja sig åt julqvällen. Om det allt sedan början af detta samtal ännu funnits någon möjlighet för honom att återfå sitt goda lynne, så var denna möjlighet nu försvunnen.

Alla de upptäckter, som den senaste timmen medfört åt honom, hade kommit så oväntadt, att han

knapt hunnit redigt öfverskåda dem. Men det insåg han, att han fullkomligt misstagit sig på Ann' Cathrina, ja, att han aldrig känt henne förr än denna qväll.

Till denna sorgliga tanke sällade sig nu en annan, som gjorde honom helt förtviflad. Ann' Cathrina älskade honom icke, och hon hade icke glömt Johan. Ja, helt säkert var det honom hon älskade.

Men äfven han hyste en vänskap till sin vän från sjömanslivet, hvilken vänskap var så stor som någonsin en man kan hysa till en annan. Han hade fäst sig vid honom ända från det ögonblick de först träffades. Johan var honom så olik. Han var nästan olik hela världen. Han var så späd och fin och icke alls såsom en sjöman brukar vara. Han gick alltid för sig sjelf och grubblade, hade alltid idéer, som voro olika alla andras, och talade ofta så besynnerligt, att Wille icke alls kunde förstå honom. Han var så svärmisk, så sentimental, att Wille ibland icke kunde låta bli att skratta åt honom. Han var poesien, Wille prosan, och kanske var det därför de så väl kommo öfverens.

Ann' Cathrina hade gerna velat hafva Johan, det visste dennes vän alltför väl. Men det var icke den förste Ann' Cathrina svärmat för. Hon hade svärmat för minst ett dussin, innan Johan och hon blefvo bekanta. Johan hade icke brytt sig om henne, och Wille hade kommit i stället. Hvad var naturligare? Johan betydde sålunda, trodde Wille, icke mer än de andra tolf föremålen för hennes flicksvärmerier.

Men om han verkligen betydde mer! När Ann' Cathrina på julaftonen gick bort till det bord, der albumet med Johans bild låg, slog upp det och betraktade med förtjusta blickar bilden af Willes barn-
domsvän, då var det, som om en ond ande hviskat i hans öra, att den känsla Johan uppväckt i Ann' Cathrinas hjerta icke gått så fort som alla de andra flyktiga känslorna deri.

Om någon tanke förmådde grumla hans lefnads-
glädje, så var det denna. Den gjorde hans sorg dubbel; den sårade icke allenast hans kärlek utan äfven hans vänskap.

Han kunde hädanefter aldrig tänka på sin vän utan en känsla af bitterhet. Den som han förut dyrkat och längtat efter, den mistrodde han nu och fruktade. Förut hade han med otålighet och glädje tänkt på den stund, då Johan skulle komma till hans hem och se hans lycka. Nu vågade han icke tänka sig det ögonblicket utan att darra.

Denna tanke sysselsatte honom så mycket och fylde honom med sådan fruktan, att han ofta, när han hörde steg i trappan, kände sitt hjerta häftigt bulta och en onämbar fruktan intaga honom, derför att det föreföll honom, som skulle det vara Johan, som kom för att taga från honom hans lycka.

Denna lycka var för öfrigt icke mycket afunds-
värd. Efter julaftonen hade Ann' Cathrina helt och hållet förändrats. Eller rättare, hon visade sig nu, som hon verkligen var. Högtidsdagarne voro förbi, och hon hade måst påtaga sig sina hvardagskläder och

sitt hvardagshumör. Hon var bitter och vresig, aldrig vänlig och tillmötesgående. Den första månaden, som följde på det obehagliga samtalet på julaftonen, sade de två unga människorna, hvilka så nyligen ingått sitt förbund för lifvet, visserligen icke något ondt till hvarandra: deras samtal var höfligt, men kallt och främmande. Den andra månaden hade de redan gått ett steg längre: skarpa ord och trätor hörde icke längre till sällsyntheterna. Ännu en månad till, och uppenbar fiendskap var rådande. Visst icke så mycket från Willes sida, ty han älskade ännu alltid sin hustru, och han sökte att så mycket som möjligt vara undfallande. Men hon ansåg det icke längre värdt att förstå sig. Hon sade allt hvad hon tänkte, och det hon tänkte var icke behagligt att höra för hennes man, som älskade henne.

Johans namn hade allt sedan julaftonen oftare och oftare börjat nämnas i detta hushåll. Det var för visso icke Wille, som framkallade de tillfällen, då det namnet nämndes. För honom hade det nu blifvit en plåga att höra. Men för hans hustru syntes det hafva blifvit en njutning att säga det. Hon sade det i början liksom oafsigtligt; snart nämde hon det vid hvarje af de många trätor, som började aflösa hvarandra i detta hus, — det var hos henne ett nödfallsvapen, som aldrig förfelade att göra effekt — och slutligen hände det, att hon sade nästan hvarje dag utan anledning: »Om Johan komme hit ändå!»

Det var, som man kan förstå, icke med mycket gladt sinne, som Wille på våren åter gick till sjös.

Ann' Cathrina hade imellertid de sista dagarne varit något vänligare. Hon lofvade att skrifva, och det ingöt åtminstone en smula tröst i Willes betryckta hjerta.

Han skref regelbundet hvarje vecka till sin hustru. Han hade ofta, när han kom till en hamn, flere bref att på en gång sända henne. På dessa fick han då och då ett svar med oföränderligen samma innehåll: »Jag mår bra och har helsan. Det är som vanligt tomt och ödsligt här i sta'n. Alla menniskor äro borta. Gud hvad jag leds!» Och på slutet af sidan (ty hon skref aldrig mer än en) stod det: »Nu har jag inte tid längre att skrifva för i dag. Din Ann' Cathrina.»

När Wille återvände hem på hösten, beslöt han sig för att detta skulle vara hans sista resa. Han ville icke mera resa bort och lemna Ann' Cathrina ensam. För öfrigt hade han icke som sjöman haft de framgångar han väntat sig. Han var ännu alltjemt styrman, och flere, som börjat sin sjömansbana på samma gång som han, förde redan eget fartyg. Tanken derpå skulle icke betydt något för honom eljest, om ett lyckligt hem ersatt honom för de stung hans ambition och egenkärlek kände. Men hemlifvet hade icke någon sådan tröst att erbjuda, och den naturliga följen häraf var, att han kom att sörja och förarga sig öfver hvad han eljest skulle förgätit, om han ens kommit att tänka derpå.

Eftersom han icke lärt något annat yrke än sjömansyrket, måste han kvarblifva vid det, ehuru under annan form. Han beslöt alltså att blifva lots. Han

ingick i lotsverket och blef till en början placerad på en af öarne i Stockholms yttre skärgård.

Under många och långa år stannade han på denna plats. Ja, hans och Ann' Cathrinas ungdomstid förflöt i sjelfva verket i den rödmålade lotsstugan högt på en klippa, mot hvilken Östersjön under stormiga nätter kastade skyhöga böljor, som hotade att öfverskölja lotsbyggningen, hvilken dock låg så högt och syntes så oåtkomlig.

Trätorna och kifven mellan de båda makarne stillnade småningom af. Man lärde att bekämpa sig, och tystnad afbröt det forna häftiga ordbytet, men det var en tystnad, som ofta syntes den nuvarande lotsen många gånger värre än sjelfva striden. Denna tystnad fann han vara mera tröstlös och mindre gifva hopp om kärlek än till och med de forna trätorna. Och besynnerligt nog, fast åren bort aflägsnat honom ännu mer från tanken derpå, trängtade han alltjemt efter kärlek. Aldern betog honom icke längtan att höra i Ann' Cathrinas stämma den milda och trohjärtade klang, som endast förlänas af en långvarig kärlek.

Denna stund dröjde alltjemt. Lotsen kunde icke vara förtretad på sin hustru, därför att den icke kom. Han hade reflekterat och kommit till den slutsatsen, att orsaken till hennes kyla var, att hon icke kunde glömma Johan. Det var alltid han, som låg dem emellan.

Man talade nu sällan om honom, men lotsen tänkte ofta på sin forne vän. Den bitterhet han en tid känt mot denne började, äfven den, att förmildras.

Det kom en tid, då han icke längre var rädd att få höra hans steg utanför dörren och se honom lifslevande framför sig. Det skulle ändå blifva en vändpunkt, något som skulle göra slag i det tunga och oklara förhållandet mellan lotsen och hans Ann' Cathrina.

Hvarför kom då aldrig Johan, som han lofvat? De hade ju knutit ett vänskapsförbund för hela lifvet, och de hade lofvat, att den ene alltid skulle få höra af den andre. Lotsen kunde ju icke gifva sig ut och söka upp sin vän. Han var den fattigaste och mest bundne. Den andre var fri och oberoende. Det var således honom, som det rätteligen tillkom att söka upp barndomsvännen. Men han dröjde alltjemt. Det måste finnas någon orsak till detta dröjsmål.

Lotsen grubblade länge öfver denna orsak, och se här det resultat, till hvilket han slutligen kom. Det kunde icke vara någon annan orsak till Johans uteblifvande än att han var rädd att inträda i sin väns hus. Och hvarför var han rädd därför? Jo, utan tvifvel därför, att i detta hus funnes den qvinna, som han sett i ungdomsåren, som han börjat älska då utan att veta det, och hvilken han, först då han gifvit henne åt sin vän, funnit sig icke kunna glömma.

Så måste det vara. Dessa två älskade hvarandra, och de voro oåterkalleligt skilda. Ett olyckligt misstag hade skilt dem åt, och detta misstag hade åsyftat att göra en person lycklig, hvilken derigenom blifvit ännu djupare störtad i olycka.

Den period af lotsåldermannens lif, af hvilken vi här uppdragit konturerna, sträckte sig genom en tid-

rymd af icke mindre än 30 år. Under dessa 30 år inträffade många skiftningar. Den dåvarande lotsen hann vexla tankar och glömma sorgliga upptäckter många gånger. Han anlände slutligen till en punkt af sitt lif, då han fann det icke mer betyda något, att hans vän älskade hans hustru. Han önskade att ändå se honom komma. Hvad som än hände, skulle det vara bättre än det olidliga tillstånd, hvori han under så många år befunnit sig.

Ann' Cathrinas forne älskare utblef ändå alltjemt. Åren gingo, och lotsparets omständigheter förändrades och förbättrades. Den forne lotsen hade blifvit lots-ålderman. Han hade ett eget litet hus på Maria Qvarngata. Han hade ett välförsedt hem och samman-sparade penningar i bankerna. Den af så många efterlängtade tiden för att njuta frukterna af ett sträf-samt lif var sålunda inne.

Lotsåldermannen njöt dessa frukter utan att ändå känna sig lycklig. Han tröfdes icke hemma trots sitt fina och beqväma hem. Besynnerliga gåta ändå, människohjertat! Lotsåldermannen var 56 år, och han drömde ännu om huslig lycka, om kärleksfull omvårdnad, ja — hvarför neka dertill? — om kärlek. Han fann ingen kärlek i sitt vackra hem, och han skydde det.

Man såg honom ständigt ute på kaféerna; alltid ensam, alltid med en mahognyfärgad toddy framför sig. Om vintrarne hade han sitt högquarter i Berns salong längst bort i hörnet af högra läktaren, om somrarne i Strömparterren strax bredvid södra musik-

templet, i den djupaste skuggan af de höga träden.

Någon gång såg man honom äfven i sällskap. Men som sagdt, han var icke glad, han var en »tungus», och man trötnade snart vid honom. Sålunda var det äfven den gången han sammanträffade med Petersburgsgrosshandlarne på Hasselbacken. Man hade tagit honom med, därför att man var gamla bekanta. Gubben var tät, och han var icke snål på styfvern, trots att några, som mindre kände honom, påstodo det. Han bjöd gerna på ett glas, endast man icke fordrade, att han skulle roa sällskapet.

Han hade bjudit på champagne på Hasselbacken och slutat med att anhålla om att få dricka konjaks-toddy. Han hade varit glad i början, så blifvit bitter, hypokondrisk, »trist» med ett ord, och då steg man upp och laget upplöstes.

3.

Besynnerligt nog stötte man tillsammans endast 14 dagar derefter i Petersburg.

De två grosshandlarne, hvilka utgjorde lotsältermannens sällskap på Hasselbacken, hade ätit middag tillsammans på en finare restaurant. Vid utgåendet derifrån upptäckte de sin vän balletmästarens jovialiska ansigte i en droska. Vid hans sida satt en gammal man, som med allt för stor förvåning betraktade

de skiftande vuerna af våra dagars Petersburg, för att han skulle kunna vara fullkomligt inhemsk. Vid närmare påseende befans det vara ingen mer och ingen mindre än lotsåldermannen.

Droskan stannade, och helsningar och förvåningsutrop vexlades mellan petersburgarne och deras svenske vän.

— Jag kommer hit för Johans testamente — sade denne. — Ett par dagar efter vår sista sammanvaro fick jag bref från Petersburg, från herr ballettmästaren, som är testamentsexekutor. Johan har testamenterat nästan hela sin förmögenhet till sin födelsestad i Sverige. Han ville, att penningarne skulle komma fosterlandet till godo. Men all sin lösa egendom, allt, som fins i hans bostad, har han testamenterat åt mig. Han önskade, skref han i sitt testamente, att jag skulle komma hit och se den bostad, der han lefvat under trettio år. Der i en låda i hans skrifbord skulle jag finna en pappersbunt, som jag skulle läsa just framför samma bord, vid hvilket han skrifvit de blad, som den innehåller. En underlig idé, tycker ni kanske! Kanhända för er, men icke för mig. Johan har velat, att jag skulle resa hit; han har just för detta ändamål afsatt penningar, och jag har rest hit, just som han velat.

Efter dessa förklaringar och sedan man uttryckt sina förhoppningar »att kanske stöta tillsammans någon qväll», fortsatte droskan sin väg.

Lotsåldermannen och ballettmästaren stodo snart i de rum, som bebotts af den besynnerlige kaptan Zandt.

De voro icke mycket eleganta, dessa rum. De visade, att den excentriske kaptenen icke älskade lyx och öfverflöd.

Några simpla furumöbler, ett par aqvarelltaflor, målade af mästare af femte eller sjette rang, en bössa vid ena långväggen och en skälskinnsmatta vid dörren — det var allt.

Lotsåldermannen sade icke mycket, under det han gick fram och tillbaka i rummen och tog sitt arbete i betraktande. Det var också icke mycket att säga derom, tyckte ballettmästaren. Han fann den gamle underlige kuren Zandts bostad allt annat än inbjudande. Han önskade att så fort som möjligt få lemna den och uppsöka gladare ställen.

Men det var icke värdt för ballettmästaren att komma fram med det minsta förslag i den vägen. De mest värtaliga ord i denna riktning skulle blifva fullkomligt bortkastade på lotsåldermannen.

Han hade gått och snokat öfver allt i vråna, känt på bössan, trampat på skälskinnsmattan, sorgfälligt granskat de eländiga aqvarellerna och satt sig då och då helt omotiveradt på en stol eller i hörnet af en pinnsoffa.

Slutligen öppnade han skrifbordslådan. Der låg en bundt papper, på hvars omslag sågos ett par ord, skrifna med kaptенens stil och hvilka lotsåldermannen betraktade med en min, som bar vittne om en sällsam rörelse.

Han tog pappersbundten, lade den framför sig och började läsa.

Från detta ögonblick var han fullkomligt förlorad för balletmästaren. Den stackars mannen började leds på ett förskräckligt sätt. Sedan han svurit många tysta eder, resignerade han sig, sökte upp ur sängen i den bredvid liggande sängkammaren en gammal kudde, sträckte ut sig i hela sin längd derpå och fylde snart rummet med dånet af en rättfärdig mans lofliga och solida timmerstockar.

4.

De papper, som lotsäldermannen hade framför sig och som innehöllo förklaringen på den gåta han med sådan ifver längtade efter att få känna, buro den enkla öfverskriften:

Till Wille.

»När jag skrifver dessa rader — började kaptenens berättelse — har jag likasom en aning om att de icke äro skrifna förgäfves. Kan hända återkommer jag från den resa jag nu företager likasom från så många andra. Men dessa papper skola alltid kvarstanna i mitt hem — ty dessa dystra rum äro ändå mitt hem — och om jag reser bort för att slutligen icke mer återkomma, skola de vänta dig der, till dess du anländer för att hemta dem.

Du skall komma; jag vet det icke, men jag har sagt till mig sjelf, att så måste ske, och jag känner

på mig, att detta hopp skall gå i fullbordan. Jag vill, att du skall sitta här, i detta rum, der jag borttrånat ett onyttigt lif och många gånger sörjt öfver en tillvaro, ur hvilken jag ej kunnat slita mig. Vi skola sålunda ändå tala vid hvarandra, om vi ock ej se hvarandra ansigte mot ansigte. Jag skall tala till dig från detta papper, och dina tankar skola vara hos mig.

På så sätt skola ändå vännerna från sjömanslifvet kunna infria sina ungdomslöften.

Du frågar, hvarför jag icke kommit och sökt upp dig i din vrå der ute i skären, ej heller nu i din lugna hemvist, der ditt återstående lif bekymmerslöst och gladt skall förflyta. Du hör, att jag ändå följt dina öden, fast du ej vetat det. Ja, hvarför har jag icke kommit, och hvarför kommer jag icke, ty ännu, när jag skrifer dessa rader, är det tid. Nej, åsynen af ditt lyckliga hem skulle uppröra mig. Jag skulle aldrig kunna foga mig i ett sådant lif — hos andra.

För öfrigt hafva åren gjort mig misstrogen mot allt. Jag vill åtminstone ha en känsla ogrumlad, känslan af vänskap mot dig. Jag har icke sett dig, sedan vi voro 22 år. Jag vill föreställa mig dig, såsom du då var, både i utseende och hjertelag. Om åren förändrat ditt hjerta, skall jag ej veta det,

Jag går nu att omtala mitt lif för dig. Om du är som förr, skall du förstå mig. Om jag talade om det här, i Petersburg, skulle man bele mig. Du skall endast beklaga mig.

Jag var 26 år, då jag kom till Petersburg, der min bror, som nu är död, då sedan flere år var bosatt.

Vi voro båda från Sverige. När ingenting lyckades honom i fosterlandet, hade han flyttat till Petersburg.

Han hade öppnat en affär, och lyckan, som hittills varit honom afvog, började nu le mot honom.

Allt gick honom väl i händerna. Han kunde snart utvidga sin affär. Efter några års förlopp var han en af de rikaste svenske köpmännen i Petersburg.

Han hade gift sig med en polska, en fattig flicka, som jag tror. Men det betydde för honom föga, emedan han hade penningar nog för dem båda.

Deras äktenskap var det mest lugna och fredliga, likasom deras lif var det mest lyckliga och bekymmerslösa.

Jag kom dit från Sverige och tillträdde en plats på min brors kontor. Det var icke därför, att man behöfde mig, icke heller därför, att jag behöfde arbeta.

Jag hade ledsnat vid sjömanslifvet och ville njuta litet mer af lifvet, än de mödosamma strapatserna på hafven tillåta. Jag bad därför min bror att taga mig i sin tjänst för att jag något skulle göra på de mellanstunder jag icke använde för nöjet.

Jag tröttnade dock snart vid Petersburgs nöjen och egnade mera tid åt min sysselsättning och lifvet der hemma, än jag från början ämnat.

Jag hade varit något öfver en vecka i min brors hus, då jag en middag vid inträdet i matsalen fann före mig der en ung flicka, som jag aldrig förr sett.

Hon kunde vara ungefär 18 år. Hon hade nästan svart hår, mörka brinnande ögon och en sydländsk hy.

Min bror, som strax derpå kom in, sade mig, att det var hans svåggerska. Han presenterade mig för henne. Hennes namn var Michalina. Hon var den enda system till min brors hustru.

Jag förvånade mig öfver att jag icke förr sett henne hos oss, äfvensom att hon icke bodde hos oss. »Michalina utbildar sig till sångerska» svarade man mig. »Hon tar sånglektioner och är mycket upptagen deraf. Hon bor hos en tysk familj. Det är mer passande för henne. Det ligger närmare det konservatorium, der hon studerar. Hon har det för öfrigt trefligare der än här hemma.»

Jag kände mig mycket besvärad i Michalinas sällskap. Hon syntes så ofantligt öfverlägsen mig, ja öfverlägsen allt jag skädat, så att jag var rädd för att jag skulle komma att säga något, som hon skulle finna löjligt.

Lyckligtvis fann jag snart, att hon var mycket god och icke gjorde når af någon. Hon var för öfrigt så vacker, språkade så vänligt och gladt och hade så många talanger, att hon tjusade oss alla. Hon spelade och sjöng för oss en god del af eftermiddagen; sedan, när vi satte oss vid tebordet, var det hon, som roade oss alla med sina muntra infall.

Allt hvad hon gjorde utvisade så mycket behag, allt hvad hon sade var så qvickt och originelt, att jag blef formligen bedårad.

När hon hade gått, satt jag en lång stund på den stol, der hon suttit, och såg mot dörren, der hon försvunnit, och jag hade endast en tanke, som otaliga gånger framstälde sig för mig.

— Hvad Michalina var förtrollande!

Efter det första besöket kom Michalina ofta och åt middag hos oss. För hvarje gång tycktes det mig, att hon utvecklade en ny, förtjusande sida.

Den förtrollning, hvori hon redan från början insvept mig, slöt sig allt fastare omkring mig. Jag fann snart, att det icke fans utsigt, att jag någonsin skulle kunna lösa mig derur. Jag fann äfven, att det var kärlek den förtrollningen kallades.

Vissheten om att jag älskade Michalina gjorde mig endast modstulen. Det var icke möjligt annat än att jag kommit för sent. Hennes hjerta var utan tvifvel redan upptaget. Och för öfrigt förälskar man sig icke, då man såsom hon är ung, skön och talangfull, i en stackars vanlottad slägtning, som icke har något annat företräde än sina penningar.

Men det fans stunder, då modlösheten försvann och härliga luftsloft upprestes för mig.

»Om Michalina ville gifta sig med mig», tänkte jag . . . »då finnes i hela världen ingen lyckligare än jag. Allt hvad jag egde skulle jag lägga för hennes fötter. Jag skulle föra henne från nöje till nöje, vi skulle resa och se allt underbart, som fins på jordklotet. Att resa ensam med henne, hvilken omätlig lycka! Slutligen, när hon sett allt, när hon vore trött på det bullersamma lifvet i de stora städerna, då skulle vi söka upp någon underskön dal under Italiens himmel. Der skulle jag bygga upp en villa åt henne vid stranden af en liten sjö, med orangeskogor rundt omkring och längst bort i fjerran de höga alperna,

skiljande oss från oron och bullret ute i världen. Der skulle vi lefva endast för oss sjelfva, föra ett långt, sorgfritt lif tillsammans, ända tills döden tog oss . . . båda på en gång! . . . för att der bortom grafven återigen blifva ett. Ett helt lif vid Michalinas sida, kunde det finnas något mera härligt och berusande?»

Jag beslöt att taga mod till mig, att säga henne, huru mycket jag älskade henne och att min högsta lycka vore, att hon blefve min hustru.

En dag förkunnade mig min bror, att vi skulle hafva spelparti på qvällen. Man spelar mycket kort i Petersburg. Qvinnorna deltaga deri lika ifrigt som männen. Qvinnorna röka och dricka derunder. Sådana äro våra soireer.

Det skulle icke bli några andra än vi tre och Michalina. Vi skulle äta en god supé och derpå spela och dricka, så långt-in på natten vi funno det roligt.

Qvällen kom och med den Michalina. Hon var gladare och mera strålande än någonsin.

Vissa qvällar är nöjet mera villigt att infinna sig. Stämningen är lättare och gladare än eljest. Allting roar; infall och anekdoter, som man annars skulle finna medelmåttiga, gapskrattar man nu åt.

Sådan var denna qväll. Alla voro vid det muntraste lynne. Min brors lilla våning genljöd ideligen af glada skratt.

Efter en riklig supé satte vi oss att spela. Punsch och champagne stodo på ett bord bredvid. Min bror fylde träget glasen; vi tömde dem lika träget.

Äfven damerna drucko, och det mer än jag skulle ansett vara tillbörligt, om jag icke varit i Petersburg. Qvinnorna äro mera emanciperade här. Man vänjer sig dervid småningom och finner helt naturligt hvad man i början ansett stötande.

Min bror och jag rökte cigarrer; damerna tände cigarretter och blossade i kapp med oss. Jag hade aldrig sett Michalina röka förr. Det skulle kanske stött mig eljest; men den qvällen låg som sagdt en sådan uppsluppen stämning utbredd öfver det hela, att man icke kunde förarga sig öfver något.

Stämningen blef allt lifligare och lifligare, fruntimrens kinder fingo en högröd färg; samtalet blef allt mera fritt. Om icke vinet och punschen om-töcknat min hjerna, skulle jag icke kunnat lida att se Michalina i ett sådant dryckeslag som detta, der samtalstonen stundom var sådan, att den bättre varit på sin plats i ett gille för officerare än vid ett spelparti med unga bildade qvinnor.

Slutligen hade vi spelat och druckit oss mätta. Man beslöt att göra upp spelet och sluta.

När spelet var uppgjort, såg Michalina på sin klocka.

— Klockan är 2 — sade hon. — Det är bra sent att gå hem, och jag tror knapt jag kan få någon droska. Jag stannar här i natt. Ni har väl någon vrå åt mig?

— Tala vid Johan — sade Jenny, min brors hustru, i det hon såg på mig.

Orden öfvergingo i en gäspning. Hon såg ytterligt uttröttad ut. Den liflighet, som vinet orsakat,

hade efterträds af en märkbar slapphet. Hon gjorde sig icke mödan att taga ordentligt god natt, utan lemnade efter en matt nickning åt Michalina och mig rummet.

Min bror beredde sig äfven att gå. Han gick först bort till mig, der jag stod vid spelbordet och betraktade det kaos af hopradsade kort, utspilda vinsqvättar och halfrökta cigarretter, som utgjorde vittnesbördet om vår sällsamma bacchanal *en famille*.

— Jag gratulerar dig — hviskade han. — Michalina är en förtjusande flicka.

Derpå lemnade han rummet efter en spefull bugning för Michalina, som kastat sig i en hörnsoffa och derifrån med halflutna ögon betraktat min bror och mig.

Jag var ensam med Michalina. Jag kunde säga henne allt hvad jag hade på hjertat, säga henne, hur högt jag älskade henne.

Jag hade ofta föreställt mig en stund sådan som denna. Jag hade i tankarne genomgått hela scenen — alla de vackra sakerna jag blygt skulle framstamma och alla de vexlande känslorna i hennes ansigte, som jag hade framför mig, och som antingen skulle rodna blygt af glädje eller isas af förvåning eller misshag.

Men allt hvad jag öfvertänkt var nu glömdt. Ruset hade betagit minnet deraf. Jag visste bara, att jag älskade Michalina utesägligt, att jag hade henne framför mig och att jag endast behöfde gå några steg för att hviska de ömmaste ord i hennes öra.

— Nå min herre! — sade Michalina leende. —
Hvad ni ser handfallen ut! Räck mig åtminstone det
der glaset, som inte ännu är tomt.

Jag skyndade till hennes sida.

— Michalina — hviskade jag. — Jag älskar dig?

— Vinet först -- sade hon småleende — jag
är törstig.

Jag räckte henne glaset. Hon tömde det helt
hastigt. När jag åter ville fatta det för att ställa det
tillbaka på bordet, böjde hon sig undan.

— Du skulle bara låta det falla på golfvet —
sade hon skalkaktigt.

Derpå reste hon sig ur soffan, sträckte sig fram
mot bordet och stälde glaset der.

Men när hon böjde sig framåt, hade jag hennes
täcka hufvud och hennes friska läppar, ännu fuktade
af vinet, nästan tätt intill mig. Jag kunde känna hen-
nes andedrägt och doften af hennes silkeslena hår.

Jag kunde icke motstå denna frestelse. Den blef
mig för öfvermåttig. Jag slog armen om hennes hals
och kysste henne.

Trettio år hafva förflutit sedan den stunden. Och
ändå kan jag ännu, om jag sluter ögonen, tycka mig
känna på mina läppar denna första kyss, som gjorde
Michalina till min.

Det var som en dröm, allt detta. När den var
slut, kunde jag knapt fatta, att det var en verklighet
jag upplefvat.

Jag hade med ens blifvit flyttad från den kalla
mörka jorden upp i den ljusa himlen. Michalina, som

för mig var en gudinna, hade lyft mig dit; eller kanske snarare, hon hade sänkt sig till mig.

Det var redan dager, det rörliga lifvet på gatorna hade börjat, då Michalina skildes från mig. Jag mins så väl det ögonblick, då hennes smärta gestalt försvann för mina blickar vid hörnet af den gata, der vi bodde. Jag hade bedt henne så bevekande att få följa henne till porten af hennes bostad. Hon nekade mig det.

Hon skulle åka dit. Jag skaffade henne en dro-ska, och hon satte sig upp deri.

— När jag kommer till hörnet der borta — sade hon — sträcker jag ut hufvudet ur vagnen. Jag sänder dig en afskedsblick. Jag skulle vilja sända en kyss också, men man kan se oss.

Droskan rullade i väg. Snart var den vid hörnet. Då lutade hon sitt täcka hufvud ut ur vagnen. En nick åt det håll, der jag stod, och så var allt förbi.

Jag väntade otåligt, att Michalina skulle återkomma. Dagar förgingo, och hon kom icke. Jag frågade min bror och svägerska, hvarför hon icke kom, men de visste det icke.

Slutligen beslöt jag att söka upp henne. Jag gjorde mig helt försigtigt underrättad om hennes adress af min bror och gick till henne.

Hon var hemma, då jag kom. En kammarjungfru införde mig i en både på ett dyrbart och smakfullt sätt möblerad våning.

Jag hade väntat, att hon skulle flyga mig om halsen, då hon fick se mig. Hon älskade mig ju . . . ag kunde ej tro annat. Hon borde ju därför möta

mig med ännu större hjertlighet och glädje än under den tid, då vi voro intet för hvarann.

Jag hade misstagit mig. Hennes ansigte förändrades knappast, då hon fick se mig. Det uttryckte visserligen icke något missnöje, men det intryck jag väntat spejade jag förgäfves efter.

Hon satt vid ett piano, som stod vänt mot den dörr, genom hvilken jag kom. Hon såg mig genast jag kom inom dörren. Hon steg upp, gick fram till mig och helsade vänligt.

— Jaså, det är du — sade hon. — Välkommen. Jag har icke haft tid att gå ned till er på några dagar.

Dessa voro de ord, hvarmed hon helsade mig. Hur annorlunda voro de icke än de jag väntat!

Jag kunde icke komma mig för att säga något genast till svar på hennes ord. Jag stod endast och såg på henne med en blick, som tydligen bort visa henne den smärta jag kände.

— Michalina . . . — hviskade jag slutligen.

Hennes ansigte var lika främmande, hennes blick lika kall.

Jag insåg, att jag icke längre kunde bedja om den hjertlighet, som hon förr i så rikt mått visat mig. Jag bemannade mig och sade i en så lugn ton det var mig möjligt.

— Du har då mycket att göra, eftersom du ej kunnat komma till oss?

— Ja visst. Jag har repetitioner hvarje dag. Dessutom måste jag sjunga hemma. Jag är kafésångerska, som du vet.

— Kafésångerska! . . . Det visste jag icke. Det har man icke sagt mig.

— Jaså, man har glömt det. Lika godt. Du vet det nu i alla fall.

— Hur kan du trifvas med ett sådant lif? Du måste sluta med det.

— Omöjligt. Jag tycker om det. Jag är road deraf.

— Michalina, jag ber dig. För min skull, sluta dermed.

— Ah, du har inte sett mig på scenen. Du skall gå dit. Du skall få se, att jag tar mig bra ut.

— Tror du jag skulle ha hjerta att se dig der, att höra dem tala om dig, såsom de tala om alla de andra, som uppträda der.

— Ah, bah! Jag är inte bättre än de.

Nu först började jag förstå hvad jag icke fattat förut. Jag kände en obeskriflig ångest intaga mig. Jag kunde icke fara ut i förebråelser mot henne. Hon hade icke bedragit mig. Hon hade icke lofvat mig något. Hon hade icke sagt mig något, som varit beräknadt att få mig att tro, att hon var bättre än hon i själfva verket var. Jag hade trott på henne ändå; det hade aldrig kunnat falla mig in att tro, att hon älskat någon före mig eller att icke jag ensam egde hennes hjerta.

Jag kunde icke gifva allt förloradt. Jag ville kämpa tum för tum om min lycka.

Jag föll till hennes fötter, fattade hennes ena hand mellan mina, såg upp på henne, djupt in i dessa ögon, som gjort mig till hennes slaf, och hviskade, med så

bevekande röst, att hon bort vara af sten för att icke röras deraf.

— Michalina! Jag älskar dig, hör du det. Jag kan icke lefva utan dig. Jag vill rå om dig ensam. Jag vill gifta mig med dig. Kom! Vi skola resa . . . långt bort. Jag skall glömma allt, endast du blir min.

Hon såg på mig med ett leende, hvari låg på en gång förundran och medlidande.

— Stig upp! Du är barnslig. Icke skall du gifta dig med mig. Det är ju galenskaper. Med mig gifter sig ingen. Jag vill det för öfrigt icke. Jag vill icke hafva det annorlunda än jag har det. Det är bra som det är. Du glömmmer mig snart. För öfrigt har du ju ingenting att beklaga dig öfver. Kom och se mig på café-chantanten. Der skall du snart blifva omvänd. Du skall foga dig i ditt öde. Jag förstår dig icke nu, när du talar så der. Det är bara i ungdomen man har sådana der fantasier. Inom kort skall du sjelf skratta deråt.

Jag hade rest mig upp och stod nu bredvid henne. Jag höll ännu hennes hand i min. Jag kunde ännu icke gifva allt hopp förloradt.

— Jag är rik, Michalina! Jag skall kunna ge dig allt hvad du vill. Om du gifter dig med mig, skall du föra det lyckligaste lif du någonsin kunnat drömma om. Du skall få resa hvarst du vill. Vi skola göra en färd kring hela verlden och njuta af alla dess fröjder. Först när du blir trött dervid, skola vi slå oss i ro i en undangömd vrå och lefva endast för vår kärlek. Jag skall blifva så god mot

dig. Du skall aldrig få någon, som älskar dig innerligare än jag.

Hon stod ett ögonblick tyst och försänkt i tankar. Hela mitt lif berodde på den riktning hennes tankar togo.

— Nej — sade hon slutligen. — Jag skulle då känna mig förpligtad att vara dig trogen. Jag skulle blifva vresig och tråka ut både mig sjelf och dig. Jag skulle leds ihjel öfver att ej få göra hvad jag ville. Slå det ur hågen. Jag säger bestämdt nej.

— Michalina, betänk dig. Du skall ångra dig.

Jag hade hoppats i det längsta. Jag kunde icke fatta, huru det var möjligt att lefva, om det blefve så, som det nu vore. Jag bad henne, jag besvor henne att gifva vika. Hon skakade endast på hufvudet, till tecken af att jag bad förgäfves.

Slutligen blef hon otålig. Hon såg på klockan. Ifrig och förskräckt utbrast hon:

— Klockan är mer än jag trodde. Du måste gå. Jag väntar någon. Skynda dig.

Hvem var denne någon hon väntade! Utan tvivel en älskare. Denna tanke ökade ännu ytterligare min förtviflan.

— För hvem är det jag skall gå? -- utbrast jag. — Jag vill se honom. Det är en rival. Jag går ej ur fläcken.

Då blef hon ond. Vredgad stampade hon i golvet med sin lilla fot.

— Gå, säger jag. Jag är hemma hos mig. Jag har rättighet att taga emot hvem jag vill. Jag är fri.

Du har ingenting att säga öfver mig. Jag vill inte längre veta af dig. Jag visar dig på dörren.

Jag insåg, att jag förifrat mig.

— Jag går — sade jag i mild ton. — Men kom ihog, Michalina, att du skall ångra hvad du nu gjort mig. Jag har kommit till dig full af kärlek och hängifvenhet. Jag har bjudit dig allt, min förmögenhet, mitt lif . . . och du har stött mig tillbaka . . . Jag älskar dig ändå . . . hör du . . . jag älskar dig — utbrast jag återigen passionerad, då jag såg, att hennes min blef mildare. Hon afbröt mig.

— Se så. Gå nu bara. Eljest blir jag åter ond.

Med förtviflan i hjertat gick jag mot dörren. När jag kom till tröskeln, vände jag mig om för att se, om icke någon rörelse, något tecken i hennes ansigte skulle visa, att hon ångrade sig.

Nej, hennes anletsdrag voro fullkomligt orörliga. Hennes min utvisade ingenting annat än en otålig väntan på att jag skulle lemna rummet.

För sista gången betraktade jag hennes vackra ansigte. Jag visste, att det aldrig mer skulle stråla af kärlek mot mig.

Derpå skyndade jag ut. Jag vet knapt, hur jag kunde genomleva den dag, som nu följde. Hur jag tillbragte den, mins jag ej. Jag mins blott, att när jag under mitt kringirrande på gatorna kom att blicka in i något butikfönster, jag fasade för det förstörda utseende spegelbilden deri visade.

Dagen derpå lemnade jag Petersburg. Jag ville försöka att glömma Michalina. Jag trodde, att en

resa på ett par år skulle vara ett verksamt medel dertill.

Jag genomreste Europa; steg derpå ombord på ett segelfartyg och medföljde till Kapstaden, reste därefter till Sundaöarne och Indien.

De många för mig så nya taflor, som här mötte mig, borde hafva förskingrat alla tankar på det förflutna. Och dock, hvart helst jag reste, hvilka länder och städer jag besåg, följde mig ändå alltjemt tanken på Michalina.

Hvad jag hade varit enfaldig, som trott mig kunna glömma henne! Den som en gång egt Michalinas kärlek, kunde han någonsin slita hennes bild ur sitt hjerta!

Hon hade icke velat blifva min hustru. Hon hade icke velat tillhöra mig ensam. Nå väl, jag måste finna mig deri. Men, försaka henne kunde jag icke. Förr hade jag fordrat allt. Jag skulle nu nöja mig med det lilla hon ville gifva mig.

Jag var rik, och Michalina led mähända nu nöd. Hon hade kanske blifvit sjuk, förlorat sin röst och sin skönhet. Hon hade sålunda ingenting att lefva af, och jag var ej tillstädes att hjälpa henne.

Om hon ej kunde älska mig så högt jag ville, skulle hon åtminstone se bevis på, huru innerlig min kärlek var. Jag skulle gifva henne hela min förnögenhet; allt skulle Michalina ha. Det betydde nu ingenting för mig, att jag var rik, då jag ej fick dela min rikedom med Michalina.

En enda tacksam blick, ett vänligt leende som

förr skulle hon väl gifva mig till tack för allt hvad jag skulle göra för henne.

Två och ett halft år hade förflutit, sedan jag lemnade Petersburg. Jag beslöt att ögonblickligen återvända.

Under den tid jag varit borta, hade jag icke skrivit en enda gång till min bror eller haft någon underrättelse från honom. Återkommen till Petersburg, begaf jag mig genast till hans bostad för att få Michalinas adress.

Man svarade mig, att man icke kände den. För två år sedan hade hon lemnat Petersburg. Sedan hade man icke hört något från henne.

Jag måste således åter lemna Petersburg. Michalina hade säkert rest på någon tournée till Tyskland eller Frankrike. Jag skulle genomresa dessa länder och söka få reda på henne.

Jag styrde först kosan åt Tyskland. Jag for från stad till stad och kom slutligen i Hamburg min Michalina på spåren.

Hon hade nämligen varit der ett år förut. Jag följde hennes spår till flere städer. Sista stället, der jag hörde, att hon varit, var i norra Frankrike. Der hade hon sjungit på ett kafé för ett halft år sedan. Derpå var spåret förloradt. Ingen visste, hvart hon sedan tagit vägen.

Jag reste öfver till England. Jag for genom Norge och Sverige. Ingenstädes kunde jag finna Michalina.

Jag hade intet annat att göra än att återresa till Petersburg. Dit skulle hon väl slutligen återvända. Jag skulle invänta henne der.

År förgingo, och Michalina kom icke. Man säger, att tiden botar hvarje hopplös kärlek. Så har den dock icke gjort med min. Åren hafva intet borttagit af den.

Jag hade ständigt under dessa år Michalina i mina tankar. När jag satt i mitt rum och hörde steg utanför och någon fattade i dörrvredet för att inträda, tänkte jag alltid: »Kanske är det hon». Och mitt hjerta klappade häftigt. Jag kände mig så modfäld, så grymt sviken, när jag fann, att det aldrig var hon.

När jag gick på gatan, tänkte jag alltid för mig själf: »Kanske i nästa minut får jag se Michalina ila förbi i en vagn, eller när jag viker om hörnet på gatan der borta, står hon framför mig».

Jag påskyndade ifrigt mina steg, tills jag kom till hörnet. Men der bakom fans aldrig den jag väntade.

Mina tankar gingo ofta tillbaka till de stunder, då vi först blefvo bekanta i min brors hus. Jag påminde mig de många goda egenskaper jag då alltid fann hos Michalina.

Hon var mild och godhertad. Så skulle hon alltid blifva. Om vi än en gång träffades, och om hon icke kunde hysa kärlek till mig, skulle hon åtminstone möta mig som en vän.

Hon skulle minnas hvad hon varit för mig. Kanske skulle vi båda vara gamla då. Hennes skönhet skulle vara flydd, skrynklor skulle öfverhölja det förr så fagra ansigtet. Men i hjertat skulle hon ändå vara sig lik.

Med samma hjertliga, goda leende, som var henne eget, skulle hon säga till mig: »Jag var allt en toka då. Jag gjorde illa i att stöta bort dig. Men jag har aldrig glömt din kärlek. Jag har ofta tänkt på dig. Jag visste, att du ville mig väl, och jag har önskat dig all möjlig lycka. Vi skola alltid blifva vänner, då vi äro för gamla att älska».

Så skulle hon säga, och jag skulle vara lycklig öfver dessa ord, lycklig öfver den vänskap, hvori vår kärlek förbytts.

Åtta år stannade jag i Petersburg, utan att Michalina återvände dit. Då begaf jag mig åter ut att söka henne. Min resa var lika fruktlös som förut.

Jag vande mig slutligén vid tanken att icke mer få återse henne. De många år, som förflutit till den dag, då jag skrifver detta, har jag tillbragt än här, i Petersburg, än irrande kring verlden utan mål, endast för att på det sätt, som var mig minst motbjudande, bortnöta mitt lif.

För några månader sedan anlände jag till ett nybygge i Finska lappmarken, ett stycke norr om Bottniska viken. Tropicernas hetta hade tröttat ut mig; jag ville friska upp mig med kylan på Lappmarkernas snöfält.

Jag hade lyckats få ett litet kyffe hos en af de förmögnaste nybyggearne till nattläger. Klockan 9 gick mitt värdfolk till hvila. Jag kunde icke somna så tidigt. Jag beslöt att göra en promenad.

Det var bistert kallt ute. En af goddagspiltarne här nerifrån skulle icke kunna uthärda länge i denna

köld. Men mig afskräckte den icke. Mitt blod flöt lika varmt som alltid.

Ett sällsamt lugn rådde. Tystnaden, som omgaf mig, var förfärande högtidlig. Ljudet af mina steg, som knarrade mot snön, förskräckte mig.

Jag vandrade en lång stund, till dess att den sista skymten af nybygget försvann för mina blickar. Rundt omkring mig fans nu ej annat än snö och is.

Det var en stjernklar natt, och jag kunde se föremålen så klart som midt på ljusa dagen. Långt bort i fjerran såg jag helt obestämdt de blå konturerna af en bergskedja.

Intet tecken till något lefvande kunde skönjas. Jo, der i snön syntes små fördjupningar, som gingo i riktning åt bergen till: helt säkert spåren af en filfras eller kanske en varg.

Detta sista antagande ingaf mig en smula oro. Jag hade intet vapen med mig och skulle reda mig temligen slätt i en strid med en flock vargar.

Jag hade för öfrigt gått temligen långt och ville icke aflägsna mig så mycket från nybygget, att jag skulle råka i tveksamhet om vägen tillbaka. Jag beslöt alltså att vända om.

Just som jag skulle sätta detta uppsåt i verket, träffades mina öron af ett här oväntadt ljud. Det var ljudet af en sång.

Tydligt, ehuru ännu temligen svagt, trängde det till mina öron. Det var en qvinlig stämma, som sjöng en entonig, melankolisk folkvisa, en sådan, som bättre än något annat förmår att måla den dystra,

högtidliga stämning, som ligger utbredd öfver dessa ensliga trakter.

Den sjungande var ännu långt borta, men nalkades tydligen allt mer och mer.

Jag beslöt att invänta henne. En qvinna här på denna ödsliga slätt, som jag trott mig ensam innehafva! Jag ville se, huru denna sällsamma uppenbarelse mände se ut. Om hon kunde tala det språk som andra dödlige tala, skulle jag utbyta några ord med henne. Hur föga innehållsrik den konversation skulle blifva, som uppstode mellan oss, skulle den åtminstone för mig ega en smula intresse.

Jag gick sakta framåt. Sången kom allt närmare och närmare. Snart kunde jag tydligt se den sjungande.

Det var en äldre qvinna, klädd i en lång, nästan fotsid skinnkofta. Jag kunde icke urskilja de särskilda anletsdragen. Jag såg endast, att de voro ytterligt bleka, nästan krithvita. Stjernljuset förlänade dem en nästan spöklik hvithet.

Då hon fick se mig, slutade hon att sjunga, men fortsatte sin gång. Slutligen hade hon hunnit alldeles intill mig. Då stannade hon och granskade mig mycket noga.

— Zandt! — utbrast hon slutligen.

Mitt namn uttaladt här i ödemarken? Det kunde icke annat än i hög grad förvåna mig. Jag betraktade henne närmare.

— Jaså, du har så kort minne -- fortfor qvinnan.

— Du kommer inte ihog vintern 1850. Du skulle

gått och hört mig sjunga på kafét, som jag rådde dig till, så skulle du nog ha kommit ihog mig.

Var det möjligt! Ja, nu först tyckte jag mig i dessa härjade drag spåra en likhet med den flicka jag älskat så högt.

— Det är Michalina! — utropade jag.

— Just så, min gosse. Fägnar mig, att ditt minne klarnat. Jag heter annars Maja nu.

— Hvar har du varit under de här många åren? Hur har du kommit hit? Bor du här i närheten?

— Du frågar mycket på en gång. Kom med mig, så få vi språkas vid om gamla minnen. Jag bor inte långt härifrån. Min man har flyttat hit från Kajana. Jag är gift, ska' du begripa.

— Gift? Med hvem?

— Min gubbe heter Henrik Mattila. Det är inte något fint parti jag gjort. När man blir gammal, får man nöja sig med snart sagdt hvad som helst. Vi ha en liten stuga här i närheten. Det är fattigt för oss. Roligt är det inte heller här uppe.

— Hur kunde du gifta dig med en simpel bonde?

— Hvad skulle jag göra? Jag kunde inte få tag i någon annan. Du skulle ha passat på då? Du skulle nog fått ja.

— Du hade sålunda ledsnat vid det der lifvet . . . ?

— Ledsnat! Ja, för länge sedan. Och om jag också inte ledsnat dervid, så . . . du förstår . . . min tid var förbi. Jag har för öfrigt icke varit gift mer än i två år. Jag lemnade Petersburg ett halft år efter dig. Jag gjorde först en liten tur till Italien.

Det var bara en lustresa, en liten bröllopstur . . . utan något föregående bröllop likvisst. Den räckte ett helt år. Var det inte aktningsvärdt? Du skulle aldrig trott mig så stadgad. Jag tröttnade också till slut, eller rättare vi tröttnade båda. Jag for till Tyskland och sjöng på kaféer derstädes. Derifrån styrde jag kosan till Frankrike.

— Jag vet. Du sjöng i en konsertlokal i Clermont.

— Jaså, du vet det. Jag ville lära mig auverg-niska, ser du. Derifrån försvann jag helt oförmärkt. Ingen visste hvart jag tagit vägen, förrän jag dök upp i Amerika.

— I Amerika!

— Ja, jag ville se, hur pass känslofulla amerika-narne voro. Jag fattade behag i dem, och jag stannade der i hela tio år . . . Gudskelof, det behöfs icke längre nu.

Hon mumlade de sista orden för sig sjelf, tyd-ligen utan afsigt att jag skulle höra dem. Jag kunde icke heller förstå meningen med dem.

Hon hade talat till mig hittills i mycket vänlig ton. Jag hade känt igen den forna Michalina derpå. Nu tystnade hon helt tvärt. Hennes ansigte fick ett besynnerligt uttryck, som jag icke kunde fatta. Det såg ut, som hon skulle rufvat på någon tanke, som kom henne att glömma det ämne vi sysselsatt oss med.

— Än sedan? — frågade jag ifrigt efter en stunds tystnad. — Hvart reste du sedan? Hur kom du att gifta dig?

— Jaså, har jag inte talt om det. Vi äro framme nu. Ser du stugan derborta?

Jag såg ungefär fem minuters väg från oss en oansenlig stuga; ensam, som det tycktes, på det stora, öde snöfältet, föreföll den så obetydlig och bräcklig, att vid ett yrväder en enda drifva borde kunna begrafva den.

— Det är Mattilas stuga — fortfor hon.

Då hon såg, att jag betraktade henne med en frågande blick och stod färdig att upprepa min förra fråga, tillade hon:

— Du vill veta, hur jag kom att gifva mig med honom. Jag skall säga det. — Hon talade det följande så brådslande och i en sådan tvär ton, att det föreföll, som skulle hon vara förargad öfver att nödgas berätta det för mig.

— Jag kom efter många irrfärder till Helsingfors. Jag hade blifvit gammal och för länge sedan slutat att sjunga. Jag var nu hvarken vacker eller fin. Trettio år förändra en ofantligt. Jag var ledsen på lifvet och förtretad på männen. Ah, de uslingarne, jag skulle vilja döda någon af dem!

Hennes ansigte fick ett så hatfullt uttryck, att jag förskräckt ryggade tillbaka.

— Hvarför? — utbrast jag.

— Det är det samma. Man föraktade mig, och det är föraktet, som retar en mest. Mattila kom från Kajana långt upp i norr till Helsingfors, i någon affär, jag vet knapt hvilken. Han hade aldrig varit i Helsingfors. Han fann allting der verkligen under-

bart; han hade icke så stora pretentioner. En qväll träffade han mig på gatan. Andra funno mig redan afskräckande, åt honom var jag god nog. Han stannade längre i Helsingfors än han behöft; det var för min skull. Och så föreslog han mig att gifta mig med honom. Gud bevars, om han var så dum att föreslå, nog kunde jag säga ja. Jag kunde aldrig få det sämre, än jag hade det förut. Vi gifte oss, flyttade först till Kajana, sedan hit. Det är hela historien . . . Nu äro vi framme.

Vi stodo vid ingången till stugan. Vi inträdde, Michalina slog eld och påtände en tranlampa. Den kastade ett matt sken öfver ett snuskigt, lågt, eländigt kyffe, der allt förrådde den största fattigdom.

I ett hörn lågo, till utseendet på bara golfvet och med ett trasigt täcke kastadt öfver sig, två halv-vuxna barn.

— Det är icke mina barn — sade qvinnan, då hon såg, att jag betraktade dem. — Mattila har varit gift förut.

— Mattila är icke hemma, ser jag.

— Han kommer just nu, efter hvad jag kan höra. Det är hans steg, som knarra utanför.

Steg hördes i sjelfva verket närma sig förstugudörren. En medelålders karl med ett simpelt och allt annat än tilldragande utseende inträdde derigenom.

Han syntes knappast märka den främmande, men kastade en frågande blick på Maja.

Mannen hade för öfrigt ett så lömskt och falskt uttryck i sitt ansigte, att jag kände mig helt beklämd

vid tanken på att den qvinna jag egnat en så långvarig kärlek förenat sig med en dylik person.

— Det är Majas man, förmodar jag — sade jag, användande det namn, hvarunder han kände henne. — Jag är en gammal bekant till henne, allt sedan hon var i Petersburg.

Mattila och hans hustru hade dragit sig till ett hörn i rummet, så långt bort från mig, som det var möjligt. De talade några ord sakta med hvarandra. Jag kunde icke höra hvad det var, men kunde förstå, att det handlade om mig.

— Jaså — sade Mattila slutligen och vände sig till mig — ni har tyckt om Maja, kan jag höra . . .

Dessa ord voro de första jag hörde honom yttra. Hans röst motsvarade fullkomligt hans utseende. Den var skarp och obehaglig.

— Ni är den der kaptenen, som hon talt om ibland — fortfor han. — Och ni har rest hit upp för ert nöjes skull? Hvasa? Kanske i affärer?

— Jag har inga affärer. Jag har aldrig varit här och ville se mig om häruppe.

— Ni bor här bredvid hos Härkönen, kan jag förstå.

— Ja. Jag skall åter dit i qväll.

— Ni har gått ut och gått litet på qvällsqvisten bara. Det är ett farligt nöje. Det fins vargar här omkring. Och så kan man lätt gå vilse. Innan morgonen har ni kunnat hinna frysa ihjäl.

— Lyckligtvis har jag påträffat en vänlig boning, som skyddar mig från allt det der.

— Ni har ju godt om pengar. Ni ger väl Maja litet för gammal vänskaps skull. Vi äro så fattiga.

Ehuru den ton, hvori han yttrade dessa ord, icke mycket behagade mig, ville jag icke säga nej till hans anhållan. Jag hade för öfrigt sjelf tänkt att kvarlemna en smula af mitt öfverflöd här, der det tycktes så väl behöfvas.

Jag tog upp min plånbok och framtog 100 mark derur.

Mannen nalkades härunder och blickade girigt in i plånboken.

— Se här — sade jag och räckte honom penningarne. Den penninglystnad, som lyste i hans ögon, och den närgångna nyfikenhet, hvarmed han följt mina rörelser, under det jag tog upp penningarne, ökade än ytterligare den afsky jag redan hyste för honom.

— Ni har mycket pengar der — sade han och gick mig så nära, att jag ofrivilligt tog ett steg tillbaka. — Ni kan gerna ge mig alltihop.

Dessa ord och den ton, hvori de uttalades, upplyste mig om hvad slags person jag hade att göra med. Jag stoppade hastigt ned plånboken och gick beslutsamt mot dörren.

Mannen förekom mig. Han sprang förbi mig och stälde sig midt framför dörren, sålunda stängande min väg.

— Det är så godt du inte slipper ut — röt han. — Du skulle bara sqvallra. Maja, räck mig yxan.

Svarta och hvita streck.

Jag såg ej, hur det gick, om Maja hjälpte honom eller ej, allt nog, ögonblicket derefter hade han en yxa i handen.

Han lyfte den och stod färdig att rusa på mig.

Man kan knappast fatta, huru man i sådana ögonblick som detta kan få tid för någon annan tanke än den att försvara sig.

Och dock, under den sekund, som förgick mellan det jag såg yxan i Mattilas hand, och den, då han hade lyft yxan och beredde sig att falla öfver mig, hann min hjerna att alstra en tanke, som var ett bra långt steg på sidan om det mål, hvilket närmast förelåg: det att försvara mig mot det hotande angreppet.

Se här hvad denna tanke innehöll.

»Skall Maja», tänkte jag, »lugnt kunna åse, hur denne skurk kallblodigt mördar mig? Skall hon icke kasta sig mellan oss och afböja det?»

I det samma såg jag Maja nalkas Mattila, som tvekade en sekund, innan han fullbordade det dåd han hade i sinnet. Hon gick litet bakom honom och sade sakta, dock så att jag hörde det.

— Qvickt bara! Hugg till!

Dessa ord förorsakade hos mig en fullständig revolution. Jag hade väntat mig allt utom detta. Så mycken hjertlöshet, så mycken låghet förorsakade hos mig en sådan vrede, att jag i denna stund kände mig i stånd till allt.

Vreden gaf mig en sådan kraft, att jag skulle kunnat slå mig igenom ett helt band sådana som Mattila.

Jag rusade på honom, ryckte yxan från honom och slog honom till golfvet. Det var ett ögonblicks verk. Derpå stötte jag upp dörren och skyndade ut.

Jag kastade yxan långt ifrån mig i snön och började springa. Det var icke af rädsla jag sprang, jag ville endast så fort som möjligt komma bort från de låga, föraktliga människor, bland hvilka slumpen kastat mig.

Jag uppnådde slutligen Härkönens nybygge, smög mig in i den skrub, som var mig anvisad till nattläger, kastade mig på den eländiga bädden derstädes, sökande en sömn, som jag visste dock icke skulle infinna sig.

Jag sitter nu åter här i Petersburg, i mitt gamla rum, och stirrar ut i folkvimlet, som rör sig af och an på Njeffski Prospekt.

Hur ofta har jag icke suttit här och granskat de vexlande människoskarorna, som jagat förbi mitt fönster! Qvinnor hafva åkt i präktiga vagnar eller vandrat på trottoiren, unga qvinnor med smärta gestalter och vackra strålande ansigten.

Feberaktigt har min blick granskat dem, allt efter som de framträdde för min syn. Stundom har jag då spruttit till, likasom om jag äntligen funnit hvad jag sökt, och jag har sagt till mig sjelf: Se der är Michalina! Så vacker, så glad och sorglös var också hon. Samma stolta och dock varma blick, samma glöd i de svarta ögonen.

Det har gjort mig lycklig att drömma mig henne, såsom hon stod framför mig, då vi båda voro unga.

Jag har lefvat i mina minnen. Jag har jagat efter en drömbild, bilden af Michalina i hennes strålande ungdom.

Åter skådar jag ned i samma vimmel, som är mig så bekant sedan de många åren jag deri sökt Michalinas bild. Jag ser de klumpiga troikorna draga förbi, droskorna med sina underligt klädda kuskar i långa fotsida rockar och guldsnören på mössorna, de eleganta vagnarne, i hvilka noblessens qvinnor stoltsera, strålande och förföriska, likasom Michalina var det.

Eller ock ser jag på trottoiren midt emot unga flickor med friska kinder och ögon, som glänsa af lefnadslust.

Deras klingande skratt tränger då och då ända upp till mig.

Så skall det alltid vara. Alltid skola dessa ungdomliga, sköna gestalter möta mina ögon.

Dag ut och dag in, år efter år, skola de draga förbi i samma vexlande brokiga virrvarr.

Men aldrig mer skall någon af dem likna Michalina.

5.

Lotsåldermannen återvände från Petersburg med en uppsyn, hvori belåtenheten tydligt aftecknade sig. Han tycktes hafva fått nytt lif. Han var sällskaplig. Han samtalade med sina medpassagerare, han skäm-

tade med dem . . . mycket gamla skämt visserligen, men därför icke mindre gedigna. Han syntes vara fullkomligt nöjd med sin Petersburgsfärd.

Han afbidade otåligt den stund, då han skulle få sätta foten i land. »Hvad Ann' Cathrina skall blifva förvånad!» sade han ofta för sig sjelf. Han såg riktigt svärmisk ut, då han stundom gick för sig sjelf och smålog vid någon lycklig tanke, som föll honom in.

Han hade icke på länge tänkt så mycket på Ann' Cathrina som nu. Han tänkte med hemlig förtjusning på den stund, då han skulle lösa för henne gåtan om Johan, då han skulle tala om för henne, att orsaken, hvarför Johan icke kommit, icke var den, att han älskade henne, utan att han skydde menniskorna och att det gjorde honom ondt att se ett hem, då han sjelf icke kunde skapa sig ett sådant.

Och när Ann' Cathrina finge veta det, hvad skulle då hända? Då skulle utan tvifvel missförståndet mellan dem äntligen häfvas. Hösten af deras lif skulle gifva dem den lycka, som sommaren och våren förnekat.

Det var således en senhöstidyll lotsåldermannen drömde om? Denne gamle man hoppades ännu på någon lycka af kärleken. Utan tvifvel. Visserligen icke samma lycka som ungdomen kunnat gifva, utan den lugna och kanske därför icke mindre värdefulla ersättning, som den mognare åldern skänker för krossade kärleksillusioner.

— Vi ses igen i qväll i Strömparterren — sade vid framkomsten till Stockholm en gammal sjökaptan,

som varit med på båten och som alltid var van att se lotsåldermannen på sin vanliga plats nära den åt Slottet vettande randen af Strömparterren.

— Jag tror inte det — sade lotsåldermannen och småmyste förnöjdt.

Han uteblef också den qvällen, till allmän förvåning. Han satt hemma hos Ann' Cathrina och uppläste Johans manuskript.

När han slutat, såg han på en gång triumferande och forskande på sin hustru.

— Är det icke det jag alltid sagt dig — sade denna. — Johan förstod att taga oss qvinnor. Alla voro tokiga i honom . . . Att han aldrig kom hit! — tillade hon, och efter en paus upprepade hon dem än en gång.

Och de följande dagarne var den gamla qvinnan nästan så svärmisk som när hon i unga dagar mötte den unge vackre Johan Zandt i sin väg. »Att han aldrig kom hit!» upprepade hon esomoftast.

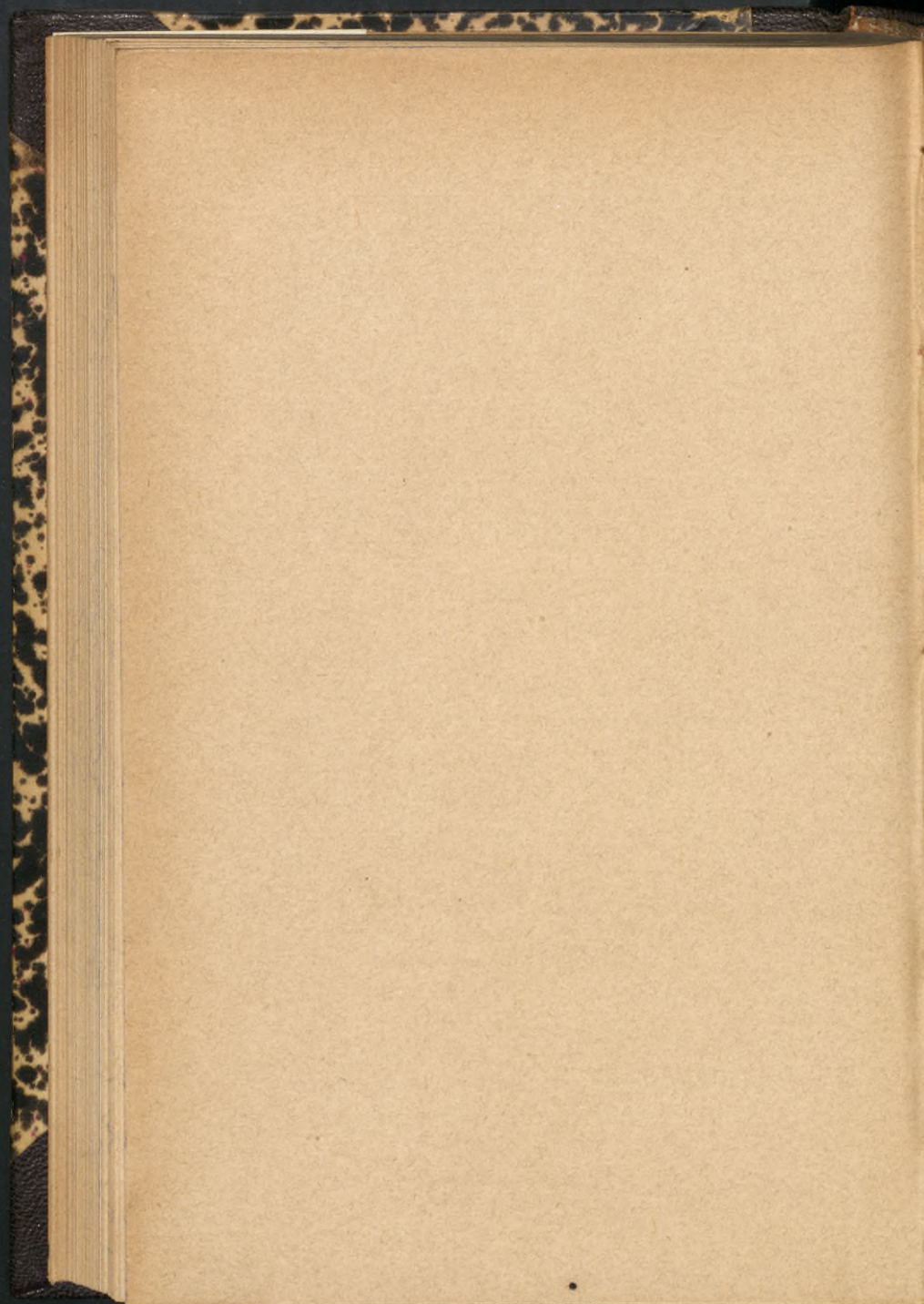
Tre dagar efter återkomsten från Petersburg satt lotsåldermannen på sin gamla plats i Strömparterren. Han lyssnade tankfullt till musiken, som just nu spelade Strauss' polka-mazurka »Frauenherz».

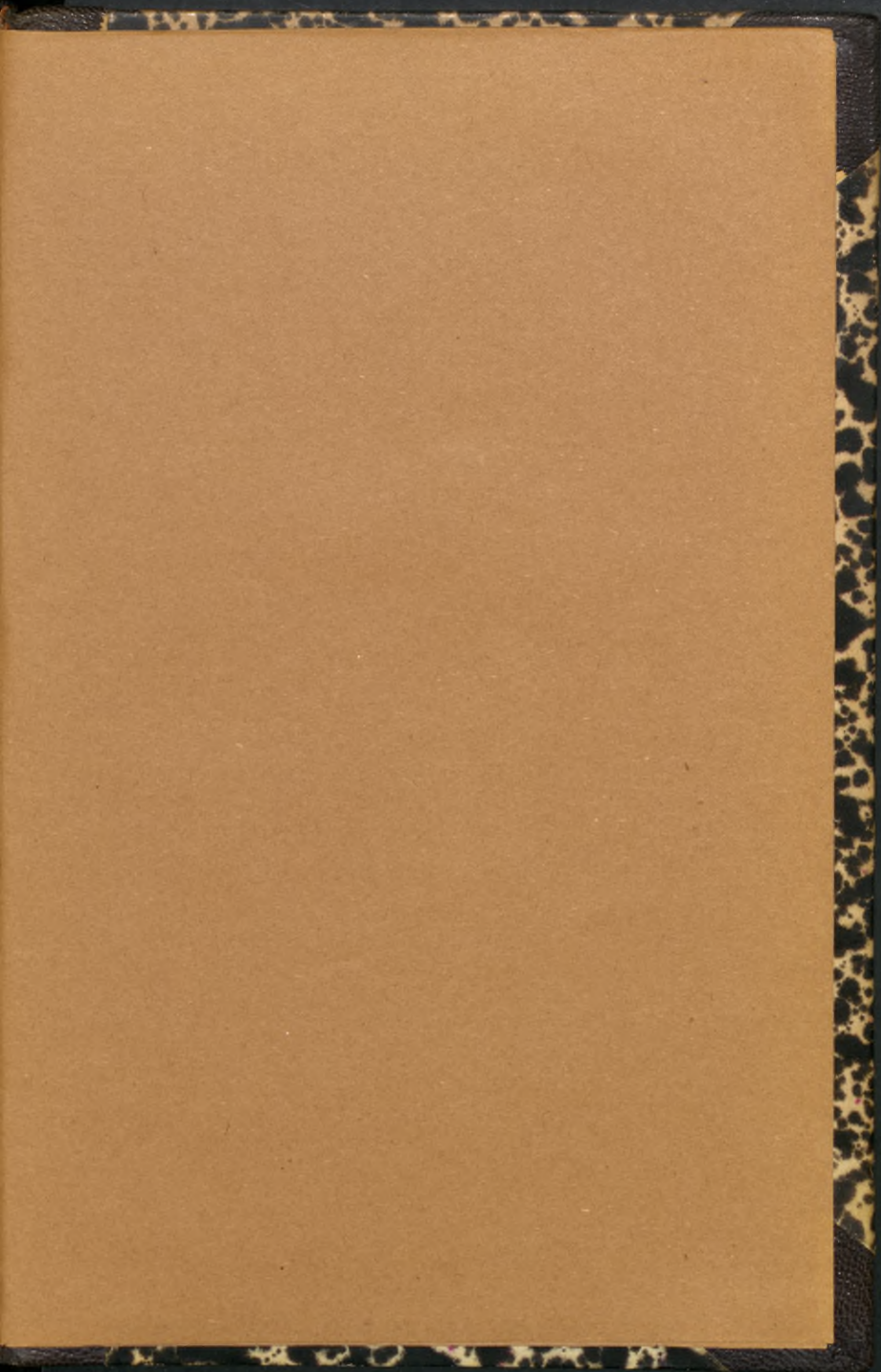
Lotsåldermannen kände icke namnen på många musikstycken, men det föreföll honom, som vore denna melodi det bästa ackompagnementet till hans tankar. Han tog upp ur fickan det redan slitna manuskriptet till Johans lefnadshistoria och började bläddra deri, under det han med det ena örat lyssnade till tonerna af »Frauenherz».

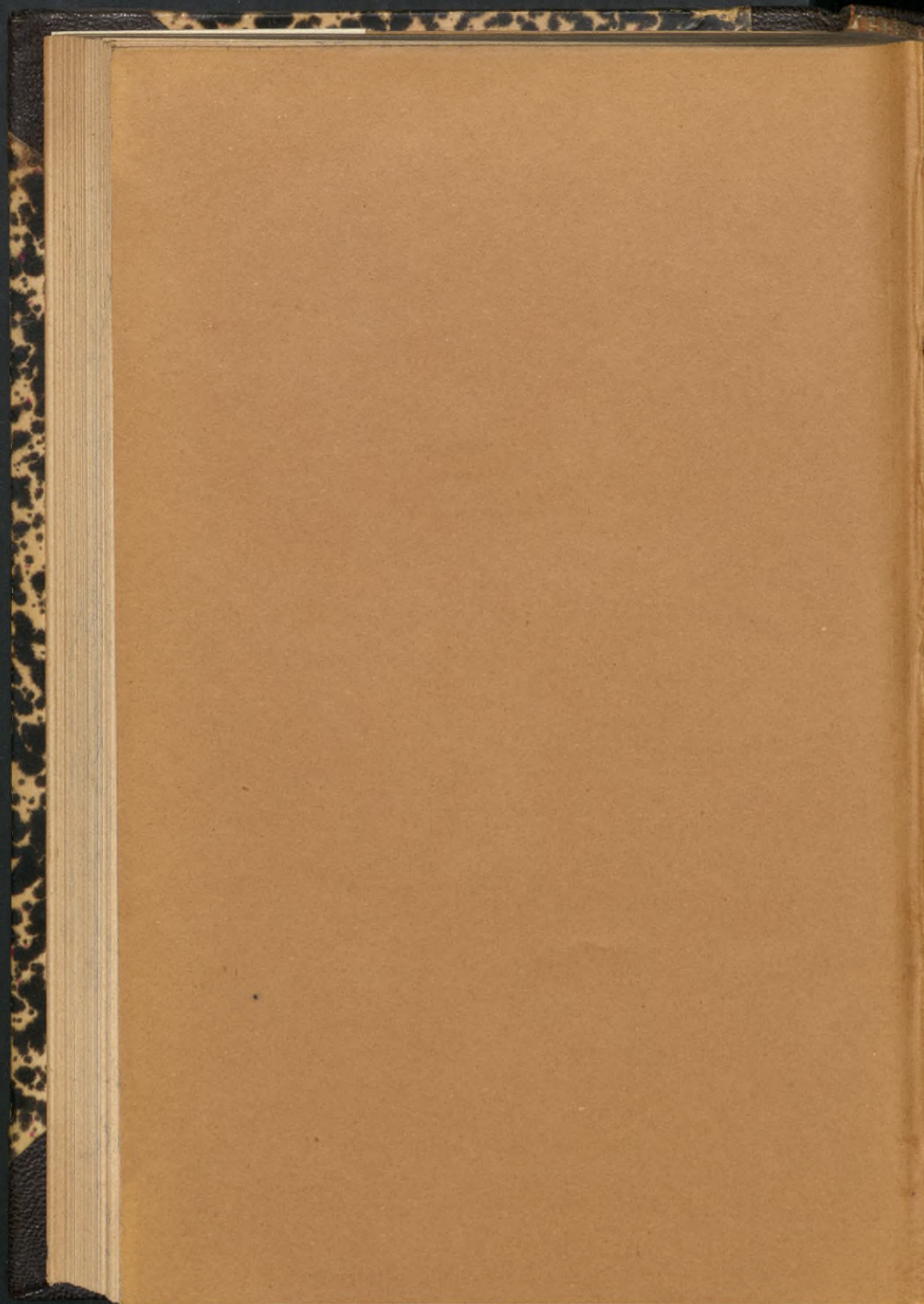
— Det är en besynnerlig verld vi lefva i — sade han, när han slutat — och det besynnerligaste af allt äro kvinnorna. Han fick icke den han ville ha, under det jag gifte mig med min flicka. Vi hafva haft ungefär lika mycket glädje af det.

Och efter denna reflexion tömde han ännu en gång — och för visso icke den sista — sin mörkbruna toddy i botten.

6000197184

Göteborgs universitetsbibliotek

Handwritten mark

